СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА
И РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ
У ОПШТИНИ ОСЕЧИНА ОД 2016. ДО 2026. ГОДИНЕ

Осечина, фебруар 2016. године

САДРЖАЈ

УВОД 5

ВИЗИЈА РАЗВОЈА СЕЛА И ПОЉОПРИВРЕДЕ У ОПШТИНИ ОСЕЧИНА 6

АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА 8

1. ОКРУЖЕЊЕ И СПОЉАШЊИ ФАКТОРИ У КОЈИМА ЋЕ СЕ СПРОВОДИТИ СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У ОПШТИНИ ОСЕЧИНА 8

1.1. Глобални трендови и њихов могући утицај на рурални живот Осечине 8

1.2. Утицаји Европске уније на рурални живот Осечине 9

1.3. Утицаји Државе на рурални живот Осечине 11

1.4. Утицаји стратешких опредељења Осечине на рурални живот Осечине 11

1.5. Најзначајнији критични спољашњи фактори који утичу на спровођење стратегије развоја пољопривреде и села у Осечини 12

2. ФИЗИЧКО ГЕОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЉИ 15

2.1. Локација 15

2.2. Географски опис области 16

2.2.1. Геоморфолошке карактеристике 16

2.2.2. Хидрографске карактеристике 17

2.2.3. Педолошке карактеристике 18

2.2.4. Климатске карактеристике 18

3. ПРИРОДНО ОКРУЖЕЊЕ И РЕСУРСИ 21

3.1. Најзначајнија флора и фауна 21

3.2. Заштићена подручја и врсте 22

3.3. Еколошки проблеми 23

3.3.1. Ваздух 23

3.3.2. Земљиште 24

3.3.3. Отпадне воде 24

3.3.4. Комунални отпад 25

3.3.5. Зоохигијена 26

3.3.6. Бука 26

3.4. Природом изазвани проблеми 27

3.4.1. Поплаве 27

3.4.2. Клизишта 29

4. ИЗГРАЂЕНО ОКРУЖЕЊЕ 30

4.1. Путна инфраструктура 30
4.1.1. Мостови 32
4.2. Комунална инфраструктура 32
4.3. Телекомуникације 33
4.4. Електроенергетска инфраструктура 34
4.5. Јавни објекти у руралном подручју 35
5. ЛОКАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА 36
6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЉИ 37
6.1. Кретање броја становника у руралном подручју Осечине 37
6.2. Полна и старосна структура у руралном подручју Осечине 39
6.3. Писменост 40
7. ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ 40
7.1. Становништво према изворима средстава за живот 40
7.2. Пољопривредна производња 41
7.2.1. Воћарство 43
7.2.2. Сточарство 47
7.2.3. Ратарство 50
7.2.4. Коришћена механизација 52
7.3. Привреда 53
7.3.1. Прехрамбена индустрија 54
7.3.2. Сектор производње и прераде пластике 56
7.3.3. Сектор прераде дрвета 56
7.3.4. Трговина 56
7.3.5. Спољнотрговинска размена 57
8. САОБРАЋАЈ 58
9. ОБРАЗОВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ И БРОЈ ЂАКА У РУРАЛНОМ ПОДРУЧЈУ 59
10. ИСТОРИЈСКИ ПРИКАЗ 60
11. КУЛТУРА 62
11.1. Манифестације 62
11.2. Културне знаменитости 62
12. УДРУЖЕЊА ГРАЂАНА 64
13. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА 64
14. ПЕРЦЕПЦИЈЕ РУРАЛНОГ СТАНОВНИШТВА ОСЕЧИНЕ О ЖИВОТУ НА СЕЛУ 65

14.1. Перцепције и ставови пољопривредних произвођача у Осечини 66
14.2. Перцепције и ставови представника прерађивача пољопривредних производа Осечине 68
14.3. Перцепције и ставови младих у руралном подручју Осечине 70
14.4. Перцепције и ставови представника друштвених делатности у руралном подручју Осечине 72
14.5. Перцепције и ставови жена које живе у руралном подручју Осечине 75
ПРИОРИТЕТИ И ЦИЉЕВИ 78
1. ГРАЂЕЊЕ ОДРЖИВОГ СИСТЕМА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ 78
2. ПОВЕЋАЊЕ ПРИХОДА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА 80
3. РАЗВОЈ ДРУШТВЕНИХ АСПЕКАТА ЖИВОТА НА СЕЛУ 81
АКЦИОНИ ПЛАН 83
МОНИТОРИНГ И ПРИМЕНА СТРАТЕГИЈЕ 184
1. Формирање тима за праћење спровођења стратегије 184
2. Рад тима за праћење спровођење Стратегије и извештавање 184
3. Потписисвање протокола о преузимању одговорности 185
СПИСАК ПОСТОЈЕЋЕ ПРОЈЕКТНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПУТЕВЕ 186
ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ 188

УВОД

Због изузетног значаја пољопривреде у изворима прихода становништва Осечине и због већинског руралног становништва које има нижи квалитет живота у односу на урбану популацију Осечине и Србије општина Осечина је донела одлуку о изради Стратегије руралног развоја и развоја пољопривреде од 2016. до 2026. године.
Циљеви овог документа јесу обезбеђење квалитетних услова живота и бржи развој руралних подручја Осечине. Села Осечине морају постати атрактивна места за живот до нивоа који ће у потпуности зауставити континуирано смањење популације у руралним пределима Осечине.
Процес израде Стратегије је почео у јануару 2015. године када је Општинско веће донело одлуку о приступању изради Стратегије руралног развоја и развоја пољопривреде и о именовању комисије за израду Стратегије. Након избора комисије изабран је и проширени тим за спровођење Стратегије који је потписао меморандум о разумевању и у заједничком раду од априла до децембра 2015. годиние у потпуности израдио стратешки документ који у себе укључује и акциони план.
Тим за израду стратегије су чинили:
Координатор тима:
Александар Јовановић, дипломирани инжењер пољопривреде за воћарство и виноградсратво
Чланови тима:
Милан Симић, професор француског језика
Марија Петровић, дипломирани просторни планер
Миодраг Станишић, дипломирани економиста
Душан Вучићевић, дипломирани инжењер пољопривреде
Бранко Станимировић, дипломирани менаџер безбедности
Милан Урошевић, дипломирани правник
Марко Матић, специјалиста струковни економиста
Ђорђе Совиљ, дипломирани инжењер за воћарство и виноградарство
Радосав Вујић, доктор биотехничких наука
Марко Перић, пољопривредни техничар
Златан Павловић, дипломирани инжењер пољопривреде
Љупко Миловановић, инжењер пољопривреде
Биљана Мићић, дипломирани инжењер пољопривреде

Након креирања правилника о раду пројектног тима организовано је такмичење за децу на тему "У каквом селу желим да живим" како би се креирала визија развоја села у Осечини почев од најмлађих становника. Након тога је развијена визија и одређена су три основна приоритета на којима се заснива Стратегија и то: "Грађење одрживог система за спровођење Стретегије", "Повећање прихода пољопривредних газдинстава" и "Унапређење друштвених аспеката живота на селу".
Аналитички део је поред доступних квантитативних података укључивао и прикупљање квалитативних података кроз организовање фокус група.
Стратегије укључује и описе 63 конкретна пројекта који треба да служе свим доносиоцима одлука у Осечина као вид алата за планирање и одлучивање.

ВИЗИЈА РАЗВОЈА СЕЛА И ПОЉОПРИВРЕДЕ У ОПШТИНИ ОСЕЧИНА

У 2026. години Осечина спада у ред развијених општина у Србији. Заустављен је тренд пада броја становника.

Пољопривредни произвођачи су удружени у задруге. У 10 месних заједница постоје организоване пољопривредне задруге.

Воћарска производња је интензивна, са високом приносима и производња јагодастог воћа се обавља у засадима не мањим од 50а. Воће се производи на површинама од 7000 ха. Воће се чува у модерним задружним хладњачама, продаје као свеже и прерађује у капацитетима који су изграђени у Осечини у сокове, џемове, алкохолна пића, компоте... У Осечини се производе и продају органски производи. Значајно је учешће органских производа као и производа са заштићеним географским пореклом. Пољопривредни производи Осечине су светски познат бренд.

Прозвођачи поседују и користе квалитетну механизацију. Биљне културе се наводњавању захваљујући додатно изграђеним системима водоснабдевања села. Штете од града су смањене захваљујући противградним мрежама и добро органзованој противградној заштити. Реке и бујични потоци су уређени.

Сточни фонд је u матичном запату увећан за 100% а у широј популацији за 35%. Локално становништво је запослено у задругама које прерађују пољопривредне производе. Сва села поседују мале фарме и сви становници су запослени, како на својим, тако и на другим газдинствима.

Образовање становника у руралном подручју се спроводи редовно и темељно. Месне заједнице имају јаку улогу у одлучивању и информисању.

Сва села у Осечини су повезана квалитетним асфалтним путевима у укупној дужини од 150 км. У селима су изграђена игралишта за децу и преуређени су домови културе. Здравствене услуге су лако доступне сваком становнику села у Осечини. Осечина је место које туристи радо посећују, уживају у природним лепотама, гостопримству локалног становништва и међународно познатим манифестацијама.

ВИЗИЈА РАЗВОЈА СЕЛА КАКО ЈЕ ВИДЕ ДЕЦА У ОСЕЧИНИ

АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА

1. ОКРУЖЕЊЕ И СПОЉАШЊИ ФАКТОРИ У КОЈИМА ЋЕ СЕ СПРОВОДИТИ СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У ОПШТИНИ ОСЕЧИНА

Иако је немогуће тачно предвидети све факторе који могу имати утицај на развој пољопривреде и живота у руралним подручјима општине Осечина у уводној анализи ће бити дат преглед тренутних и могућих будућих трендова из спољашњег окружења који могу позитивно или негативно утицати на приходе и живот пољопривредног становништва у Осечини.

1.1. Глобални трендови и њихов могући утицај на рурални живот Осечине

- Климатске промене: Према подацима Европске агенције за животну средину климатске промене се већ дешавају и могу се уочити кроз повећање глобалне температуре, кишни периоди се мењају и глечери се топе доводећи до повишења нивоа мора и океана. Очекује се да ће се поменуте промене наставити и да ће појава поплава и суша бити учесталија. За период 1960-2012. године измерене вредности средње годишње температуре ваздуха показују пораст у готово свим деловима Србије. Најтоплија година је 2000, са позитивном аномалијом од 1.86°C, а исти тренд је забележен 2007, 2008, 2012. године.

Најбољи одговор на могуће повишење температуре и потенцијалне суше је увођење система за наводњавање на свим комерцијалним пољопривредним газдиствима у Осечини. Најбољи одговор на могуће поплаве и друге временске непогоде јесте уређење речних корита (првенствено Јадра и Пецке), системи за одводњавање и противградна заштита у виду противградних мрежа.

- Трендови у потрошњи пољопривредних производа: Према подацима ОЕЦД-а због убрзаног економског развоја многих великих земаља у развоју (као што су Бразил, Руска Федерација, Индија, Кина итд) у наредних 10 година очекује се повећавање глобалне потражње за месом (доминантно пилетине). Такође због интензивног повећања тражње могуће је да производња неће увек пратити тражњу и да ће цене меса, млека и рибе расти. Имајући у виду да Осечина није изразито сточарско подручје, нарочито у производњи пилетине, вероватно ови трендови неће значајније утицати на живот руралног подручја Осечине. Такође се очекује раст светске и европске потрошње свежег воћа и поврћа и због повољног утицаја на здравље становништва многе државе имају националне кампање за повећање конзумирања свежег воћа и поврћа кроз већи број дневних порција. У категорији воћа посебно се предвиђа раст потражње за воћем богатим обојеним материјама и

антиоксидантима које је у последњих неколико година добило назив "Супервоће". Најзначајнији представник ове групе воћа је ситно јагодасто воће. Такође очекује се да ће се раст потражње за органским производима наставити. Један од трендова значајан за потрошњу суве шљиве је раст тржишта сувог и језграстог воћа у Европи које се промовише под називом "здраве грицкалице".

Поред укупног повећања производње малине, купине и шљиве један од начина постизања више додатне вредности за произвођаче у Осечини може бити и пласман свежег воћа на домаће и страна тржишта као и лансирање маркетиншких кампања за пораст потрошње ових производа у Србији чиме се може одговорити на трендове у потрошњи.

- Повећање потрошње енергије из обновљивих извора: Циљ Европске Уније је да до 2020. године 10% коришћених горива потичу из обновљивих извора енергије као што је биодизел. Снабдевачи горивом ће такође морати да снизе интензитет гасова који изазивају ефекат стаклене баште за 6% до 2020. године у поређењу са 2010. годином. На глобалном нивоу до 2023 године очекује се повећање потрошње биодизела за 50%.

На заинтересованим пољопривредним газдинствима у Осечини могуће је организовати производњу биодизела. Производња биодизела из соје и других уљарица у Осечини вероватно не може бити довољно конкурентна у односу на равничарске крајеве Србије али се могу користити друге сировине за смањење трошкова енергије у руралним домаћинствима. Такође постоји могућност коришћења других алтернативних извора енергије као што су соларни панели који могу обезбедити део енергије у пољопривреди као и у јавном осветљењу у руралном подручју.

- Чланство Србије у Светској трговинској организацији: Либерализација трговине након очекиваног учлањења Србије у Светску трговинску организацију може неповољно утицати на конкурентност српских произвођача одређених производа. Најосетљивији производи су поједине врсте поврћа и свињско месо.

Имајући у виду да Осечина стратешки није велики робни произвођач поврћа очекује се да чланство у Светској трговинској организацији неће имате значајније негативне ефекте на укупан рурални развој Осечине са изузетком појединачних произвођача поврћа као што је парадајз или товилишта за свиње. Укидање извозних стимулација на најзначајније производе од воћа који се производе у Осечини је прошло без већих последица.

1.2. Утицаји Европске уније на рурални живот Осечине

Искуство нових земаља чланица Европске Уније показује заједнички тренд смањивања броја пољопривредних газдинстава и њихову већу специјализацију. Искуства су различита од земље до земље али у сваком појединачном случају директну новчану помоћ од стране Европске Уније су могла да добију само пољопривредна газдинства која испуњавају минималне критеријуме који су у случају Осечине недоступни за велики број газдинстава.

- Могућност коришћења предприступне помоћи Европске Уније у руралном развоју: У 2015. години је усвојен ИПАРД програм (IPARD - Instrument for Pre-accession Assistance for Rural Development) чији је један од основних циљева јачање конкурентности пољопривредних газдинстава у Србији како би достигла стандарде Европске Уније. Иако програм предвиђа значајну финансијску помоћ у виду повраћаја од најмање 50% за већину предвиђених инвестиција истовремено поставља високе минималне услове за потенцијалне кориснике ових средстава и то нарочито у примарној пољопривредној производњи. Ови услови дефинишу минимални број животиња на пољопривредном газдинству, минималну површину на којој се обавља биљна прозводња и минималне прерадне капацитете за млекаре и кланице. На основу резултата пописа пољопривреде из 2012 године број газдинстава у Осечини који испуњавају минималне услове за коришћење помоћи из ИПАРД програма је веома мали и то:
    - Само 5 газдинстава је поседовало преко 20 говеда што је минимални услов за коришћење бесповратних средстава за производњу млека и тов.
    - Око 5 газдинства је поседовало преко 100 оваца. Минимални услов за коришћење бесповратних средстава је 150 оваца и коза заједно.
    - Само 23 газдинства је имало воћњаке на површини од преко 5 ха
    - Око 40 газдинства је гајило јагодичасто воће на површини већој од 2 ха
    - Само 14 газдинстава је гајило поврће на отвореном на површини већој од 0,5 ха
    - Само 3 газдинства су имали пластеничку производњу на површини већој од 500 $м^2$

Инвестицијама у примарној пољопривредној производњи које би довеле до повећања броја грла стоке и до повећања површина под биљним културама могао би се повећати број газдинстава која могу користити средства из ИПАРД програма.

- Тржишни стандарди за пољопривредне и прехрамбене производе: Законска регулатива Србије је у највећем броју случајева усклађена са минималним законским захтевима Европске Уније за трговину пољопривредним производима. Ови захтеви се односе на безбдност хране, максималне дозвољене вредности контамината у храни, дозвољене адитиве, паковање и означавање. Оно што је значајно је тренд повећавања приватних захтева купаца који се повећавају временом. Прехрамбена индустрија која прерађује производе Осечина је до сада углавном успевала да одговори на захтеве страних купаца који су се у највећем броју случајева односили на стандарде из области безбедности хране као што су ISO 2200, BRC, IFS и слично. Међутим стандард намењен примарним произвођачима - GlobalGap - је од изузетно великог значаја за пласман свежих производа на тржиште Европске Уније. За сада нема произвођача на територији Осечине који су сертификовани овим стандардом.

Увођењем стандарда GlobalGap код пољопривредних произвођача чији производи су намењени за пласман у свежем стању на тржиште ЕУ повећала би се конкурентност локалних производа у извозу.

1.3. Утицаји Државе на рурални живот Осечине

Република Србија је у 2014. години усвојила Стратегију пољопривреде и руралног развоја за период 2014 – 2024. године. Акциони план за спровођење стратегије није усвојен тако да се не могу јасно дефинисати положај и могућности Осечине у односу на ову стратегију. Најважнији индикатори који се директно односе на државну помоћ а који су дефинисани у поменутом документу су следећи:

- Број корисника премије осигурања који треба да се утростручи до 2023 године
- Учешће кредита пласираних у пољопривреду које треба повећати са 2.8% до 10%
- Површина под вишегодишњим засадима треба да се повећа 2.5 пута
- Површине под наводњаваним и одводњаваним пољопривреним земљиштем треба да се повећају 6.25 пута
- Површине под противградним мрежама и мрежама за засењивање и под анти фрост системом треба да се повећају 4 пута
- Вредност извоза пољопривредно - прехрамбених производа по ha коришћеног пољопривредног земљишта би требало да се повећа за 60%
- Раст пољопривредних површина под органском производњом би требало да се повећа за трећину
- Раст броја пољопривредних газдинстава са другим профитабилним активностима би требало да се повећа за 15-20%
- Учешће носилаца пољопривредних газдинстава до 35 година старости у укупном броју носилаца пољопривредних газдинстава би требало да се повећа за више од 4 пута

1.4. Утицаји стратешких опредељења Осечине на рурални живот Осечине

Најважнији стратешки план развоја општине Осечина је Стратегија одрживог развоја која је усвојена за период од 2011. године до 2020. године. Најважнији стратешки циљеви и издвојени програми који се директно односе на рурални живот Осечине су следећи:

Стратешки циљ: Побољшање услова за развој пољопривреде

- Програм унапређења капацитета за развој пољопривреде
- Програм унапређења и заштите квалитета земљишта и вода
- Програм мотивације, информисаности и едукације пољопривредних произвођача
- Програм брендирања производа на територији Осечине
- Програм унапређења ефикасности и диверзификације пољопривредне производње
- Програм стандардизације производње и јачање складишних, откупних и прерађивачких капацитета

Стратешки циљ: Унапређење постојећих привредних капацитета општине и развој нових као допринос привредном развоју општине:

- Стварање повољних услова за привлачање инвеститора
- Подршка јавном и приватном сектору

Стратрешки циљ: Стварање повољних услова за развој туризма

- Програм промоције и развоја сеоског туризма

Стратешки циљ: Стварање ефикасне општинске управе

- Програм развоја капацитета општинске управе

Стратешки циљ: Развој ефикасног, квалитетног и савременог образовања
Стратешки циљ: Унапређење здравствених и социјалних услуга у општини Осечина
Стратешки циљ: Унапређење услова за бављење спортом и побољшање културне понуде општине
Стратешки циљ: Јачање активизма грађана кроз бригу о осетљивим групама
Стратешки циљ: Унапређење планских докумената из области заштите животне средине
Стратешки циљ: Подизање капацитета за снабдевање пијаћом водом и очување квалитета пијаће воде
Стратешки циљ: Спречавање поплава у размери елементарних непогода и спречавање уништења имовине грађана
Стратешки циљ: Повећање енергетске ефикасности

- Програм искоришћења биомасе у грејању

Стратешки циљ: Стварање квалитетне саобраћајне инфраструктуре

- Програм изградње путне мреже
- Програм изградње путева

У горњој листи су наведени само стратешки циљеви који се директније односе на Стратегију руралног развоја и развоја пољопривреде општине Осечина.

1.5. Најзначајнији критични спољашњи фактори који утичу на спровођење стратегије развоја пољопривреде и села у Осечини

Постоји велики број критичних спољашњих фактора који могу позитивно или негативно утицати на спровођење Стратегије руралног развоја и развоја пољопривреде у Осечини а на које локална управа не може имати велики утицај. У зависности од утицаја ових фактора може се замислити већи број сценарија у будућности у којима се може спроводити стратегија. Најзначајнија два фактора који могу утицати на рурални и пољопривредни развој Осечине су:

1. Потражња за пољопривредним производима који се производе у Осечини
2. Организованост државе и капацитет државне подршке у области пољопривреде и руралног развоја

<u>Потражња за пољопривредним производима који се производе у Осечини</u>
Најзначајнији приходи пољопривредних газдинстава у Осечини се остварују кроз продају јагодастог воћа (првенствено малине и купине) и шљиве. Сва три поменута производа су изразито извозно оријентисана и од њиховог пласмана на светском тржишту у великој мери зависе приходи пољопривредних домаћинстава јер је потрошња на домаћем тржишту у односу на извоз незнатна. Малина и купина се у највећем обиму прерађују замрзавањем и у различитим облицима (цели плодови, дробљени плодови или слепљени плодови) и даље пласирају на страна тржишта за паковање и продају у малопродајним паковањима или за даљу прераду (сокови, џемови и различите воћне припреме). Пласман јагодастог воћа из Осечине за потрошњу у свежем стању је у тренутку писања овог документа занемарљив. Шљива се у Осечини углавном продаје за сушење, замрзавање и

производњу индустријских џемова (пекмеза, пиреа) и један мањи део за потрошњу у свежем стању. Потенцијално висока потражња за поменутим производима и њен даљи раст могу представљати предност за спровођење стратегије и раст прихода пољопривредних газдинстава али и претњу уколико се на светском тржишту потражња за поменутим производима смањи. Стратегија руралног развоја и развоја Осечине мора дати јасне смернице за стабилан рурални развој и у условима могућег смањења тражње малине, купине и шљиве.

Организованост државе и капацитет државне подршке у области пољопривреде и руралног развоја

Учешће државне помоћи у пољопривреди и руралном развоју може убрзати развој свих руралних подручја у Србији укључујући и Осечину у зависности од распореда и величине аграрног буџета као и у зависности од јасноће дугорочних планова. Тренутно просечно учешће државне помоћи у приходима пољопривредних газдинстава је 40%.

Стратегија руралног развоја и развоја Осечине мора дати јасне смернице за стабилан рурални развој и у условима одсуства државне подршке и смерница.

Остали спољашњи критични фактори који могу позитивно или негативно утицати на спровођње стратегије су следећи:

- Миграција становништва
- Демографска структура и радно способно становништво
- Генерална политичка и економска стабилност Србије
- Приступачност европских и других фондова за становнике руралних подручја Осечине
- Законска регулатива
- Организованост руралног живота и пољопривредне прозводње у конкурентским земљама које производе исте прозводе као Осечина
- Спољна политика Србије према Европској Унији, Руској Федерацији и Сједињеним Америчким Државама

На основу поменута два основна критична фактора као и осталих спољашњих фактора може доћи до развоја неколико различитих сценарија који могу повољно или неповољно утицати на спровођење стратегије. Спољашњи фактори могу утицати на резултате стратегије као што су увођење стандарда у пољопривредну производњу, приступачност радне снаге, обим производње и остварен приход, сеоску инфраструктуру, степен апсорпције државне помоћи, образовање пољопривредног становништва, развој удруживања, степен апрорпције фондова ЕУ. На поменуте и бројне друге проблеме се може одговорити различитим снагама или слабостима од којих су неке од могућности следеће:

МОГУЋЕ ИСКОРИШЋАВАЊЕ СОПСТВЕНИХ КАПАЦИТЕТА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ У БУДУЋНОСТИ	**МОГУЋИ ПРОБЛЕМИ У СПРОВОЂЕЊУ СТРАТЕГИЈЕ У БУДУЋНОСТИ**
Едуковани прозвођачи	Неповерење
Доследна општинска политика аграра	Нестанак малих газдинстава
Висок обим и квалитет производње	Загађено земљиште и околина
Мотивисаност локалне самоуправе	Необученост и неинформисаност
Предузимљивост људи у руралу	Нестабилна политичка ситуација
Искуство у екстензивној производњи	Недовољно стручњака
Искоришћен природни потенцијал	Инфраструктура
Довољни прерађивачки капацитети	Недоследна локална политика
Удруживање пољопривредника	Одлив становништва
Високи приноси	Мањак радне снаге
Производи са заштићеним пореклом	Неприлагођеност тржишту
Прерада на газдинствима	Недовољна удруженост

На основу могућих сценарија и начина искоришћавања снага које људи у Осечини поседују предложени стратешки приоритети који ће даље бити елаборирани у овом документу су следећи:

1. **Грађење одрживог система за спровођење стратегије**
2. **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
3. **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**

2. ФИЗИЧКО ГЕОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

2.1. Локација

Општина Осечина се налази у западном делу средишње Србије, 34 км северозападно од Ваљева и око 120 км југозападно од Београда (карта бр. 1).

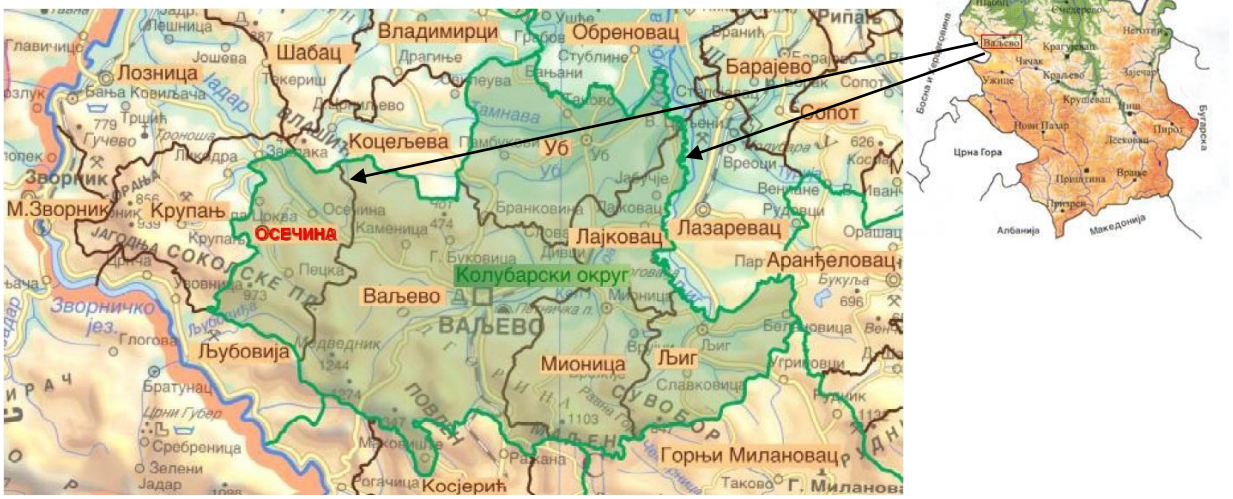

Карта бр. 1: Положај општине Осечина у Колубарском округу

Функционално припада Региону Западне Србије, и једна је од шест општина Колубарског управног округа.

Границе територије општине Осечина су на северу општина Коцељева где граница пресеца планину Влашић и реку Тамнаву; на истоку општина Ваљево где граница пресеца планину Влашић, реку Јадар и Врагочанску реку; на западу општина Крупањ где граница сече Соколске планине, Криву реку и реку Љубовићу; док је на југу општина Љубовија где граница сече реку Љубовићу и подрињско-ваљевске планине (Медведник, Јабланик). Општина Осечина обухвата простор од 319 км^2. Географске координате су: 44º22'30" с.г.ш. и 19º36'47" и.г.д

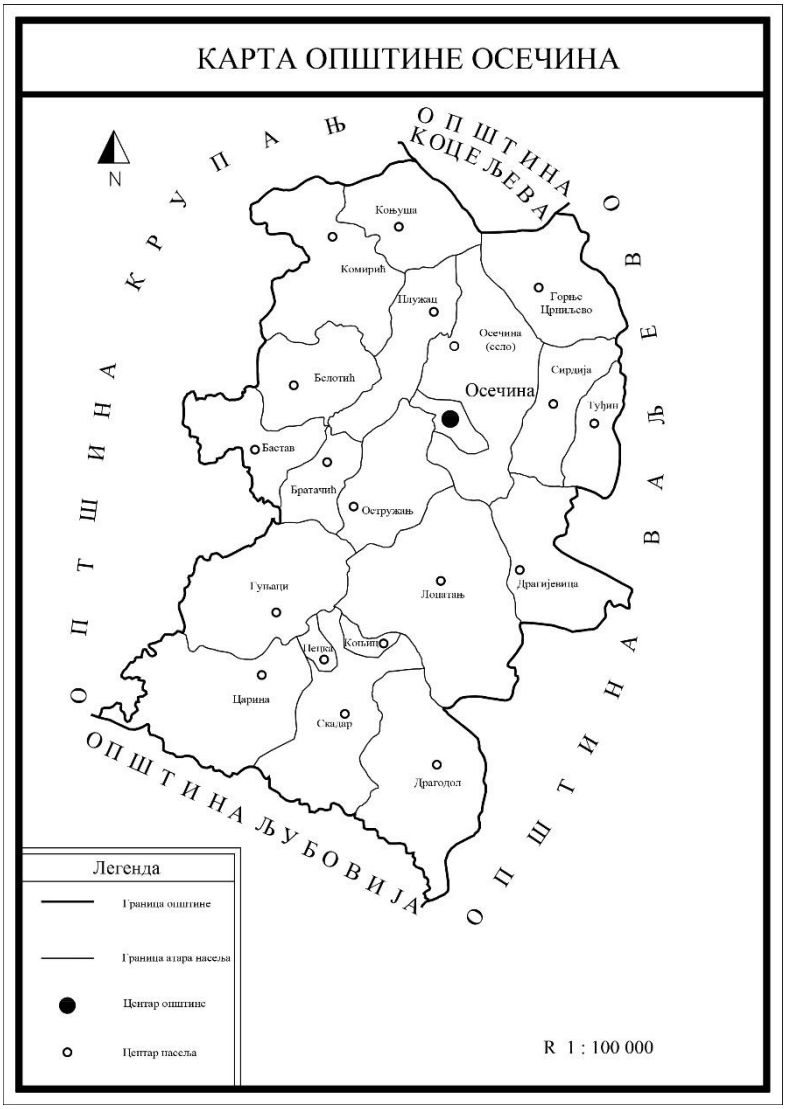

Карта бр.2: територија општине Осечина- карта насеља

2.2. Географски опис области

2.2.1. Геоморфолошке карактеристике

Подручје општине Осечина припада унутрашњем динарском појасу и одликује се веома сложеном геолошком грађом. Издвојено је неколико тектонских јединица: влашићко-близоњски хорст антиклиноријом, јадарска палеозоичка област, мезозоички комплекс краљушти и раседа и терцијарни седименти рађевачког, посавско-тамнавског и ваљевског басена. Највећи део подручја општине Осечина припада географској области Подгорине, док знатно мањи део припада Рађевини. На југу се територија општине граничи са Азбуковицом. Територију пресеца ток реке Јадар, правцем од југоистока ка северозападу.

Морфолошка структура је разнолика, од долинско-равничарских предела у долини реке Јадар на 200 м.н.в. (Туђин, Осечина, Плужац, Белотић, Комирић итд.), преко брежуљкасто-брдовитих предела на око 300-400 м.н.в. (Сирдија, Горње Црниљево, Коњуша, Бастав, Братачић, Оструžањ итд.) све до брдско-планинских предела на југу са надморском висином до 900 метара (Царина, Драгодол, Скадар, Лопатањ итд.). У геоморфолошком погледу доминирају Влашић у северо-источном делу и Соколске планине у јужном делу општине. На Влашићу су истакнути врхови Разбојиште (463 м), Велики белег (452 м), Јанков вис (447 м), док се на Соколским планинама истичу висови Тисовик (945 м) и Рожањ (973 м).

Територија општине Осечина се одликује изузетним природним пејзажима. Природа је питома и блага, са великим бројем видиковаца са којих се пружају изванредни погледи који никога не остављају равнодушним. Посебно се истичу висови Рожањ и Тисовик. Могућност развоја рекретаивног и излетничког туризма је велика: организовање екскурзија, тематских излета - сликарство у природи, фотографисање пејзажа и других активности у природи (јахање, пешачење, трчање, сакупљање лековитог биља, шумских плодова).

2.2.2. Хидрографске карактеристике

Хидрографску мрежу чине потоци и реке, углавном бујичног карактера, који извиру на околним планинама. Одлика им је велики распон између минималних и максималних протока, што на нерегулисаним водотоцима узрокује честим поплавама у општини. Венцем подрињско-ваљевских планина терен је подељен у два сливна подручја (Дрина и Колубара). Хидрографска мрежа је прилично разграната и припада црноморском сливу. Највећа река у ширем подручју је Дрина, која дренира највећи део подручја. На северозападном делу подручја је река Јадар, која дренира већи део подручја са својим притокама: Пецка, Лопатањска река, Врагочанска река. На југоисточном делу већа притока Дрине је Љубовића, док у североисточном делу доминира река Тамнава са својим притокама (колубарски слив). На територији општине не постоји ниједна изграђена акумулација.

У Горњем Црниљеву појављује се угљокисела *минерална вода*. Издашност ове квалитетне киселе воде износи 2 l/s, а температура воде износи 19ºC.

Регулисањем водотокова се може спречити штета на свим пољопривредним културама и на инфраструктури у руралном подручју Осечине.
Кисела вода у Црњиљеву је од националног значаја и представља изузетан туристички ресурс који може привући бројне посетиоце.

2.2.3. Педолошке карактеристике

За подручје општине Осечина карактеристични су: параподзол и параподзоласта земљишта, кисела смеђа и подзоласта земљишта. Стенска основа се истиче склоношћу ка појави спирања и клижења земљишта, али и појави јаружења. Изражени су терени на којима преовладавају кречњаци, глине, глиновити седименти, пескови. Због оваквог састава подлоге честе су појаве активних клизишта која могу бити до дубине 10–15 м. Одређени делови територије општине су угрожени ерозијом земљишта.

Заштита од ерозије се може спроводити систематски и у сарадњи са локалним становништвом.
Земљиште у Осечини се не одликује високом плодношћу и има неповољне морфолошке и хемијске карактеристике за интезнизвну пољопривредну производњу због високог садржаја глиновите фракције и ниске pH вредности. Мелиорацијама земљишта као што су калцификација, опескавање и уношењем органских материја се могу поправити особине земљишта и вишеструко подићи приноси гајених култура.

2.2.4. Климатске карактеристике

За сагледавање климатских услова, с обзиром на положај општине Осечине, извршена је обрада података систематских посматрања основних метереолошких фактора на основу извештаја Републичког хидрометеоролошког завода Србије за метереолошке станице Ваљева и Лознице, који могу репрезентовати анализиране податке и за Осечину.

Подручје општине Осечина карактерише умерено контитентална клима измењена утицајем планинских масива Гучева, Борање и Цера, а одликује се хладном и оштром зимом и топлим и сувим летима са честим пљусковитим падавинама локалног карактера. Анализирајући податке за метеоролошке станице Ваљево и Лозница дошло се података да је најтоплији месец за 2013. годину био месец август са средњом месечном температуром од 23,4-23,7 °C, а најхладнији децембар са температурама 1,8-1,9 °C, док је средња годишња вредност температуре ваздуха износила од 12,6-12,8 °C. У 2014. години најтоплији месец је био јул, са средњом месечном темепературом од 22,1-22,2 °C, док је најхладнији био децембар са температурама од 3,3-3,9 °C. Средња годишња температура ваздуха се кретала између 12,9-13 °C. Апсолутно највише температуре ваздуха појављују се од маја до септембра и крећу се у границама од 35 °C до 40 °C, а мраз се јавља од октобра до априла са максималном честином у јануару. Учесталост топлих дана са температуром једнаком или већом од 25 °C износи 80 – 100 дана просечно годишње, док учесталост ледених дана са максималном температуром од 0°C износи од 20 – 30 дана.

Табела бр.1: Број тропских и мразних дана за мерне станице Ваљево и Лозница[1]

БРОЈ ТРОПСКИХ ДАНА (МАКСИМАЛНА ТЕМПЕРАТУРА ≥ 30°C) ЛОЗНИЦА

год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VI I	IX	X	XI	XII
2013.	0	0	0	3	3	8	12	15	0	1	0	0
2014.	0	0	0	0	0	7	6	6	0	0	0	0

БРОЈ ТРОПСКИХ ДАНА (МАКСИМАЛНА ТЕМПЕРАТУРА ≥ 30°C) ВАЉЕВО

год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2013.	0	0	0	4	3	9	10	17	0	0	0	0
2014.	0	0	0	0	0	8	5	5	0	0	0	0

БРОЈ МРАЗНИХ ДАНА (МИНИМАЛНА ТЕМПЕРАТУРА ≤ 0 C) ЛОЗНИЦА

год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VI	IX	X	XI	XII
2013.	13	9	12	0	0	0	0	0	0	2	4	23
2014.	9	5	0	0	0	0	0	0	0	0	4	8

БРОЈ МРАЗНИХ ДАНА (МИНИМАЛНА ТЕМПЕРАТУРА ≤ 0 C) ВАЉЕВО

год.	I	II	III	I	V	VI	VII	VII	IX	X	XI	XI
2013.	17	10	13	0	0	0	0	0	0	1	5	25
2014.	17	10	4	0	0	0	0	0	0	1		13

Вегетациони период почиње просечно од 1. до 11. марта, а завршава се између 21. новембра и 1. децембра, тако да у просеку траје од 260 – 280 дана годишње. Период грејања као средња вредност износи 182 дана, односно 26 седмица или 50 % од укупног броја дана у години, а траје од 15. октобра до 15. априла. На падавински режим подручја преовлађујући утицај имају циклонске активности различитог порекла, које се манифестују у продорима влажних и хладних ваздушних маса са запада и северозапада из области Антлантика, топлих са југа у југозапада из области Средоземља, као и зимских продора хладних ваздушних маса са севера и северозапада.

Анализирајући просечне годишње вредности падавина за 2013. и 2014. годину приметна је велика разлика у количинама. Од 680-775 mm/m^2 колико је просечно пало у 2013. години, у 2014. години тај број је знатно већи и креће се од 1242-1332 mm/m^2 падавина годишње на подручју Ваљева и Лознице. Детаљан приказ броја дана са кишом и приказ месечних и годишњих сума падавина за метеоролошке станице Ваљево и Лозница дат је у наредним табелама.

[1] Подаци Републичког хидрометеоролошког завода Србије

Табела бр.2: Број дана са кишом и приказ месечне и годишње суме падавина[2]

БРОЈ ДАНА СА КИШОМ ЛОЗНИЦА

Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2013.	17	13	17	12	18	16	9	7	11	9	14	4
2014.		13	9	19	13	14	18	13	19	9	13	12

БРОЈ ДАНА СА КИШОМ ВАЉЕВО

Год.	I	II	II	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2013.	17	15	19	13	20	10	9	9	14	10	13	9
2014.	7	14	13	20	20	16	19	15	20	10	13	12

МЕСЕЧНА И ГОДИШЊА СУМА ПАДАВИНА (мм) ЛОЗНИЦА

Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	укупно
2013.	57,2	97,1	95,9	38,5	156,7	60,0	27,6	43,4	69,0	66,4	61,7	2,3	**775,8**
2014.	38,2	24,5	71,2	167,2	**321,2**	49,7	93,5	157,0	127,3	87,4	15,6	89,6	**1242,4**

МЕСЕЧНА И ГОДИШЊА СУМА ПАДАВИНА (мм) ВАЉЕВО

Год.	I	I	II	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	укупно
2013.	58,0	82,4	74,9	20,5	140,4	63,9	44,1	21,0	54,8	52,0	63,4	6,3	**681,7**
2014.	21,8	14,0	67,2	177,1	**323,7**	124,1	204,4	131,2	106,1	50,0	17,4	95,4	**1332,4**

У Србији је 2014. година најкишовитија у периоду од 1951. године до данас. На дванаест Главних метеоролошких станица је превазиђена максимална годишња сума падавина.

Такође су у Ваљеву, Лозници и Београду 15. маја превазиђени дневни максимуми количине падавина. Највећа тродневна сума падавина регистрована је од 14. до16. маја на територији западне и у делу централне Србије. Укупне тродневне падавине за период 14.-16. мај су у области Подринско-колубарског региона, Мачве и Тамнаве (у неким местима више од 250 mm) превазишле 1000-годишње тродневне суме.

Просечно има од 40 – 60 дана годишње са снежним падавинама на анализираном подручју, са највишом висином снежног покривача од 61 cm и најмањом од 18 cm, док просечна висина снежног покривача износи 33 cm. Средња осунчаност посматраног подручја износи 45 – 50 % годишње, највиша је у августу 60 – 65 %, најмања у децембру

[2] Подаци Републичког хидрометеоролошког завода Србије

20 – 25 %, док у току вегетационог периода износи 55 – 60 %. Ветровитост на продручју општине Осечина је значајна, иако до насеља допиру нешто ослабљени ветрови из Панонске низије. Преовлађујућа струјања ваздушних маса су из правца северозапада 114 ‰ и запада 189 ‰, а најмању учесталост имају јужни 22 ‰, југозападни 52 ‰ и југоисточни 35 ‰ ветар. Просечна брзина ветра износи 1,4 бофора, а највеће брзине измерене су код југоисточног и источног ветра од 1,8 бофора, док су најмање брзине код северног и северозападног ветра и износе 1,2 бофора.

Климатске карактеристике Осечине су погодне за гајење великог броја воћарских култура. Избором правилне експозиције код подизања засада и наводњавањем се може интензивирати биљна прозводња. Како би се постигао максимум у производњи могуће је урадити микро-рејонизацију којом бе се предвиделе гајене културе чија прозводња ће бити стимулисана у зависности од надморске висине и осталих микро-климатских карактеристика.

3. ПРИРОДНО ОКРУЖЕЊЕ И РЕСУРСИ

3.1. Најзначајнија флора и фауна

Подручје западне и северозападне Србије по биљно-географском положају припада панонској зони (западној половини сремско-српске подзоне).[3] Вегетација подручја општине Осечина представља по разноврсности, флористичком саставу, фитоценолошкој сложености и еколошким специфичностима, један од интересантнијих предела у Србији.

Главне врсте листопадног дрвећа у шумама су буква, храст китњак, бреза, граб, јасен, јавор, липа, брест, топола, јасика, јова, врба и багрем. Од четинарских врста заступњени су бор, јела, клека. У шумама, поред путева, на међама може се наћи дивља трешња, шумска јагода, дивља малина и купина. Од жбунастих врста на подручју општине Осечина јавља се леска, зова, дрен, глог, трњина, шипурак, јеребика и др.

Лековито биље представља посебно богатство овог краја. Од лековитих биљака расту: бели слез, боквица, босиљак, бршљан, вилина коса, водопија, гавез, гавранов лук, гороцвет, дан и ноћ, дивља врбена, ђурђевак, звездан, зова, ивањско цвеће, имела, јагорчевина, кантарион, кичица, клека, коприва, кукурек, ладолеж, линцура, љубичица, мајчина душица, маслачак, матичњак, медуника, коприва, нана, невен, папарат, полен, перуника, рузмарин, хајдучка трава, црни слез, чуваркућа и многе друге.

На целом подручју територије општине Осечина у шумама, шумарцима, шикарама, долинама, пашњацима и њивама, животињски свет је врло бројан. У дивље животиње, које овде имају станиште спадају: дивљи зец, твор, веверица, јазавац, куна, јеж и друге. На овим просторима од крупне дивљачи могу се наћи срна и дивља свиња, лисица, док се вук

[3] Локални акциони план за биодиверзитет општине Љубовија (2013), Европски центар за заштиту природе, Регионални центар за животну средину за Централну и Источну Европу, Министарство спољних послова Финске, стр. 60

ређе јавља. Овде борави и велики број разних врста птица. Пернате грабљивице су: орао, кобац, јастреб, сова, чавка, врана, сврака, гавран и кукавица. Певачице и остале птице су: славуј, шева, детлић, зеба, сеница, врабац, ласта, кос, чворак, препелица, креја, јаребица, грлица, жуња, голуб, фазан и друге. У наредној табели дат је приказ дивљих животиња на подручју општине Осечина.

Табела бр. 3: Број дивљих животиња на територији општине Осечина[4]

Срна	700[5]
Дивље свиње	46
Зец	1.900
Фазан	1.830
Јаребица	150
Препелица	500

Вегетација Осечине пружа изузетне потенцијале за организовање излета, обиласке и изучавање природе и друге видове туризма. Контролисаним и организованим сакупљањем лековитог биља и шумског (дивљег) воћа се могу допунски ојачати приходи пољопривредних газдинстава. Посматрање дивљег света и нарочито птица је један од туристичких потенцијала који до сада није коришћен у Осечини.
Посебан потенцијал се огледа у могућностима за развој ловног туризма.

3.2. Заштићена подручја и врсте

Према условима Завода за заштиту природе Србије за потребе израде Просторног плана општине Осечина, бр .03-2406/2 од 11.01.2006. године на територији општине Осечина нема заштићених и евидентираних природних добара, па сходно томе нема посебних обавеза које проистичу из Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон и 43/2011 - одлука УС).

Када је у питању територија Колубарског округа, важна је заштита следећих природних добра а која се односе и на територију општине Осечина:

- Сва орахова стабла» (Juglans regia) - Споменик природе стављен под заштиту као угрожена биљна врста;
- Ваљевске планине су просторним планом Републике Србије предвиђене за заштиту што је нормативно утврђено Регионалним просторним планом Колубарско-Мачванског округа где је предвиђено 57.509 ha (за општину Осечина заштита се односи на Медведник са побрђем);
- Од међународно значајних подручја на подручју Колубарског округа идентификована су:

[4] Извор: Ловачко удружење „Миленко Павловић“ Осечина
[5] Иако је број срна званични податак према мишљењима испитиваног становништва број срна је знатно виши

- Значајно подручје за птице IBA (Important bird area) – «Ваљевске планине РС025 ИБА» (од изузетног значаја за гнежђење птица на целом простору је забележено 170 врста); . Од значајних врста издвајају се сури орао и сиви соко који се гнезде на више локалитета где су присутне стене у клисурама река. Од сова значајно је присуство и бројност буљине и ћука.
- Одабрана подручја за дневне лептире PBA (Prime Butterfly Areas) – Повлен 15 (обухвата Повлен, планину Маглеш и клисуру реке Градац, површине 13.489 ha, на којој је забележено 10 циљних врста дневних лептира) и Маљен-Сувобор 39 (површине 16.878 ha на којој је забележено 7 циљних врста дневних лептира);

- За заштиту природе општине Осечина је значајно очување еколошки коридора - слива реке Јадар; појасеви високог зеленила који повезују шумска станишта, рубна станишта, живице, међе, кошнице, пашњаци, влажни екосистеми са очуваним или делимично измењеном вегетацијом унутар агроекосистема.
- На Медведнику су регистроване 163 биљне врсте. Укупно 60 врста сисара за све Ваљевске планине се штите.
- Водоток реке Јадар је станиште одређених строго заштићених врста риба (поточна мрена, велики вијун, балкански вијун, пеш и поточна пастрмка) и других органских врста.

Потребно је процесом валоризације утврдити на којим стаништима постоје услови за трајно очување природних вредности, а за које постоје други приоритети одрживог развоја.

3.3. Еколошки проблеми

Стање животне средине на подручју општине Осечина одређено је природним условима, урбаном физичком структуром, привредним активностима, саобраћајем и друштвено-економским процесима који се одвијају у окружењу. Извори загађења животне средине на подручју су разнородни: индустријска постројења, комуналне отпадне воде, комунални отпад, обрађивање пољопривредног земљишта, одвијање друмског саобраћаја итд. Због одсуства великих фабричких постројења и других загађивача природа је у знатној мери очувана.

3.3.1. Ваздух

На посматраном подручју подаци о постојећем квалитету ваздуха не постоје, али се на основу анализе могућих загађивача ваздуха дошло до закључка да се као извори аерозагађења, осим сагоревања фосилних горива за потребе домаћинстава у насељима, котларница (на угаљ и мазут), пољопривредне производње, индустријске производње, појављује и друмски саобраћај од постојеће путне мреже (магистралних, регионалних и локалних путева). Поједина индустријска постројења представљају извор емисије штетних полутаната у атмосферу. Постојећа индустрија у већој мери базирана је на производњи предмета од пластике, прехрамбених производа и полупроизвода (воћарство основна грана), производњи грађевинских елемената и материјала и др. Укупна количина

загађујућих материја пореклом из индустрије није позната јер не постоји систематско праћење квалитета ваздуха из индустријских погона.

Како су рурална насеља изразито разбијеног типа, са самосталним засеоцима, чије су основне карактеристике слаба инфраструктурна опремљеност, лоша путна мрежа која их повезује, недовољно развијена мрежа насељских садржаја, слаба насељеност, са доминантном сточарском и пољопривредном производњом, не може се говорити о значајнијим променама квалитета ваздуха у сеоском подручју. Загађеност ваздуха је уочљива само у зимском периоду у зонама веће насељености (варошица Осечина, Пецка) што се манифестује кроз појаву смога који се дуго задржава у котлини река Јадар, Ловачка и Остружањка. Тежак смог се понекад задржава и по неколико узастопних дана тако да угрожава здравље становника.

Према мишљењу становника Осечине једна од најзначајних предности живота у селима Осечине је чист ваздух.

3.3.2. Земљиште

Загађивање земљишта на територији општине није присутно у већем обиму, већ само на појединим локалитетима, као што су: индустријска зона, депоније, гробља, фреквентније саобраћајнице и др. Као последица одвијања саобраћаја, у непосредној околини саобраћајница, и на путном земљишту јавља се повећан садржај олова услед таложења честица које емитују моторна возила. Такође, бележи се благо повећан салинитет што је последица посипања коловоза (мешавином индустријске соли и ризле) у зимским месецима, односно спирања на земљиште поред коловоза. Земљиште је угрожено загађивањем од вода и процеђивањем са депонија. У пољопривреди, загађивање земљишта је присутно као последица неадекватне употребе минералних ђубрива, пестицида и других агрохемијских средстава, што представља проблем с обзиром на њихову постојаност у природним условима. Прекомерна употреба минералних ђубрива доводи до пораста садржаја нитрита у земљишту што се може неповољно одразити на квалитет подземних вода.

Применом интегралне пољопривредне производње загађивање земљишта се може потпуно контролисати у дозвољеним границама. Применом органске пољопривреде у потпуности престаје загађивање земљишта.

3.3.3. Отпадне воде

Каналисање, одвод комуналне воде и површинске воде представљају велики еколошки проблем на подручју целе територије општине Осечина. Читаво приградско подручје, па и непосредна градска зона практично „плива“ на одпадним и кишним водама, које се врло често налазе и на површини терена. Септичке јаме, тј. преливи јама су најчешће директно укључени у реке. У летњим месецима све чешће у појединим деловима насеља варошице Осечина се осећа непријатан мирис, па се може констатовати да одвођење вода није решено на адекватан начин (подизање плацева без адекватвих урбанистичких услова где је

дошло на многим местима до деградације и затрпавања некада природних канала за одвод кишне и површинске воде). Ништа боља ситуација није ни у селима. Већина домаћинстава нема септичке јаме, па се отпадне воде директно изливају у реке и потоке, па чак и на пољопривредне површине. И управо су комунални проблеми једни од најчешћих захтева које сеоско становништво подноси комуналној инспекцији.

Систематским лоцирањем сваке појединачне тачке загађења и интервенцијом надлежних институција могу се отклонити извори загађења од стране домаћинстава. Увођењем постројења за прераду отпадних вода у индустријске загађиваче може се спречити даље загађивање.

3.3.4. Комунални отпад

Организовано прикупљање отпада се обавља на подручју градских насеља, а последњих година организовано сакупљање отпада врши се и у већини сеоских насеља. Јавно комунално предузеће „Осечина“ пружа услуге сакупљања и одношења смећа у урбаној зони варошице као и делимично прикупљање смећа са сеоског подручја где је постављено тринаест непокретних жичаних контејнера запремине 12 м^3 и сто тридесет металних контејнера запремине 1,1 м^3. Контејнери су постављени на локацијима у засеоцима где је прилаз камионом или трактором омогућен за одвоз и где је корисницима доступно. Проблем је што су контејнери размештени само уз путне правце, тако да се због неприступачности, комунални отпад односи само са тог релативно малог дела територије. Дугогодишње непрописно одлагање отпада по каналима, јаругама, речним коритима, поред пута, створило је тешко исправљиву лошу навику локалног становништва, које пре свега нема развијену свест о заштити животне средине као ни знање о последицама њеног загађења. Последњих година ситуација се променила на боље. Повећан је број контејнера у појединим већим засеоцима, организоване су акције скупљања смећа, организоване едукативне радионице за децу, што је довело до смањења броја дивљих депонија на терену.

Током 2005. године на захтев Председника општине одобрена су средства од ресорног Министарства да се изгради пројекат санације постојеће комуналне депоније у селу Белотић. У септембру 2005.године урађен је Главни пројекат затварања и рекултивације градске депоније комуналног отпада општине Осечина.

На основу Националне стратегије управљања отпадом из 2003. године дефинисан је Просторни план Колубарског округа за 2010. годину у оквиру ког се предвиђа изградња регионалне депоније у Каленићу код Уба. Досадашња локација која је била одређена за регионалну депонију је затрпана и тако да се од ње одустало и нова локација је одређена тако да је привредно друштво регионалног центра за управљање отпадом „Еко-тамнава“ д.о.о. у фази прибављања нових одобрења по важећим законским прописима.

Уклањање дивљих депоније из руралног подручја и спречавање стварања нових могу значајно изменити лепоту руралног предела Осечине и промовисати Осечину као здраво место за живот.

3.3.5. Зоохигијена

Проблеми зоохигијене решавају се мултидисциплинарним приступом који захтева и велика материјална и финансијска улагања која у претходним годинама нису била довољна. Ни читав низ закона који су требали да утичу на људе да се стање поправи нису уродили плодом јер се закони не примењују у оној мери у којој их је законодавац прописао.

Највећи проблеми из ове области су :
- уклањање лешева и изнутрица угинулих и закланих животиња;
- решавање проблема паса луталица;
- дератизација и дезинсекција у сеоским срединама.

Последњих неколико година општина Осечина се суочава са проблемом паса луталица. Овај проблем је евидентан и веома сложен. Осим еколошког, проблем има своје социјалне, епидемиолошке, епизоотиолошке, естетске и економске аспекте.

СЗР „Хигијена Томић“ из Лајковца од 2011. године обавља послове хватања, транспорта и чувања паса луталица, али само на простору варошице Осечина и Пецка. За разлику од урбаног дела територије општине, на сеоском подручју се не врши организована брига о псима луталицама, што представља валики проблем. Посебно је велика штета на пољопривредним газдинствима која се баве сточарством, где најчешће страдају овце и перната живина. Није реткост да пси луталице повреде и људе. Из Општинског буџета се сваке године издвоји у просеку 2-3 милиона динара за надокнаду штете.

Контролом броја паса луталица кроз храњење, обележавање, стерилизацију, усвајање или транспоровање у постојеће се могу спречити евентуални напади паса на домаће животиње.

3.3.6. Бука

Бука којој су људи свакодневно изложени, комунална или општа бука, један је од највећих проблема уже човекове околине, посебно у градским подручјима. На територији општине Осечина повећан ниво буке јавља се у градским срединама насеља варошице Осечина и Пецка, док је на руралном подручју ниво буке минималан.

Скупштина Општине Осечина је 2011. годиине донела Одлуку о заштити од буке у животној средини на територији општине Осечина „Општински Сл.гласник“ бр. 5/2011. у којој је извршено акустично зонирање територије општине Осечина и према максимално допуштеном нивоу буке, подручје општине Осечина подељено је на 6 зона, и то:

I Зона подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно историјски локалитети, паркови;
II Зона туристичких подручја, кампови и школске зоне;
III Чисто стамбена подручја;

IV Зона пословно-стамбена подручја, трговачко-стамбена подручја и дечја игралишта;
V Зона градски центар, занатска, трговачка, адмистративно-управна зона са становима, дуж саобраћајница, магистралних, регионалних и градских саобраћајница;
VI Зона индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без стамбених зграда

Промоцијом коришћења штитника за уши при коришћењу пољопривредне механизације могу се спречити слушна оштећења пољопривредног становништва.

3.4. Природом изазвани проблеми

3.4.1. Поплаве

У последњих 10 година територија општине Осечина је више пута била захваћена поплавама што је узроковало потребу за предузимањем низа мера на заштити људи и имовине и отклањању последица а постојао је и врло близак ризик од катастрофалних штета. Поплаве на овој територији настају услед обилних падавина и наглог топљења снега, тако да се са околних планина и виших терена у бујичне токове и реке слије већа количина воде. Пошто су речна корита углавном већим делом неуређена, кривудава, обрасла растињем, велики број природних и вештачких препрека унутар корита, неуједначени падови корита, недовољни отвори мостова и пропуста – плављења и оштећења имовине и других вредности су извесније и учесталије него раније.

Највеће поплаве у последњих петнаест година догодиле су се 2001. и 2006. године, док су се у мају 2014. године десиле катастрофалне поплаве које су проузроковале огромну материјалну штету на стамбеним објектима, пољопривредним површинама и инфраструктури општине Осечина. Природан екстрем метеоролошког догађаја представљају обилне кише, 3 до 4 пута веће од нормалних вредности, које су у три дана средином маја 2014. године захватиле централну и западну Србију, а које су за последицу имале катастрофалне поплаве. Услед великих падавина које су 14.05., 15.05. и 16.05.2014. године погодиле општину Осечина, дошло је до изливања реке Јадар и њених притока Ловачке, Остружањке, Туште и Пецке. Поплављен је велики део варошице Осечина. Поплава је захватила и неколико кућа у селу Комирић, а угрожене су биле куће поред реке Пецке у селима Гуњаци и Бастав. Такође, поплавена су и два пословна објекта у Драгијевици. Поред поплаве река Пецка је и физички однела велике површине обрадивог земљишта као и комплетне засаде на њој. Поплављено је 1400 ha обрадивих површина у долинама наведених река. Засејане културе су однете стихијом. На њивама или је однета земља или је нанет шљунак. Као последица поплаве, на територији општине Осечина евидентирано је 268 поплављених објеката (стамбених, помоћних, економских, електропривредних, водопривредних, индустријских и јавних). Оштећено је и уништено 130 км локалних и некатегорисаних путева и 5 мостова.

Са аспекта опасности од поплава, процењено је да су најугроженија насеља она која се налазе у сливу реке Јадар и реке Пецка. Преглед угрожених насеља са бројем и структуром становништва и процењеном величином угроженог подручја дат је у табелама испод.

Табела бр. 4: Процењена величина подручја угроженог од поплава[6]

Насељено место	Укупна површина (ха)	Процењена угрожена површина (ха)
Осечина в.	342,79	300
Драгијевица	1.909,19	210
Плужац	1.294,15	190
Комирић	2.255,73	850
Белотић	1.367,03	260
Бастав	1.289,16	100
Братачић	684,68	240
Гуњаци	2.335,70	250
Пецка	10,93	10,93
Коњиц	819	25
Укупно угрожена насеља	**12.272,36**	**2435.93**

Табела бр. 5: Преглед насеља угрожених поплавама са бројем и структуром становништва[7]

Насељено место	ПОЛ	СТАРОСТ (год.)								
		0-9	10-14	15-19	20-39	40-54	55-64	65-69	70 и више	укупно
Осечина в.	м	106	71	83	356	343	209	54	97	1319
	ж	112	60	96	345	387	202	64	119	1385
	свега	218	131	179	701	730	411	118	216	2704
Драгијевица	м	25	17	8	57	53	50	16	56	282
	ж	13	14	14	44	42	47	11	67	250
	свега	38	31	22	91	95	97	27	123	532
Плужац	м	16	10	17	66	63	46	16	43	277
	ж	21	9	12	45	52	39	10	52	240
	свега	37	19	29	111	115	85	26	95	517
Комирић	м	22	14	21	69	91	76	21	67	381
	ж	29	13	15	62	67	55	24	88	353
	свега	51	27	36	131	158	131	45	155	734
Белотић	м	17	15	12	59	66	41	12	52	274
	ж	18	12	15	44	48	35	25	67	264
	свега	35	27	27	103	114	76	37	119	538
Бастав	м	9	12	15	45	58	47	20	41	247
	ж	17	11	5	40	38	42	15	59	227
	свега	26	23	20	85	96	89	35	100	474
Братачић	м	7	9	12	23	34	22	9	20	136
	ж	9	5	6	20	23	19	12	31	125
	свега	16	14	18	43	57	41	21	51	261

[6] Процена угрожености од елементарних и других непогода општине Осечина
[7] Исто

Гуњаци	м	39	38	29	111	129	103	33	85	567
	ж	45	37	22	101	104	91	37	111	548
	свега	84	75	51	212	233	194	70	196	1115
Пецка	м	14	8	12	55	56	39	7	18	209
	ж	22	12	16	58	64	33	9	28	242
	свега	36	20	28	113	120	72	16	46	451
Укупно угрожена насеља	**М**	**255**	**194**	**209**	**841**	**893**	**633**	**188**	**479**	**3692**
	Ж	**286**	**173**	**201**	**759**	**825**	**563**	**207**	**622**	**3636**
	свега	**541**	**367**	**410**	**1600**	**1718**	**1196**	**395**	**1101**	**7328**

Са аспекта развоја пољопривреде, највећи проблем је: плављење плодних делова поред већих водотокова у општини (река Јадар- Комирић, Драгијевица; река Пецка - Гуњаци, Белотић, Бастав; река Лопатањска/Остуржањска (Лопатањ, Остружањ).
Са аспекта заштите и спасавања у питању су тзв. „небрањени делови“ водотокова (слаба густина насељености, мањи број стамбених и индустријских објеката, претежно су њиве). Међутим, проблем је у чињеници да је Осечина 85 % пољопривредна општина, те ове штете изазване плављењем ораница додатно смањују ниво економске безбедности пољопривредника, а и општине у целини.
Потребно је пронаћи начин да се кроз Стратегију развоја пољопривреде уложе средства за наставак регулације реке Јадар (Драгијевица, а пре свега Комирић) и почетак регулације реке Пецке (израда пројектне документације – први корак).
На годишњем нивоу одвојити средства за уређење водотокова (сеча дрвећа, прочишћавање) као превентивну противплавну меру.

3.4.2. Клизишта

Стенска основа на територији општине Осечина се истиче склоношћу ка појави спирања и клижења земљишта али и појави јаружања. Изражени су терени на којима преовладавају кречњаци, глине, глиновити седименти, пескови. Због оваквог састава подлоге честе су појаве активних клизишта која могу бити до дубине од 10-15 м. Клизишта се јављају на косим и јако стрмим теренима мада се јављају и на благим косинама, какво је управо подручје општине Осечина.

После обилних падавина и поплава у мају 2014. године, на територији општине Осечина појавила су се нова и активирала стара клизишта која су изазвала оштећења на стамбеним и помоћним објектима, пољопривредним површинама и путевима.

Планирањем градње и забраном градње објеката на клизним теренима може се превенитнво отклонити евентуална штета од клизишта.

4. ИЗГРАЂЕНО ОКРУЖЕЊЕ

4.1. Путна инфраструктура

Путну инфраструктуру општине Осечина чини мрежа постојећих саобраћајница. Правцем запад-исток пролази државни пут ІБ реда број 27 Лозница – Осечина – Ваљево – Лајковац – Лазаревац – Аранђеловац – Крћевац (веза са државним путем број 16) и представља основну друмску везу Осечине са окружењем. Како се посматрана територија налази у западном делу Републике Србије, у оквиру Колубарског округа, то се унутар ње, са аспекта шире целине, одвијају транзитни саобраћајни токови, повезујући погранична подручја Мачванског округа у околини Лознице са Ваљевом и даље ка осталим деловима Републике. Истовремено, пут ІБ реда број 27 представља, поред везе преко Ужица, и друмску везу Републике Српске, односно Босне и Херцеговине са централним деловима Републике Србије.

Према Уредби о категоризацији државних путева („Сл. гласник РС“, бр. 105/2013 и 119/2013) мрежу путева на нижем нивоу чине:
Државни пут ІІ А реда број 143 (повезује границу општине ка Ваљеву са Пецком и даље ка граници општине са Љубовијом); ІІ Б 336 (веза Пецке са границом општине Крупањ); ІІ А 141 (повезује границу општине ка Коцељеви са Осечином и даље до Пецке); ІІ А 142 (веза границе општине ка Ваљеву са државним путем ІБ реда број 27). Регионални путеви на територији општине Осечина су у надлежности Државе.

Одлуком о јавним и некатегорисаним путевима на територији општине Осечина (Општински службени гласник бр. 09/2015) дефинисано је 18 општинских путева. Списак путева дат је у наредној табели.

Табела бр. 6: Списак општинских путева

Број пута	Назив пута	дужина (km)			
		укупно	савремени	туцаник	земља
О 1	**ІІ А 141 (Влашић)-Предолина-Кисела вода-Јеремићевине-Рамнава-Бељевине-Миличиница**	**5,650**	**2,650**	**1,000**	**2,000**
О 2	**ІІ Б 329 (Гвоздени мост)-Алића липе (уз Думановиће)-Мраморје-О1 (Предолина)**	**8,350**	**-**	**8,350**	-
О 3	**ІІ Б 329 (Плавањски мост)-ОШ у Сирдији-ІІ А 142 (Велики белег) са краком до О2**	**9,600**	**-**	**9,100**	**0,500**
О 4	**О3 (Цер у Сирдији)-задружна економија у Туђину засеок Вујичићи, Аћимовићи- ІІ А 142 (Велики белег)**	**7,500**	**-**	**7,500**	-
О 5	**Цара Душана у Осечини иде границом села Осечина-Остружањ-**	**6,000**	**2,800**	**3,200**	--

	Лопатањ-Јанчићи – I Б 27 (Јанчића воденица)				
О 6	**II Б 337 (Оструж ањ)-Вучак-сушара-Разбојиште- II А 143 (Бандера)**	**12,400**	**12,400**	**--**	**--**
О 7	**I Б 27 (Вратоца)-Ђурићи-Брезова главица- О6 (Разбојиште)**	**7,700**	**--**	**7,700**	**--**
О 8	**II А 141 (Кокорава у Гуњацима)-Братачић-Пољане-ОШ у Плушцу-Недељковићи- II А 141 (Т. колиба)**	**16,350**	**-**	**16,350**	**-**
О 9	**II А 141 (Солдатовићи)- Тешманов конак- Младеновићи- пут Бела Црква-Р.Ставе са делом поменутог асфалтног пута**	**6,500**	**2,000**	**4,500**	**-**
О 10	**II А 141 (Матића мост)-депонија у Белотићу--дом у Белотићу- тромеђа Белотић, Бастав и Б. Црква**	**8,000**	**3,700**	**4,300**	**-**
О 11	**Дом у Белотићу- Буковача– Дом у Комирићу –Ђурићи – О8**	**9,550**	**1,900**	**7,650**	**-**
О 12	**I Б 27 (уз Коњушицу)-магацин у Коњуши-Горња мала-Вис- II А 141 (Тојина колиба)**	**10,500**	**-**	**10,500**	**-**
О 13	**II А141 (Сушара)- О8 (ОШ у Плушцу)**	**1,000**	**1,000**	**-**	**-**
О 14	**II А 143 (ОШ Драгодол)-Осоје-Атар- Тисовик- Тешићи – Горња Оровица**	**8,800**	**-**	**8,800**	**-**
О 15	**II А 141 (Станојевац)-Поточари- II Б 335 (Митрова радионица)**	**3,400**	**-**	**3,400**	**-**
О 16	**II А 143 (Саватића воденица)-Саватићи- Ђермановићи- Гачине воде**	**6,000**	**1,500**	**4,500**	**-**
О 17	**II А 141 (Пресека)-Асанка-школа у Царини- II Б 335 (Митрова радионица)**	**3,000**	**1,250**	**1,750**	**-**
О 18	**Пецка-Ђурићи-Јаловик- II А 143 (Ива)**	**6,550**	**3,550**	**3,000**	**-**
	УКУПНО	**136,850**	**32,750**	**101,600**	**2,500**

Капиларну мрежу друмских путева чине општински путеви укупне дужине 136,850 км од чега 32,750 км са савременим коловозом, 101,6 км са туцаником и 2,5 км са земљом. На подручју општине Осечина некатегорисаних путева има преко 1000 км. Дужина некадашњих регионалних путева, по новој Уредби путеви II А и II Б реда износи 74, 805 км. Дужина некадажњег магистралног пута, по новој Уредби пут I Б реда износи 20 км. Због постојећих (неповољних) теренских услова општински путеви имају елементе

карактеристичне за планинска подручја: недовољну ширину коловоза, мале радијусе хоризонталних и вертикалних кривина, велике попречне и уздужне нагибе коловоза, чест случај појављивања више узастопних кривина и друго, а стање коловозног застора претежно не задовољава. Техничко-експлоатационе карактеристике путева најнижег ранга варирају у широком дијапазону, у зависности од улоге пута, локалних ограничења условљених топографијом микролокација, интеракцијом са насељеним местима.

Визија стратегије је да након десетогодишњег периода њеног спровођења Осечина има нових 150 км изграђених асфалтних путева као и да приступ свим насељима буде обебеђен асфалтним путевима. Како би се овај циљ достигао веома је важно уложити све распложиве капацијете општине у остваривање контаката и активну потрагу за донаторским и другим средствима финансирања јер се према треунто расположивом буџету општине може асфалтирати само око 3 км сеоских путева годишње.

4.1.1. Мостови

На територији општине Осечина има укупно 44 прелаза преко река (мостови и плочасти пропусти). Више од половине је дужине од 5 до 10 метара.

4.2. Комунална инфраструктура

Општинском Одлуком о комуналним делатностима (Општински службени гласник бр. 9/2015) утврђују се комуналне делатности на територији општине Осечина и уређују општи услови и начин њиховог обављања у циљу задовољавања потреба корисника комуналних производа и комуналних услуга на територији општине Осечина, поверавање обављања комуналних делатности, општа права и обавезе јавног предузећа и других вршиоца комуналних делатности коме су поверене комуналне делатности и корисника услуга, начин одређивања цене комуналних услуга као и надзор над обављањем комуналних делатности.

Снабдевање водом у општини Осечина се одвија кроз изоловане системе појединих насеља. Мрежа и објекти у њој су систематски развијани у насељима Осечина и Пецка, где је снабдевање водом контролисано од стране Општинског комуналног предузећа. Делови насеља Плужац, Белотић, Село Осечина и Остружањ, у радијусу до 4 км од центра варошице Осечина прикључени су на водоводну мрежу. Заједничко снабдевање водом постоји и у насељима Гуњаци и Драгијевица, под контролом локалних месних заједница. У преосталим насељима, систем за заједничко снабдевање водом не постоји, што значи да се водоснабдевање становништва одвија посредством индивидуалних бунара или каптажа, изграђених за потребе индивидуалних домаћинстава, или групе од неколико домаћинстава. Ови извори су изван сваке санитарне контроле.
Сеоска подручја нису покривена канализационом мрежом, и отпадне воде се одводе у индивидуалне септичке јаме.

На територији села Белотић постоји депонија комуналног отпада, која ће се користити до формирања Регионалне депоније са центром за рециклажу "Каленић", на територији општине Уб. Сточна пијаца у Плужцу својим положајем и величином не задовољава потребе. Простор пијаце је у фази уређивања и комуналног опремања. Зелена пијаца постоји у Осечини, положајем и величином задовољава потребе становника Осечине. Одржавање комуналне хигијене на нивоу општине представља рекултивација постојећих сметлишта и спречавање формирања "дивљих" депонија дуж водотокова. Обзиром на конфигурацију општине и историјско наслеђе гробља су уз насеља, села, засеоке, има и појава породичних гробља на својим имањима.

Организовано водоснабдевање је један од важних приоритетних циљева у Стратегији. Централно снабдевање већег броја насеља је важно а у неким случајевима може бити комбиновано са изградњом система (бушотина) за наводњавање.

4.3. Телекомуникације

Подручје општине Осечина, организационо је део мрежне групе Ваљево. Телефонски саобраћај је солидно заступљен, са просеком који износи 31 телефонски прикључак на 100 становника. Телефонски прикључци су размештени релативно равномерно, по популационим центрима (чворна централа Осечина, и крајње централе Драгијевица, Комирић, Драгодол, Бастав, Горње Црниљево, Лопатањ, Пецка и Сирдија). Покривеност подручја мобилним сигналом је релативно добра. Поједини делови територије нису покривени мобилним сигналом. У питању се мањи ***делови*** територије села (до 2 % територије): Сирдија, Туђин, Горње Црниљево, Коњуша, Комирић, Бастав, Драгодол, Гуњаци, Лопатањ. Мрежа оптичких каблова је заступљена у општини Осечина магистралним каблом Ваљевска Каменица – Осечина – Завлака, са приводима за Сирдију и Комирић. Такође, урађен је и оптички кабал Осечина-Бастав-Пецка-Драгодол, као и оптички кабал Миличиница-Горње Црниљево. Поштански саобраћај одвија се у оквиру РЈ ПТТ Саобраћај "Ваљево", а на подручју општине постоје три поштанске јединице и то у Осечини (три шалтера), Комирићу (један шалтер) и Пецкој (два шалтера). На једну поштанску јединицу, односно шалтер, долази око 2.500 становника. Регионалним просторним планом предвиђене су поштанске јединице у Драгијевици, Г.Црниљеву, Лопатању, Сирдији и Драгодолу. Највећи део територије општине Осечина (98 %) је покривен интернетом, и могућност за његово коришћење има већина становништва. И поред техничке доступности интернета, подаци са терена показују да се на сеоском подручју интернет слабо користи.

Уопштено гледано доступност телекомуникационих услуга на сеоском подручју је задовољавајућа. Значајно би било омогућити доступност телекомуникационих услуга и становништву дела територије која тренутно није покривена. Посебну пажњу треба посветити програмима за едукацији становника за рад на рачунару и коришћење интернета.

4.4. Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом општине остварује се из електроенергетског система Србије (ЕПС), односно из Електромреже Србије (ЕМС). Надлежност над општином има Електродистрибуција, д.о.о. Краљево, ЕД Ваљево.На територији општине постоји електроенергетска преносна мрежа, номиналног напона 110 kV и 35 kV, и дистрибутивна мрежа напона 10 kV и 0.4 kV. Напајање конзума електричном енергијом врши се из трансформаторске станице 110/35kV, снаге 1x20MVA Осечина. Ова трансформаторска станица је повезана са електроенергетским системом Републике Србије далеководима (ДВ) 110kV:

- ДВ 110 kV број 106b/3 Ваљево 3 – Осечина;
- ДВ 110 kV број 106b/2 Осечина - Мали Зворник;
- ДВ 110 kV број 1116 Осечина – Крупањ;

Из трансформаторске станице 110/35kV, 20MVA Осечина врши се напајање помоћу далековода 35kV, трансформаторске странице ТС 35/10kV, 2.5MVA + 4MVA - Осечина. Транформаторска станица ТС 35/10kV повезана је далеководом (ДВ) 35kV са трансформаторском станицом ТС 35/10kV Крупањ, па је тиме обезбеђено и резервно напајање. Кроз подручје пролази далековод 35kV који из трафостанице 110/35kV напаја трафостаницу 35/10kV Пецка.

Далеководна мрежа 10kV је углавном надземна, сем у ужем градском језгру, где имамо и подземни кабловски развод 10kV. Ова мрежа повезује ТС 35/10kV са трансформаторским станицама ТС 10/0.4kV различитих снага: 100kVA, 250kVA, 400kVA, 630kVA и 1000kVA. Ове трафостанице су највећим делом изграђене на бетонским стубовима.

Треба рећи да је већи део мреже 10kV (напојни водови и трансформаторске станице 10/0.4kV) на бетонским стубовима и делимично на дрвеним, при чему су проводници СКС и Al-Če. Мрежа је у доста добром стању, као и највећи део нисконапонске мреже 0.4kV који је реконструисан, осим граничних делова. Када је у питању стабилност система, по речима надлежних из Електродистрибуције, 95 % територије је стабилно. Само мањи делови подручја где су дрвене бандере није. На 90 % територије општине Осечина је заступљена трофазна струја. Трофазна струја није доступна само у забаченим и напуштеним деловима сеоског подручја, где су напуштена домаћинства и где нико не живи.

За нормалан живот у селима Осечине и оштимално коришћење електричне енергије у пољопривредној производњи неопходне су инвестиције у реконструкцију нисконапонске мреже која сада не задовољава потребе становништва многих руралних подручја.

4.5. Јавни објекти у руралном подручју

Табела бр. 7: Јавни објекти у руралном подручју

		Јавни објекти у руралном подручју					
Редни број	**Насеље**	**Месна канцеларија**	**Школа**	**Дом културе**	**Пошта**	**Црква**	**Манастир**
1.	Село Осечина	-	-	-	-	-	-
2.	Оструж ањ	-	+ Р	+ Н	-	-	-
3.	Гуњаци	-	+ Р	+ Н	-	+	-
4.	Лопатањ	+ Н	+ Р	+ Н		+	-
5.	Драгодол	+ Н	+ Р	+ Р	-	-	-
6.	Царина	-	+ Р	-	-	-	-
7.	Коњиц	-	-	-	-	-	-
8.	Скадар	-	-	-	-	+	-
9.	Братачић	-	-	-	-	-	-
10	Плужац	-	+ Р	-	-	-	+
11.	Комирић	+ Н	+ Р	+ Р	+ Р	+	-
12.	Бастав	-	+ Н	-	-	-	-
13.	Белотић	-	+ Р	-	-	-	-
14.	Драгијевица	-	+ Р	+ Р	-	+	-
15.	Туђин	-	-	-	-	-	-
16.	Сирдија	-	+ Р	-	-	-	-
17.	Г. Црниљево	+ Н	+ Р	+ Р	-	+	-
18.	Коњуша	-	+ Н	-	-	-	-
	Ради-Р, Не ради -Н , Има +, Нема -						

Простори месних канцеларија, школа, домова културе и задруга се могу ставити у функцију и побољшати квалитет живота на селу у Осечини.

5. ЛОКАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА

Општина Осечина има 23 месне заједнице: Бастав, Белотић, Братачић, Царина, Драгијевица, Драгодол, Горње Црниљево, Гуњаци, Комирић, Коњиц, Коњуша, Лопатањ,

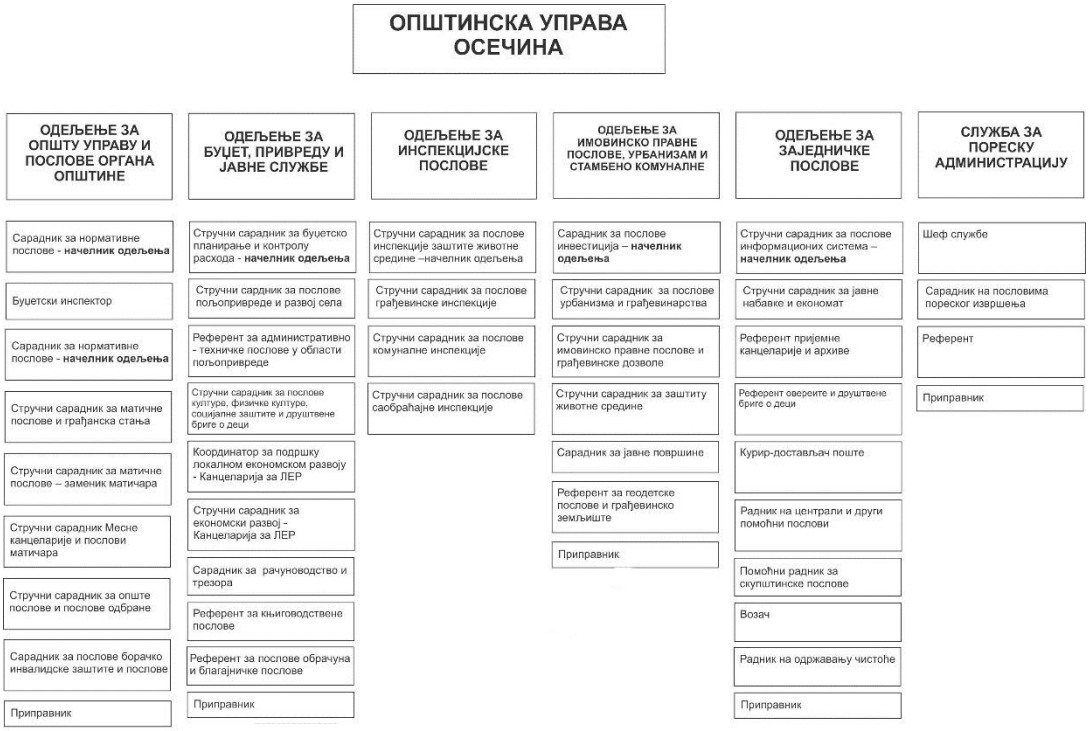

Графички приказ систематизације радних места

Осечина 1, Осечина 2, Осечина 3, Осечина 4, Оструж ањ, Пецка, Плужац, Село Осечина, Сирдија, Скадар, Туђин. Месна канцеларија која ради постоји само у насељу Пецка.
У тренутку израде стратегије Општинска управа броји 34 радника на неодређено и 5 радника на одређено време без Начелника општинске управе.

Општинска управа у Осечини запошљава два радника задужена за послове развоја пољопривреде и села. Не постоји посебно одељење за пољопривреду и развој села.

6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

6.1. Кретање броја становника у руралном подручју Осечине

Демографске промене које су се дешавале у периоду 1948-2011. године, односе се како на промене у укупном становништву, тако и на промене основних демографских структура. На територији општине Осечина број становника у периоду 1948–2011. године бележи пад са 23.076 на 12.536 становника, апсолутни раст броја становника бележи се једино у урбаним насељима Осечина и Пецка, док сеоска насеља карактеришу депопулациони процеси. Обим и динамика кретања становника (исељавање) са подручја сеоских насеља, показује да је друштвено-економски и други развој у општини Осечина, односно у центру општине – Осечина варошица био неуједначен и недовољан, јер није могао да прихвати вишкове пољопривредног становништва, па су они мигрирали ван матичне општине.

Даљи пад становника општине бележи се и данас, па тако према Попису из 2011. године број становника износи 12.536 што је у односу на 2002. мање за 2.599 становника. Укупан број мушкараца је за 274 већи од укупног броја жена.

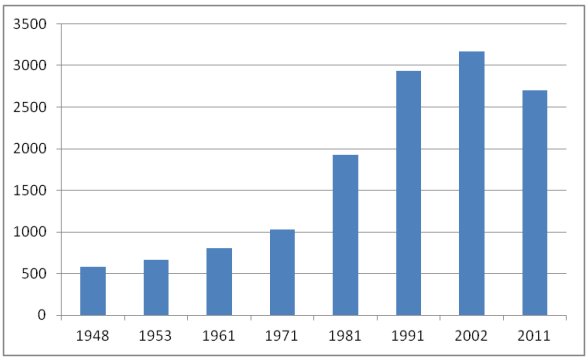

Графикон бр. 1: кретање броја становника у урбаном центру Осечине (Осечина варошица)

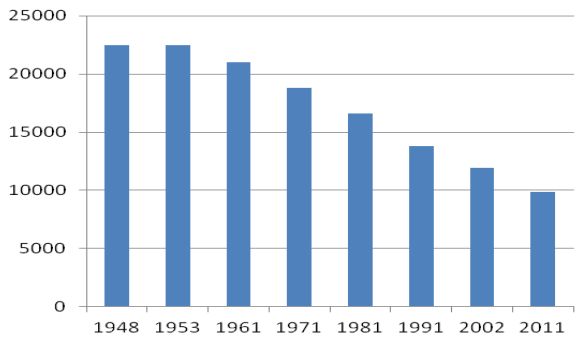

Графикон бр. 2: кретање броја становника у руралном подручју Осечине

У свим насељеним местима у Осечини у последњих 10 година дошло је до смањења броја становника са изузетком села Плужац. У руралном подручју процентуално највећи пад је забележен у селу Коњуша (-37%) а у апсолутном броју у селу Гуњаци (244 становника мање). Највећи пад броја домаћинстава у последњих 10 година забележен је у селу Коњуша (27 домаћинства мање).

Табела бр. 8: Кретање броја становника и домаћинстава од 2002. до 2011. године по насељеним местима[8]

ОПШТИНА ОСЕЧИНА				
Насељено место	**Број становника 2011. год.**	**Промена броја становника 2002-2011 (%)**	**Број домаћинстава 2011. год.**	**Промена броја домаћинстава 2002-2011 (%)**
Осечина (варошица)	2.704	-14	905	-11
Пецка	451	-10	156	-3
Село Осечина	768	-20	279	-12
Остружањ	493	-16	156	-7
Гуњаци	1.115	-18	341	-7
Лопатањ	1.110	-16	366	-5
Драгодол	503	-16	158	-12
Царина	529	-18	181	-17
Коњиц	320	-5	100	-5
Скадар	573	-22	177	-17
Братачић	261	-17	86	-3
Плужац	517	13	164	8
Комирић	734	-22	265	-14
Бастав	474	-18	155	-14
Белотић	538	-18	200	-13
Драгијевица	532	-22	185	-20
Туђин	168	-24	74	-20
Сирдија	241	-27	104	-15
Г. Црниљево	416	-27	155	-7
Коњуша	89	-37	41	-27
Укупно	**12.536**	-17	**4.248**	-11

Просечан број чланова готово у свим насељеним местима је 3 са изузетком Коњуше, Сирдије и Туђина где је број становника 2. Највећи број домаћинстава са 6 и више чланова је у селу Гуњаци (67).

[8] Попис становништва, домаћинстава и станова 2011. у Републици Србији , (2012), Републички завод за статистику, Београд

6.2. Полна и старосна структура у руралном подручју Осечине

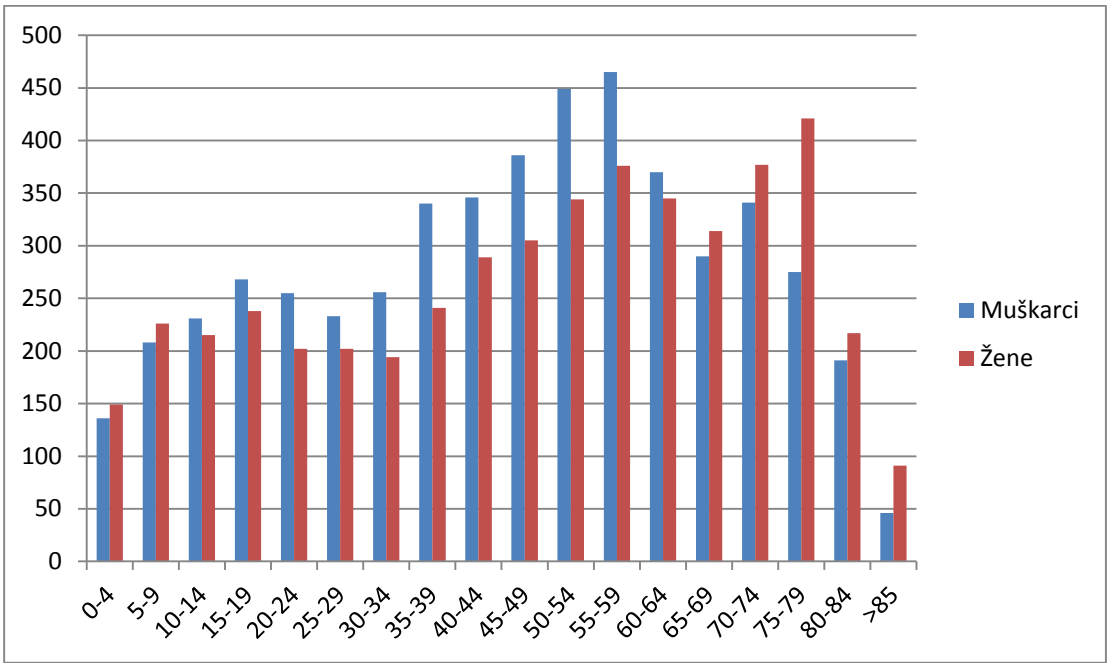

Графикон бр.3: Упоредни приказ становништва по старости и полу у руралном подручју Осечине (са изузетком насељеног места Осечина - варошица)

Табела бр. 9: Полна и старосна структура укупног броја становника 2011. године[9]

Пол	Укупно	0-9	10-49	50-69	70-74	75 и више
Укупно	**12.536**	**937**	**5.661**	**3.763**	**813**	**1.362**
м	6.405	450	3.031	1.974	393	557
ж	6.131	487	2.630	1.789	420	805

У графикону бр. 3 и табели бр. 9 је дата старосна и полна структура становништва на територији општине Осечина према Попису из 2011. године. Становништво мушког пола представља 52% у руралном подручју са највећом разликама у старосној групи од 20-24 године старости где је удео мушког пола 59%. Село са највећим укупним уделом мушкараца је Драгодол (55%). Најнеповољнија старосна структура се јавља у старосним групама од 15 до 60 година старости где постоји доминација мушког пола.

У појединим насељима су разлике између мушког и женског пола још израженије. Најекстремнији примери по насељеним местима су следећи:

- 15-19 година старости - у месту Бастав 75% мушког становништва
- 20-24 година старости - у месту Туђин 75% мушког становништва
- 25-29 година старости - у месту Братачић 75% мушког становништва

[9] Попис становништва, домаћинстава и станова 2011. у Републици Србији , (2012), Републички завод за статистику, Београд

Најбројније је становништво старости 55-59 (1.084 становника), а опада број становника испод 19 година. Старосна структура сеоских насеља има прогресивни, пирамидални облик, што је последица веома ниског наталитета, и исељавања становништва. Просечна старост општине је 45,9 година.

Уколико би се тренд смањења броја становника наставио досадашњом прогресијом до 2050. године у руралном подручју Осечине готово не би било становништва. Једини начин заустављања депопулације јесте развијање руралног подручја до нивоа који би био довољно атрактиван да привуче нове становнике и заустави одлив становништва.

6.3. Писменост

На основу података пописа становништва из 2011године у Осечини је живело 5% неписмених људи. Укупан број неписмених је био 608 и то 531 жена и 77 мушкараца. Највећи проценат неписменог становништва су становници руралних подручја преко 65 година старости.

Према компјутерској писмености становништа старог 15 и више година 8474 становника (77%) је компјутерски неписмено док 998 лица (9%) делимично познају рад на рачунару. Само је 14% становништва компјутерски писмено.

Један од циљева стратегије јесте потпуно искорењавање неписмености и компјутерске неписмености за све становнике руралних подручја Осечине.

7. ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

7.1. Становништво према изворима средстава за живот

Основни извор прихода за становнике Осечине је пољопривреда, с тим што највећи број становника (36%) поред прихода из пољопривреде има и друге врсте прихода.

Табела бр. 10: Становништво према изворима средстава за живот

Укупно	Зарада или друга примања на основу рада		Остали приходи			Мешовити приходи	Без прихода
	У пољопривреди	У непољопривреди	Пензија	Социјална примања	Друге врсте прихода		
4212	**975**	**538**	**951**	**94**	**83**	**1533**	**38**
Учешће	23%	13%	23%	2%	2%	36%	1%

Имајући у виду да је основни извор прихода за станонике традиционално пољопривреда, развојем пољопривреде ће се развијати и Осечина. Важан циљ стратегије је развијена, модерна и профитабилна пољопривредна прозводња у Осечини.

7.2. Пољопривредна производња

Природне карактеристике (надморска висина и рељеф) и ресурси су определили и начин коришћења земљишта, односно спонтану рејонизацију, тако да преовлађују две функционално-просторне целине:

1. нископланинско и брдовито земљиште (Влашић, Подрињско-ваљевске планине) - сточарско воћарски рејон;
2. равничарски и брежуљкасти терени у алувионима река (Јадар, Пецка, Тамнава, Љубовића) и терцијарним басенима Рађевског поља и Тамнаве) – сточарски и воћарско ратарски рејон.

Територију општине Осечина у геоморфолошком смислу углавном карактеришу предели између 200 м и 400 м н.в. чиме је условљена величина и структура пољопривредног земљишта.

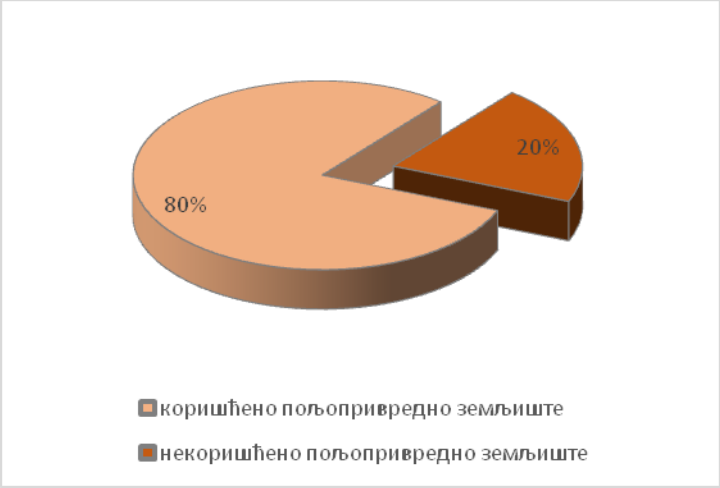

Графикон бр. 4: Коришћење пољопривредног земљишта

Од укупне површине пољопривредног земљишта 25.261 ха, коришћено пољопривредно земљиште заузима 20.137 ха односно 80%, док на некоришћено пољопривредно земљиште отпада 5.124 ха или 20%.

Просечна величина коришћеног пољопривредног земљишта у Осечини по газдинству је 4.49 ха што је мање од републичког просека који износи 5.44 ха и незнатно мање од просека Колубарског округа који износи 4.54 ха. Око 40% коришћеног пољопривредног земљишта се налази на поседима величине 5 до 10 ха. Већи поседи су незнатни и од укупне површине само 5% површине је на поседима већим од 20 ха.

Структура величине пољопривредног коришћеног земљишта по броју газдинства је неповољна за интензивну пољопривредну производњу на већим парцелама. Само 8% газдинстава, односно 294 газдинства имају пољопривредно земљиште на порвшинама од преко 10 ха. 66% газдинстава поседује пољопривредно земљиште на површинама мањим од 5 ха.

Табела бр. 11: Газдинства према величини пољопривредног земљишта

Укупно		Без земљишта	≤1 ha		> 1 – ≤ 2 ha		> 2 – ≤ 5 ha		> 5 – ≤10 ha		> 10 – 20 ha		> 20 – ≤ 30 ha		> 30 – ≤ 50 ha		> 50 – ≤ 100 ha		>100 ha	
ПГ	ha		ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha
3641	16361	14	590	361	573	877	1237	4226	933	6565	273	3552	19	474	1	32	-	-	1	273

Пољопривредна производња у Осечини се обавља на малим парцелама што је једна од препрека за интензивнију прозводњу која може донети веће приходе газдинствима. Систематским укрупњивањем парцела за пољопривредну производњу могу се повећати приходи појединачних газдинстава. На газдинствима чије је парцеле тешко укрупнити због конфигурације терена приходи се могу повећати интезивирањем производње и допунским делатностима.

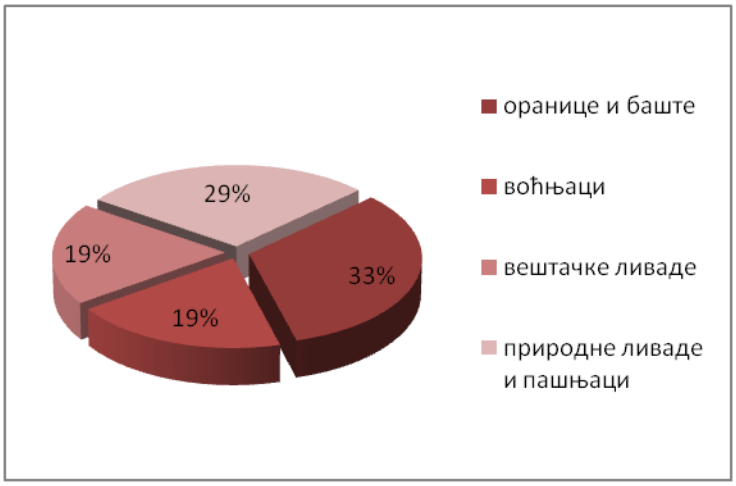

Графикон бр. 5: Коришћење пољопривредног земљишта

У структури пољопривредног земљишта највише учествују оранице и баште, што у хектарима износи 6.596 ха. Проценат под воћњацима, као најважнијом пољопривредном граном у општини, износи 19% или 3.903 ха, што у односу на укупно пољопривредно земљиште не представља неку значајнију површину. Тежња општине је да кроз разне подстицајне мере повећа површине под воћњацима, и тако допринесе развоју ове

пољопривредне гране. Највеће површине под воћњацима су у селима Лопатањ - 631 ха и Гуњаци - 490 ха, док је најмања површина у Коњуши - 40 ха. Висок проценат учешћа у укупном пољопривредном земљишту заузимају природне ливаде и пашњаци са површином од 5.748 ха или 29% територије, из чега закључујемо да је ово подручје погодно за развој сточарства нарочито овчарства. Вештачке или сејане ливаде заузимају 3.889 ха или 19 % територије.

На основу дате анализе може се закључити да је општина Осечина по свим карактеристикама изразито аграрни крај. Сличном категоризацијом је ово подручје обухваћено и у Просторном плану Републике Србије, где су очување, заштита и рационално коришћење пољопривредног земљишта суштина стратегије развоја укупне агроиндустријске производње.

7.2.1. Воћарство

Од укупне површине пољопривредног земљишта, 3903 ха односно 19 % заузимају површине под воћњацима. Највеће површине под воћем заузима шљива 1.721 ха, што чини 56 % од укупне површине. Највеће површине под шљивом су у селу Лопатањ, Горње Црниљево и Гуњаци. На другом месту су површине под малинама, које заузимају удео од 24 % од укупне површине под воћњацима а треће место од 20 % је купина. По расположивим подацима највише малине и купине се гаји у селима Лопатањ, Гуњаци, Драгодол и Царина.

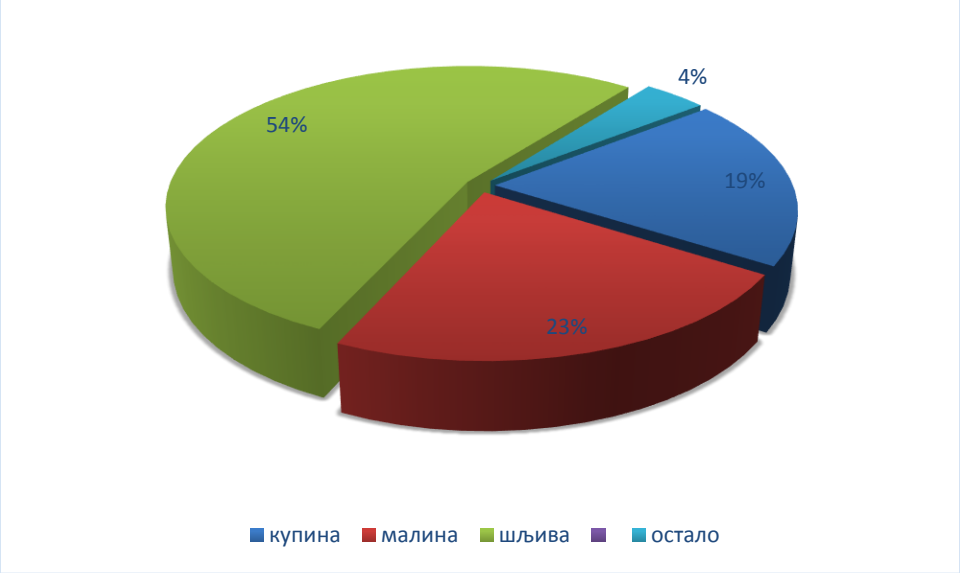

Графикон бр. 6: Површине под воћњацима

7.2.1.1. Производња шљиве

Водећа сорта шљиве је стенлеј (Stanley) а пратеће сорте су пожегача, чачанска родна, чачанска лепотица, ракијске сорте, кримска жута џанарика. Са обзиром на дугу традицију сушења шљиве у Подгорини и пробирљиве захтеве тржишта што се тиче величине и боје плода суве шљиве сорта шљиве стенлеј ће и у наредном периоду бити водећа сорта шљиве. Засади Пожегаче (Мађарка) су у сталном опадању због осетљивости према шарки шљиве. На жалост ова сорта врхунског квалитета плода ограничена је на поједине оазе и старе засаде и без перспективе даљег ширења. Чачанска родна није успела да нађе место у асортиману суве шљиве због величине и боје плода али са обзиром на боље органолептичке особине плода у односу на стенлеј може се користити као кандирана сува шљива као и за друге видове прераде. Стоне сорте шљиве могу представљати неискоришћени потенцијал извоза шљиве за конзум. Због присуства фабрике за прераду (Podgorina Frucht) гајење кримске жуте џанарике на подручју Осечине је у порасту.

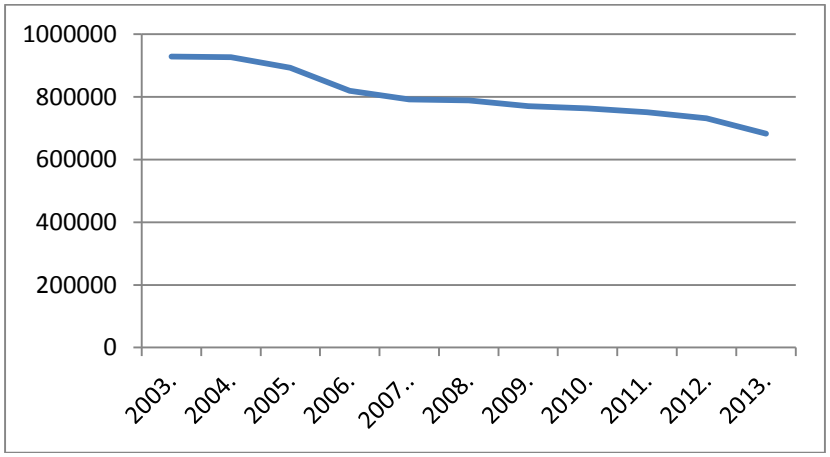

Графикон бр. 7: Кретање броја стабала шљиве на територији општине Осечина

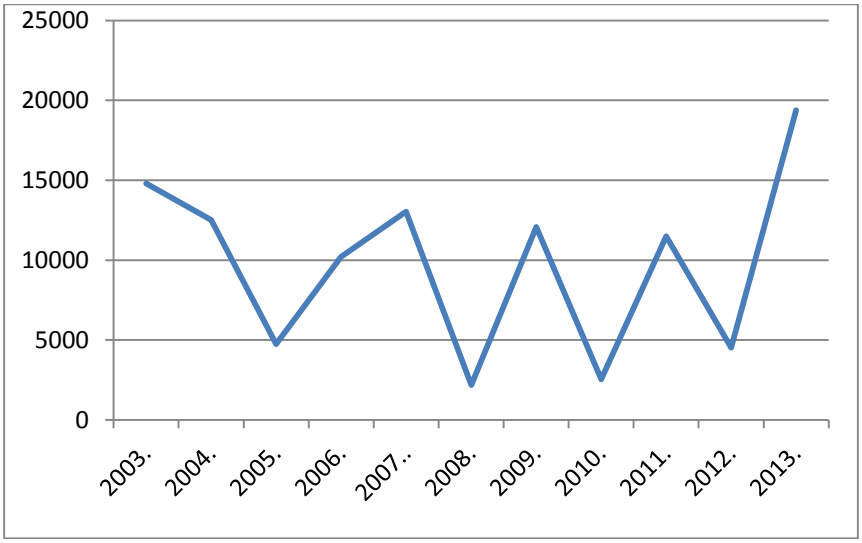

Графикон бр. 8: Кретање приноса шљиве на територији општине Осечина (у тонама)

У прозводњи шљиве постоји стални тренд смањења броја родних стабала шљиве (Графикон 7). Истовремено у посматраном периоду није дошло до значајнијег интензивирања прозводње који би обезбедио стаблнији род шљиве што се може видети у скоковитим приносима из године у годину. У периоду од 2003. до 2013. године[10] остваривaн је просечан принос по од 12,3 кг по стаблу шљиве при чему је најнижи принос износио 2,8 кг у 2008. години а највиши 28.4 кг у 2013. години. Ови приноси су далеко испод оптималних приноса којима се у интензивној производњи предвиђа род од 20-30 тона по хектару односно просечно од 40 кг по стаблу што значи да је прозводња у великој мери екстензивна и зависи у највећој мери од спољашњих метеоролошких услова а не од примењених агротехничких мера.

7.2.1.2. Производња малине

У сортименту малине доминира сорта Виламет (Willamette), пратеће сорте су Микер (Meeker), Глен Емпл (Glen Ample), Туламин (Tulameen) и ремотантне сорте малине (Полка, Полана и Херитиџ). Виламет ће и у наредном периоду остати доминатна сорта . Предности ове сорте су добра адаптивност на агроеколошке услове који владају у Подгорини, редовни и добри приноси. Мане у производњи ове сорте су недостатак квалитетног садног материјала за подизање нових засада као и осетљивост на поједине патогене микроорганизме (фитофтора) које нападају коренов систем а претходних година су проузроковали доста штете у малињацима. На жалост већина нових засада се подиже узимањем садница из родних засада који не подлежу фитосанитарној контроли, осим преношења болести путем садног материјала ове саднице се често развијене из семена па подизањем нових засада малине са таквим садницама не добијамо сортно чист засад, осим умањеног рода и квалитет плодова је лошији – мањи број коштуница, зрничаст плод. Сорта Микер је сорта квалитетног плода и цењена у прерађивачкој индустрији, због веће осетљивости на еколошке услове, захтевнију агротехнику која би допринела квалитетној припреми изданака за зиму није преузела доминантно место од сорте Виламет. Сорте Глен Емпл и Туламин су сорте крупних и квалитетних плодова предвиђених пре свега за потрошњу у свежем стању. Потражња за плодовима малине и слабија потражња на локалном тржишту условила је да и плодови ових сорти буду откупљивани у хладњачама за смрзавање.

Ремотантне сорте треба гајити као допунске сорте једнородних сорти. Увођењем ових сорти у производњу сезона бербе малине се продужава до позне јесени . Ове сорте се могу гајити и у нижим пределима , на оцедитим положајима где се може обезбедити вода за наводњавање. Поред воде за наводњавање за ове сорте треба обезбедити мреже за засену. Плодови се користе за потрошњу у свежем стању а њиховим гајењем се обезбеђује могућност откупа додатних количина малине за замрзавање.

[10] Подаци о пољопривредној прозводњи на општинском нивоу након 2013. године нису доступни због промене методолошког приступа Републичког завода за статистику. Узорковање на општинском нивоу ће се обављати на сваке три године почев од 2017. године.

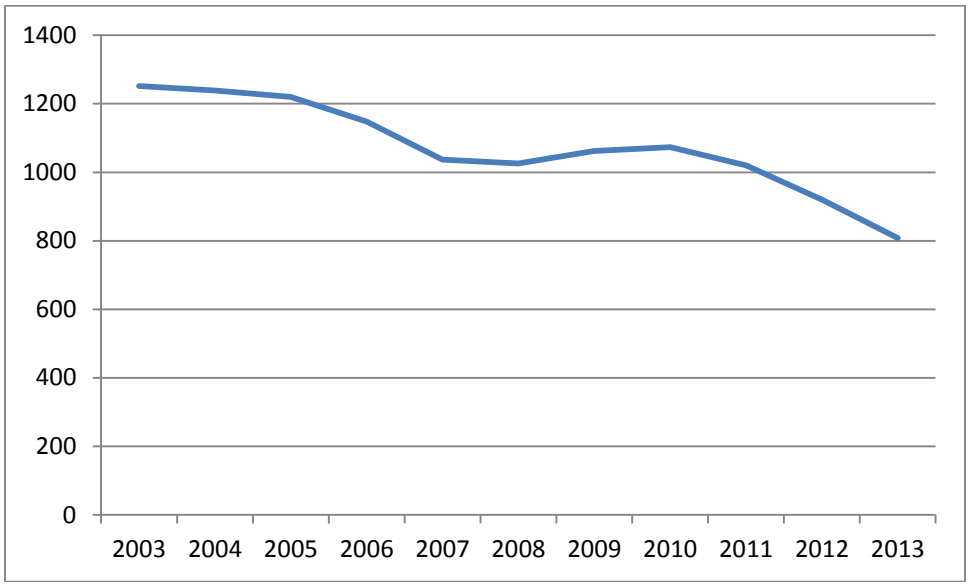

Графикон бр. 9: Кретање површина под малином на територији општине Осечина (у хектарима)

Због наведених агротехничких проблема, при чему је неадекватан избор садница примарни проблем, долази до константног смањења засада под малином на подручју Осечине. Такође остварени приноси су знатно нижи од оптималних за малинарску производњу. У периоду од 2003. до 2013. године, према званичним подацима, највиши остварени просечни принос је износио 4.3 тоне по хектару што је далеко испод оптималног приноса од 15 тона.

7.2.1.3. Производња купине

Водећа сорта купине на подручју Општине Осечина је Чачанска Бестрна а пратеће сорте су Торнфри (Tornfree) , ЛохНес (Loch Ness) , Триплкраун (Triple Crown) , Честер (Chester tornless). Сорта чачанска бестрна има велики потенцијал родности и приноси ове сорте по јединици површине су већи у односу на остале сорте. Мана ове сорте је мањи садржај суве материје у плоду као и неравномерно сазревање и враћање из црне у црвену боју плода након бербе и током замрзавања. Редовне агротехничке мере , остављање мањег броја изданака по жбуну тј. умерена родност утичу и на бољи квалитет плодова ове сорте. На повећање површина под новим сортама купине у наредним годинама утицаће паритет цена између тих сорти и сорте Чачанска Бестрна, уколико се настави са тенденцијом више откупне цене сорти ЛохНес , Триплкраун , Торнфри у односу на плодове Чачанске бестрне ове сорте ће постепено замењивати Чачанску бестрну. Плодови ранијих сорти ЛохНес и Триплкраун поред замрзавања могу се користити и за потрошњу у свежем стању. Приликом подизања засада са сортама познијег времена сазревања (Торнфри, Честер) пажњу треба посветити избору локалитета засада.

За разлику од малине прозводња купине је у порасту због мање осетљивости на патогене организме. Најчешће произвођачи који одустану од малинарске прозводње због сушења засада инвестирају у производњу купине. Као и код малине просечни приноси по хектару су знатно нижи у односу на приносе предвиђене у интензивној прозводњу и кретали су се од 2.3 до 6.2 тоне по хектару.

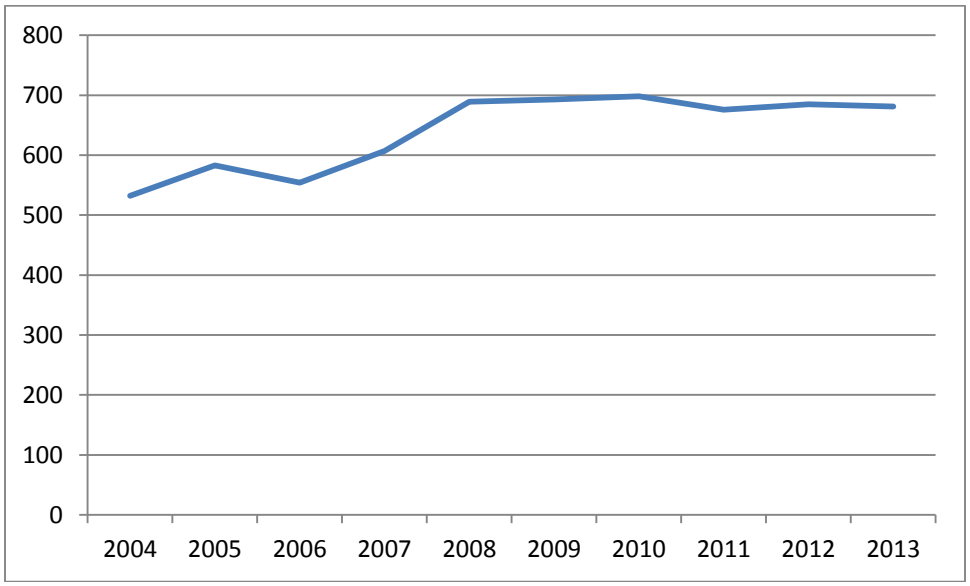

Графикон бр. 10: Кретање површина под купином на територији општине Осечина (у хектарима)

Воћарство је и даље најважни извор прихода за пољопрвредне произвођаче у Осечини. Подизање нових засада воћа као и обнављање постојећих је стратешки циљ Општине Осечина, који спроводи кроз Програм мера развоја пољопривреде. Циљ је да у будућности шљиварство , уз малину и купину, буде водећа грана пољопривреде осечинског краја. Посебно велики значај се мора дати повећању инвестиција у знање и у увођење савремених агротехничких мера имајући у виду да се и на постојећим површинама могу значајно повећати приноси који су далеко испод приноса које се могу постићи у интезнивној прозводњи.
Такође је потребно инвестирати у проширење сортимента, логистику и контакте који могу омогућити пласман једног дела производње у облику свежих финалних прозвода на извозна тржишта чиме ће се повећати опције избора продајних канала за примарне произвођаче.

7.2.2. Сточарство

Имајући у виду претходно дату анализу, где се наводи да природне ливаде и пашњаци, вештачке или сејане ливаде заузимају укупну површину од 48 % од укупне површине територије општине Осечина, закључујемо да је ово подручје погодно за развој сточарства. Међутим због малих парцела у говедарској производњи није лако обезбедити довољне количине кабасте хране за интензивнију производњу и стога овчарска производња имају бољу перспективу. На основу података добијених из Пописа

пољопривреде на подручју општине Осечина највише се гаје овце (24.354 грла) и свиње (19265 грла). Стање сточног фонда је приказано у наредном графикону:

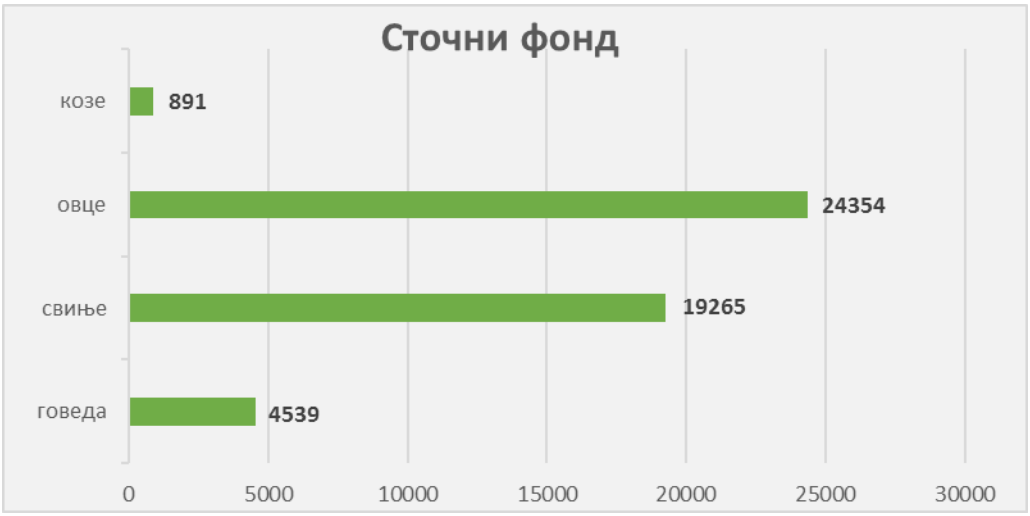

Графикон бр. 11: Број грла стоке на подручју општине Осечина

Посматрано процентуално од укупног броја говеда у Колубарском округу, на подручју општине Осечина гаји се 7,6 %. Када су у питању музне краве од укупног броја крава на подручју општине Осечина, гаји се 9,7 %. Оно што је карактеристично јесте мали број јуница, што у односу на укупан број гајених музних крава није довољан за нормалан ремонт стада. У овчарској производњи, од укупног броја оваца које се гаје на подручју Колубарског округа 19,76 % узгаја се на подручју Општине Осечина.

Табела бр. 12: Бројно стање говеда и оваца за Колубарски округ[11]

Укупно говеда	59387 грла
Музне краве	29559 грла
Овце	123219 грла

Табела бр. 13: Бројно стање говеда и оваца на подручју општине Осечина [12]

Укупно говеда	4539 грла
Музне краве	2869 грла
Јунице	265 грла
Овце	24354 грла

Значајан допринос развоју сточарске производње представља и рад селекцијске службе која постоји од 2010. године. У периоду од 2010. до 2015. године дошло је до значајног повећања грла у матичном запату и то како музних крава, тако и оваца. Бројно стање грла

[11] Попис пољопривреде 2012. године
[12] исто

у матичном запату на подручју општине Осечина за период 2010-2015. дато је у следећим графиконима:

Графикон бр. 12: Кретање броја уматичених грла музних крава на подручју општине Осечина

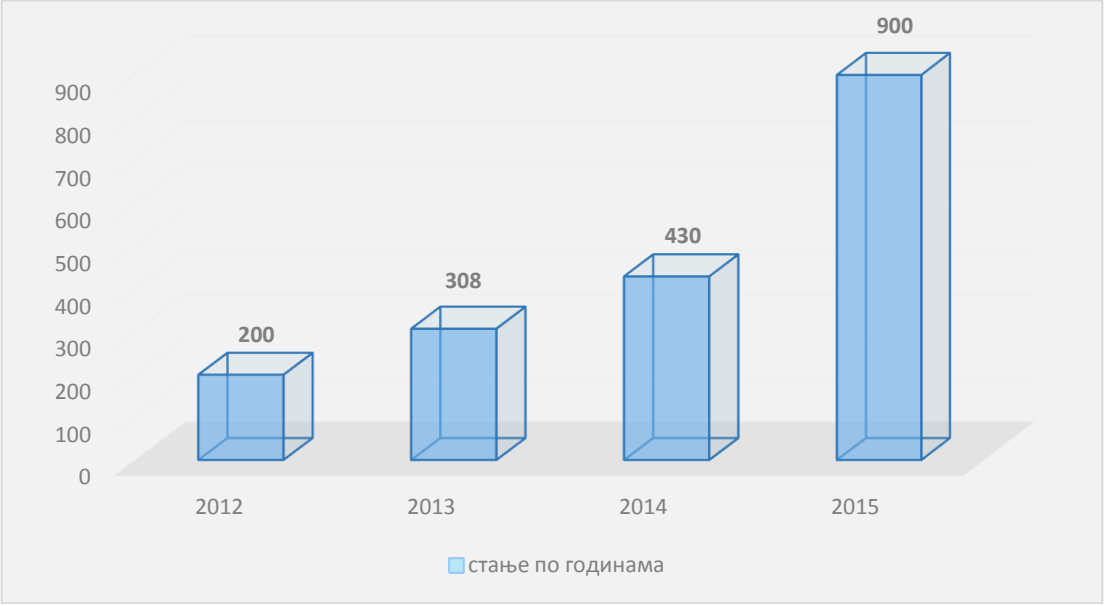

Графикон бр. 13: Кретање броја уматичених грла оваца на подручју општине Осечина

Из приказаних података уочава се да је број оваца у матичном запату имао висок тренд раста, што се може оценити као позитивна чињеница. Значајан допринос овом расту дала је набавка приплодних јагњади са стране, коју је субвенционисала општина Осечина.

У циљу даљег напретка, раста и унапређења сточарства треба радити на:

- *Формирању робних специјализованих мини фарми са 15-20 крава и 50-100 оваца;*
- *Вршити мелиорацију ливада и пашњака;*
- *Унапредити крмну базу кроз увођење нових крмних култура;*
- *Поправити услове гајења животиња кроз изградњу савремених функционалних објеката за овце и краве;*
- *Субвенционисати откуп женских телади и јагњади из матичног запата;*
- *По потреби вршити набавку квалитетног подмлатка са стране;*
- *Имати сталне контакте и сарадњу са саветодавном, основном селекцијском и ветеринарском службом, као и научним институцијама из области сточарства.*

7.2.3. Ратарство

На подручју општине Осечина ратарска производња се одвија на мањим површинама на којима се углавном производи храна за исхрану стоке. У структури ратарске производње доминирају жита, затим крмно биље, индустријске биљке и дуван, док се повртарске културе гаје на мањим површинама и углавном за сопствене потребе.

Кукуруз заузима две трећине површина под житима и апсолутно је доминантна биљна врста у структури ратарске производње на подручју општине Осечина. Када је избор хибрида у питању произвођачи се опредељују углавном, због природних карактеристика подручја, за хибриде краћих вегетација, односно раних до средње раних група зрења. На овом подручју мање се гаје хибриди кукуруза намењени припреми силаже. Сем кукуруза гаји се и пшеница на мањим површинама за сопствене потребе а и због плодореда. Сем пшенице од стрних жита заступљени су још и јечам, овас, тритикале и раж. У наредном графикону су приказане површине под житима на подручју општине Осечина.

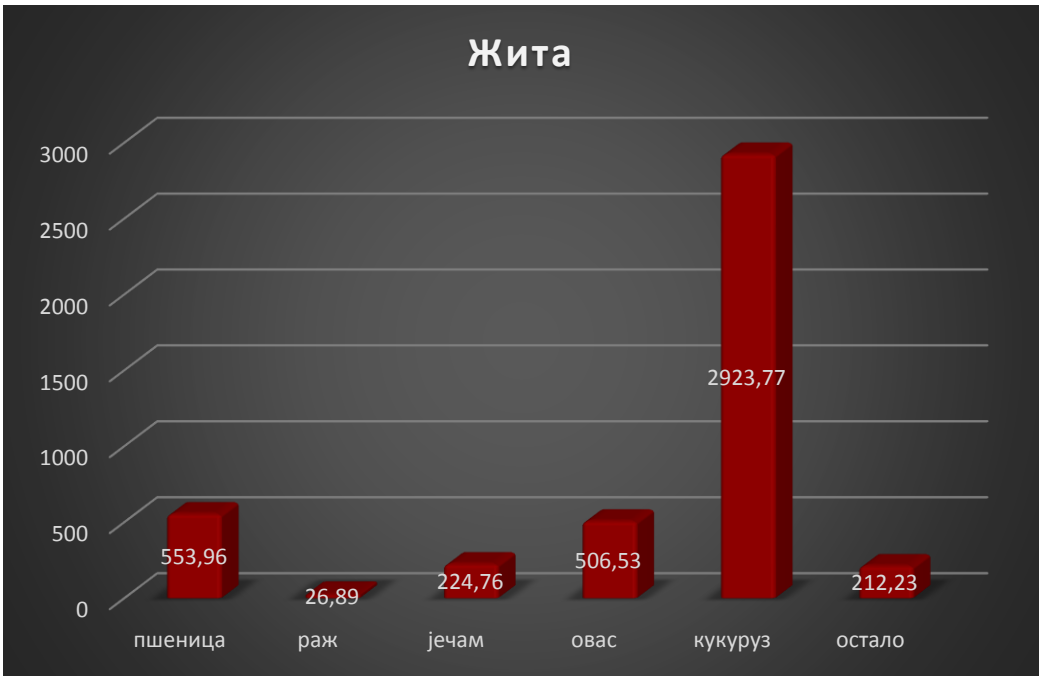

Графикон бр. 14: Структура прозводње житарица у општини Осечина

Крмно биље је друга група ратарских биљака које се гаје у Осечини. Од крмних биљака највише су заступљени травњаци (мешавина трава), затим луцерка, детелина док се грашак, грахорица, сточни кељ и друго углавном не гаје у овим крајевима.

Графикон бр. 15: Структура прозводње крмног биља у општини Осечина

Од индустријског биља најзаступљенији је дуван, који се највише гаји у селима Белотић и Комирић, као и у долинама реке Лопатањке односно Остружањке.

Графикон бр. 16: Структура прозводње индустријкког биља у општини Осечина

Из дате анализе може се закључити да ратарство има значајну улогу у исхрани стоке, пре свега кукуруз. Од индустријског биља најзаступљенији је дуван, који се највише гаји у долинама река Јадар, Пецка и Остружањка.

7.2.4. Коришћена механизација

Од 3641 сеоских домаћинстава, 1081 домаћинство, или 34% нема трактор ни мотокултиватор, или од укупног броја домаћинстава 50% не поседује трактор што говори о потреби за њима.

Гледано по месним заједницама најмање трактора и мотокултиватора је у Коњуши, затим Плужац, Туђин и Сирдија.

Најповољнија је ситуација у Лопатњу где само 21% сеоских домаћинстава нема неку погонску-пољопривредну машину, затим Драгодол са 23% и Село Осечина са 26%.
Просечно 34 % домаћинстава на подручју општине Осечина нема трактор ни мотокултиватор.

Када су само трактори у питању најповољнија је ситуација у Лопатњу где 65% домаћинстава има трактор, и Горње Црниљево са 64 %.

Најмање трактора је у Скадру и Коњуши где само 25% сеоких домаћинстава има трактор, али је то због конфигурације земљишта када је Скадар у питању и разумљиво, јер већина домаћинстава има мотокултиватор.

Велики проблем је старост свих погонских машина, где су трактори просечне старости преко 20 година.

Графикон бр. 17; Бројно стање трактора на подручју општине Осечина

Имајући у виду да ће према најави Министарства пољопривреде један од првих јавних позива за средства из ИПАРД програма бити средства намењена куповини трактора снаге до 100W важно је благовремено пружити пуну техничку подршку свим заинтересованим газдинствима у виду помоћи у попуњавању конкурсне документације како бисе се обновила основна механизација и створио основ за стварање евентуалних машинских прстенова у будућности.

7.3. Привреда

Привреда Осечине није довољно развијена и за рурални развој Осечине најзначајније је постојање прехрамбене индустрије која је у могућности да прихвати и преради пољопривредне производе произведене у селима Осечине. Поред прехрамбене индустрије најзначајнији сектори су сектор производње и пластике као и сектор прераде дрвета који запошљавају значајан удео руралног становништва.

У општини, такође, послује и око 300 предузетничких радњи из области прераде метала и пластике, грађевинарства, каменорезачке, пекарске као и сито-штампарске делатности које запошљавају значајан број радника и дају значајан допринос локалној економији.

7.3.1. Прехрамбена индустрија

Прехрамбена индустрија у Осечини је заступљена највећим делом у преради производа биљног порекла, првенствено воћа.

Прерада се односи пре свега на замрзавање и складиштање смрзнутог воћа, производњу воћних концентрата, пиреа, пасти, џемова и производњу суве шљиве.

У тренутку доношења ове стратегије најзначајнији капацитети у замрзавању и складиштењу воћа (малина, купина, вишња, шљива) су Podgorina Frucht из Осечине и ЗЗ Пецка из Пецке. Podgorina Frucht је и произвођач воћних концентрата, пиреа, пасти и џемова.

Производња суве шљиве је карактеристична за Осечину и поред бројних капацитета на сеоским газдинствима индустријски се прерађује у погонима: ЗЗ Пецка, Племић комерц, Јовановић воће, Подгорина воће, Белфарма и Podgorina Frucht.

Производи прераде воћа се пласирају на захтевна тржишта ЕУ, Руске федерације, земље ЦЕФТА региона, тржиште САД као и земље Блиског истока.

Од осталих производа биљног порекла, значајан прерађивач је Јадар-пак који производи чајеве, зачине и додатке јелима. Своје производе пласира на домаће и иностранa тржиштa.

Прерађивачки капацитети производа анималног порекла (млеко, месо) као и производња хране за животиње нису заступљени на територији општине Осечина.

Важно је напоменути да се, и поред постојања довољних прерадних капацитета у индустрији, и даље највећа количина шљиве произведене у општини Осечина прерађује у ракију (Графикон 18).

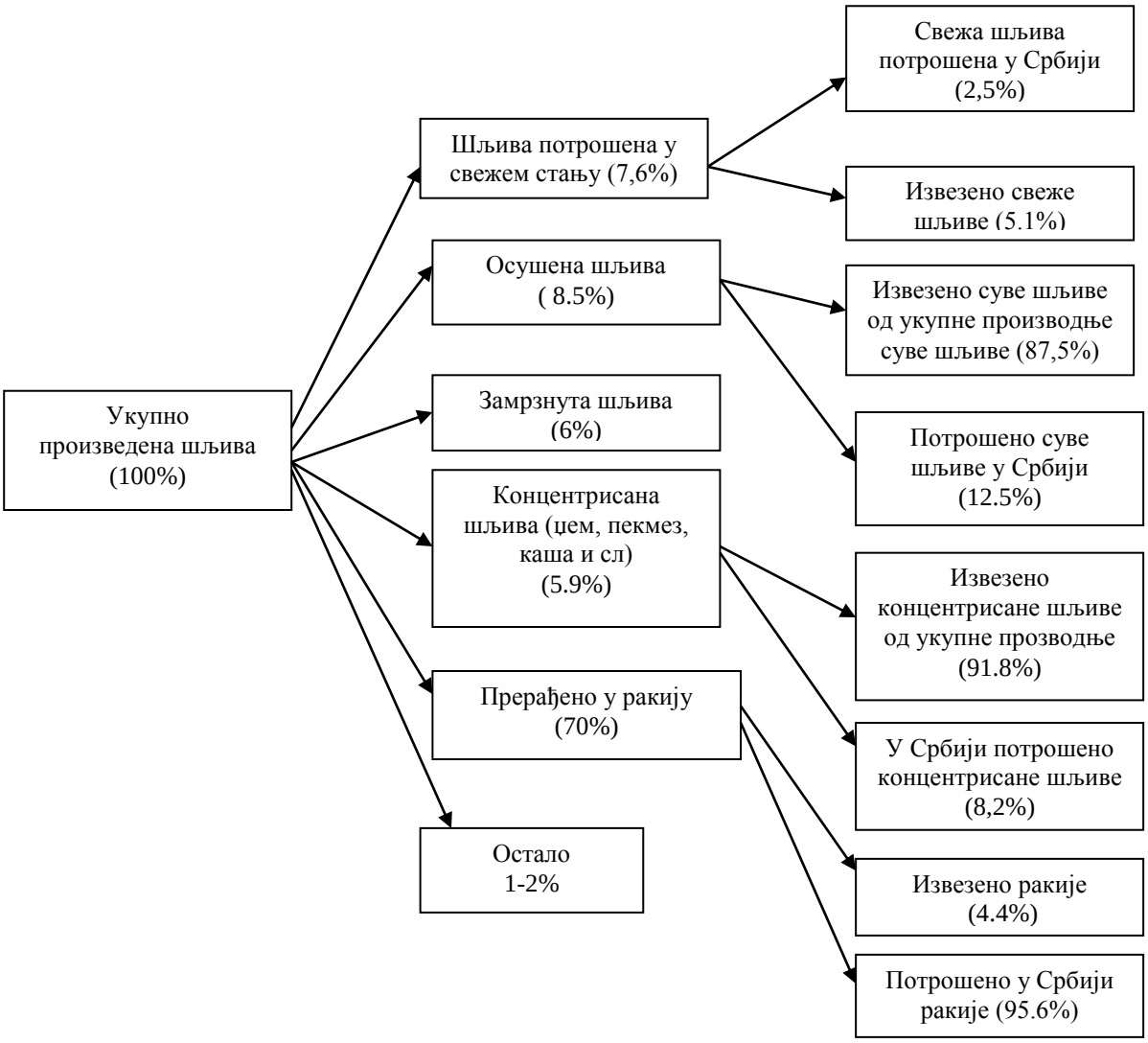

Графикон бр. 18: Процена анализе ланца вредности шљиве (на основу података из 2014. године)[13]

Иако се највеће количине шљиве прерађују у ракију, произведена ракија је неуједначеног квалитета и веома мали број произвођача флашира ракију у комерцијалне боце и пласира на шире тржиште.

[13] Регионална привредна комора Ваљево на основу статистичкиих и индустријских извора

7.3.2. Сектор производње и прераде пластике

Сектор производње и прераде пластике није директно повезан са руралним развојем али је индиректно веома значајан јер запошљава значајан број становништва које живи у селима Осечине.

У тренутку доношења ове Стратегије "Крушик – Пластика"а.д. је највећа компанија (138 запослених) која се на територији општине Осечине бави прерадом и производњом производа од пластичних маса, на површини од 10 ха и 9100 м2 пословног простора Предузеће Крушик-пластика а.д. је основано 1975. године од стране Холдинг корпорације "Крушик", као фабрика за прераду пластичних маса.

Након завршеног поступка реструктурирања, у коме је ова фабрика била Одлуком Владе од 2011. до почетка 2015.год, након неуспешних поступака даље приватизације, очекује се у наредном периоду долазак стратешких партнера, који би омогућили даљи развој ове значајне фирме.

Поред тога, на подручју општине Осечина, послује још неколико значајних предузећа из ове области, са истом или сличном производном орјентацијом, мањих производних капацитета. Нека од њих су: „Цане" која се бави производњом металне галантерије и пластике са 41 запослена, затим „ДАЛ" са 23 запослена, предузеће "Вожд-Комерц", са 18 запослених, као и СЗР"Јома-Пласт", "Термопластинг","ҮУ-Пласт", "Влана-Р" и "Екопласт - ММБ".

7.3.3. Сектор прераде дрвета

Поред пољопривредне производње најважнија грана привреде која користи потенцијале и ресурсе руралних подручја Осечине је сектор прераде дрвета. Са преко 9300 ха под шумама општина Осечина има велики потенцијал у преради дрвета и производњи намештаја. Најзначајније, по капацитетима и економским показатељима, компаније из ове области су: „Гора-грађа"„„Кош-комерц" и „Тапос - Стил". Најзначајније врсте дрвета које се прерађују су: багрем, буква, храст, јасен, јавор, брест, орах, дивља трешња и липа. У поменутим предузећима прозводе се: столови, столице, витрине, двоседи, троседи, фотеље, паркет и подови за баштенске гарнитуре.

7.3.4. Трговина

Иако према броју субјеката трговина учестује са 23.1% у привреди Осечине у трговини је запослено само 6.4% укупно запослених у привреди и остварује се добит од 4.7%. Просечан број радника по привредном субјекту је 3,1. Трговинске радње у руралном подручју су мале али омогућавају једном броју руралног становништва приходе од ванпољопривредних делатности.

7.3.5. Спољнотрговинска размена

Привреда општине Осечина остварује значајан обим спољнотрговинске размене и има позитиван спољнотрговински биланс за разлику од стања у Републици.
У периоду 2010-2014 године спољнотрговинска размена је у порасту, а рекордни обим размене остварен је у 2013 години који је износио 37,8 милиона долара. Истовремено, у истом периоду остварен је суфицит у размени . Стопа покривености увоза извозом у истом периоду кретала се од 378 % до 697 %.

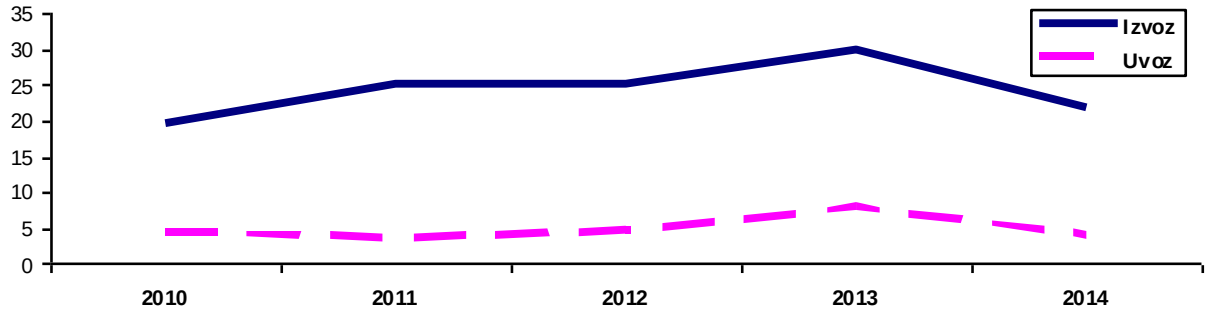

Графикон бр. 19: Спољнотрговинска размена Осечине у последњих 5 година[14]

Извоз је веома значајан за рурални живот Осечине због доминантне улоге пољопривредних и прехрамбених производа у извозу који представљају један од најважнијих извора прихода пољопривредних газдинстава Осечине. Током 2015. године доминатан удео од 92% у укупном извозу је остварен кроз извоз воћа и производа од воћа. Удео у извозу осталих грана привреде у поређењу са прехрамбеном индустријом је знатно мањи и најзначајни извозни производи су: пластичне масе и прозводи (3%), разни производи за исхрану (1%), тоалетни производи (1%), лековито биље (1%), органска површинска средства (1%) и призводи од дрвета (1%).

Постојећи привредни капацитети Осечине нису довољни за запошљавање великог броја незапосланог становништва. Стога је веома важно активно се укључити у привлачење инвеститора који могу користити ресурсе руралних области, на првом месту прехрамбену индустрију али и друге поменуте секторе.
Због специфичних географских карактеристика могуће је покренути пројекте заштите географског порекла за већи број производа чиме би се повећала додата вредност производа Осечине. Један од великих потенцијала лежи у уједињеној производњи већих количина ракије која би могла бити пласирана на домаће и страна тржишта

[14] Регионална привредна комора Ваљево

8. САОБРАЋАЈ

У путничком саобраћају превоз путника се одвија претежно индивидуалним возилима и средствима јавног масовног путничког превоза. Доминантан вид јавног масовног путничког превоза је аутобуски саобраћај. Постоји аутобуска станица у Осечини, али она већ неколико година није у функцији. Транзитни аутобуси само користе простор станице и пероне, али не постоји службено лице које може да да информације о поласцима.

Значајан путни правац за Осечину је државни пут I А реда Ваљево – Лозница, као и државни пут II А реда број 141, чија траса иде од Дебрца, Уба, Коцељеве, Доњег Црниљева, Осечине, Пецке, до Љубовије (овај пут представља директну везу будућег Коридора XI са новим мостом и граничним прелазом Љубовија-Братунац и од посебног је значаја за привреду Осечине у будућем периоду). На иницијативу РПК Ваљево, овај пут је ушао у приоритете развојног пројекта "Подриње" који се реализује у сарадњи Влада Републике Србије и Републике Српске.

Међумесни саобраћај на територији општине Осечина тренутно обављају „Ласта" Београд, „Банбус" Београд, „Ниш експрес" Ниш, „Белегија" Ступница и „Алкотурс" Ваљево. Када је у питању локални саобраћај, тренутно не постоје локалне линије које имају функцију задовољења превозних потреба локалног становништва, осим превоза деце са села до Основне школе у Осечини и Пецкој. Услуге превоза школске деце врши „Алкотурс" Ваљево. Проблем представљају деца из дела Драгијевице и Лопатањ, која гравитирају ка Основној школи у Ставама и деца из дела Бастава и Белотића која гравитирају ка Основној школи у Белој Цркви. И једну и другу децу превозе родитељи сопственим превозом. Раније је постојао органозован превоз, али је укинут из немогућности школа из Беле Цркве и Става да организују превоз. Због Закона о јавним набавкама, општина Осечина нема законске могућности да ангажује више превозника осим оног кога добије на тендеру. Основна школа у Осечини има један школски аутобус, који се користи за рекреативне сврхе.

Постоји изражена потреба за бољим организованим превозом школске деце у руралном подручју Осечине. Поред покривања читаве територије превозом постоји и потреба за бољом временском усклађеношћу како би се избегла дуга чекања деце путника. Такође Стратегијом би требало планирати обнову регистрованог линијског превоза путника у складу са потребама становништва и реконструкцију аутобуске станице иако постојећа станица није у власништву општине.

9. ОБРАЗОВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ И БРОЈ ЂАКА У РУРАЛНОМ ПОДРУЧЈУ

Предшколске установе постоје у Осечини (варошица) и у Пецкој: Дечји вртић „Лане", обданиште и предшколска установа, у Осечини и предшколска установа у Пецкој. Кориснике дечије установе опслужује 16 васпитача, док је укупан број запослених радника 34.

Мрежу објеката основног образовања чине 3 осморазредне основне школе у Осечини, Пецкој и Комирићу, и 12 четвороразредних подручних школа у следећим насељима: Бастав, Белотић, Горње Црниљево, Драгијевица, Комирић, Оструж ан, Плужац, Сирдија, Лопатањ, Гуњаци, Драгодол и Скадар. У Осечини постоје 2 разреда економске средње школе – издвојено одељење Економске школе у Ваљеву.

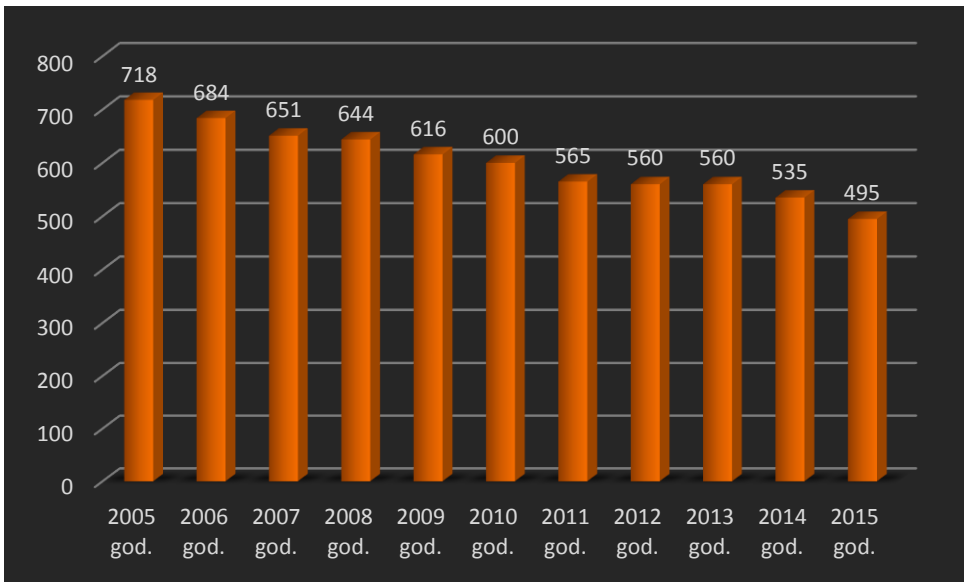

Графикон бр. 20: Број ученика у Основној школи „Браћа Недић" Осечина (2005-2015)[15]

[15] Број деце се односи на школе Бастав, Белотић, Горње Црниљево, Драгијевица, Комирић, Оструж ан, Плужац, Сирдија и Лопатањ, које су у надлежности школе у Осечини

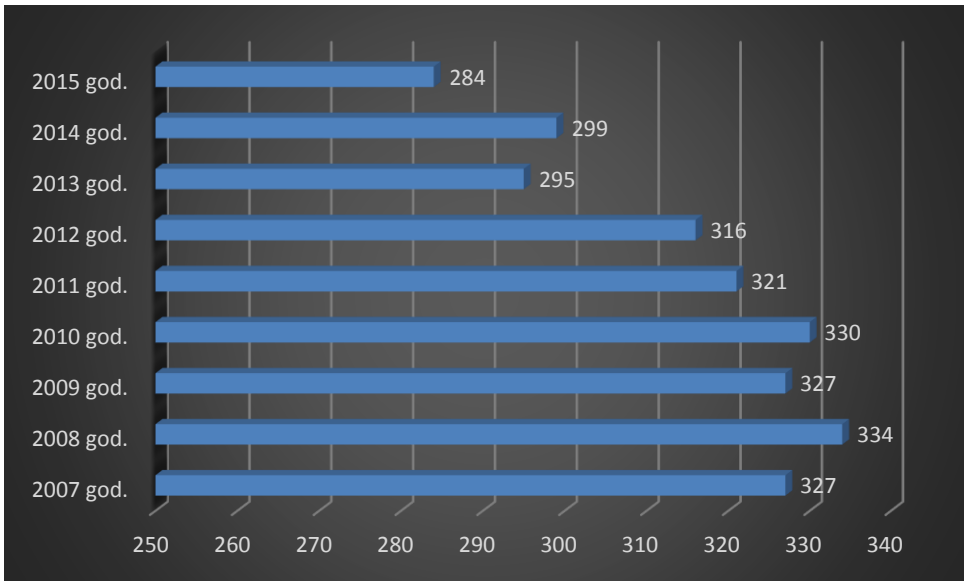

Графикон бр. 21: Број ученика у Основној школи „Живојин Мишић“ у Пецкој (2007-2015)[16]

Иако се већинско становништво Осечине бави пољопривредном не постоје специјалнизоване институције за образовање кадрова из области пољопривреде. Пошто у на територији Осечине не постоји средња пољоприврдна школа важно је планирати оснивање самосталне средње школе која би могла школовати део кадрова у оквиру занимања за којима постоји потреба.

10. ИСТОРИЈСКИ ПРИКАЗ

Осечански крај је био насељен још у праисторијско доба о чему сведоче трагови живота и остаци примитивних насеља на више локалитета од којих ћемо, као најзначајније, навести Панђуриште у Комирићу и Шумар у Белотићу. Што се тиче античког периода, поменућемо утврђења у Драгијевици, Драгодолу и Лопатњу, која су могла бити коришћена за контролу промета путева, експлоатацију руда, као и спречавање пљачке. Такође, рудници на подручју Драгодола и Тисовика су идентификовани као могући центри рударских активности у периоду старог века. Локално становништво Подгорине у средњем веку углавном се бавило рударством и сточарством. Остаци великог броја сакралних споменика и старих гробља у Подгорини, Рађевини и Јадру (Белотић, Лопатањ, Драгодол) сведоче о релативно густој насељености регије. Турци су Србију конано освојили 1459. године, а њена територија је претворена у Смедеревски Санџак (касније Београдски пашалук) и подељена на нахије. Осечански крај је био на граници између

[16] Број деце се односи и на школе у Гуњацима, Драгодолу и Скадару које су у надлежности школе у Пецкој

два санџака. Села Бастав, Комирић, Белотић, Коњуша и Братачић припадали су Зворничком санџаку (Соколској и Крупањској нахији). Остала села овог краја припала су Ваљевској нахији. Што се тиче периода српске револуције, важно је поменути два битна боја из Првог устанка, а то су бој на Чокешини 1804. године и бој на Братачићу 1806. године. Браћа Недић су са својих двеста хајдука остали сами у борби против надмоћније турске војске. Тако је почео чувени бој на Чокешини 16. априла 1804. године, први велики пораз српских устаника. Што се тиче периода пост-устаничке Србије битно је поменути Теодора Тешмана Солдатовића, који је био пионир трговине шљивама и стоком на овим просторима, а осим тога био је и начелник Подрињског округа, као и депутирац (посланик) Народне скупштине. Што се тиче српско-турских ратова од 1876-1878. када је Србија стекла независност, наши Подгорци су дали велики допринос ослобођењу јужних крајева о чему сведоче бројни крајпуташи расути по Подгорини.

Доба после ових ратова искоришћено је за економски напредак и умножавање народа. У Подгорини се то огледа у ширењу засада шљива, њиховим сушењем и извозом у суседну Аустро-угарску царевину. Подгорци су дочекали спремно Први Балкански рат и коначно ослобођење од Турака, ратујући углавном као припадници славне Дринске дивизије на подручју јужне Србије, где су извојевали победу у Кумановској бици октобра 1912. године. После завршетка Првог Балканског рата, на ослобођеним територијама затекао их је Бугарски напад 1913. године, којим је започео Други Балкански рат, из кога смо такође изашли као победници. У периоду Првог светског рата Подгорина је била изложена непријатељским ударима још од августа 1914. јер је била у непосредној близини све три велике битке те године (Церска, Дринска и Колубарска битка). Подгорци су у овом ратном дешавању показали огромну храброст, а о томе сведочи преко 20 носилаца Карађорђеве звезде са мачевима, и велики број носилаца Албанске споменице. Током рата у Осечини је био стациониран штаб Треће армије генерала Павла Јуришића Штурма, као и војна болница у којој је живот изгубио велики број ратника и цивила, посебно у периоду епидемије пегавог тифуса. За време Аустро-угарске окупације народ је врло тешко живео и то је трајало до пробоја Солунског фронта, коначног ослобођења Краљевине Србије и свих јужнословенских простора.

Између два рата Подгорци су обновили порушено и оштећено. То је доба модернизације, раста стандарда, наталитета и нормализације живота. После краткотрајног априлског рата 1941. године Подгорина се нашла под немачком окупацијом а њен народ разврстан у два табора, који су се борили против те окупације. У јесен 1944. Подгорине је ослобођена од Немаца, али су страдања настављена на Сремском фронту. По завршетку Другог светског рата поново се креће у обнову порушеног. Ратна дешавања су заобишла Подгорину 1990-их, али не и Подгорце, који су учествовали и показали храброст, при чему се посебно издваја име пилота пуковника Миленка Павловића, који је херојски дао живот у борби са бројнијим непријатељем.

11. КУЛТУРА

11.1. Манифестације

У општини Осечина се одржавају разне манифестације: књижевне, спортске, привредне, културне. Највећа манифестација у осечинском крају је **„Сајам шљива“**, која се одржава сваке године, последњег викенда у августу. Сајам шљива основан је 2006. године. Он окупља произвођаче шљива и друге излагаче. Додељују се награде највећим произвођачима шљива, оцењује се и врши избор најквалитетније ракије из Подгорине. У току манифестације организују се разне изложбе и културно – уметнички садржаји.

Сваког Илиндана (2.август) поред споменика на Братачићу се организује народни вишебој, избор **Подгорског харамбаше**. Такмичење се одвија у пет дисциплина: бацање камена с рамена, надвлачење клипка, скок из места у даљ, обарање на брвну, скок из места у вис преко пања. Победник добија као награду сабљу и звање Подгорског харамбаше.

Манифестација **Две обале, једна Дрина,** сваке године прве недеље после Петровдана окупља извођаче и љубитеље традиционалних српских песама и игара са ове и оне стране Дрине. Основни мото смотре је очување и неговање српске традиције, обичаја, песме и игара, као и повезивање и сарадња становништва са обе обале Дрине, не само на културном већ и на привредном и туристичком плану.

11.2. Културне знаменитости

На подручју општине Осечина утврђено је пет непокретних културних добара, а евидентирано двадесет осам добара која уживају претходну заштиту и тридесет два археолошка локалитета.

Један од значајнијих културно-историјских споменика је **Црква брвнара посвећена "Св. Вазнесењу Господњем" у Скадру.** Цркву брвнару у селу Скадру подигли су досељеници из околине Скадра на Бојани у Албанији који су селу дали садашње име. Према изворима сграђена је 1720. године, а према предању постоји још од 17. века. Посвећена је Вазнесењу Господњем. И ову цркву су Турци више пута уништавали. Од разарања је сачувано неколико старих реликвија (икона Св. Георгије убија аждаху, рад сликара Петра Николајевића Молера, икона Пресвете Богородице, кандило од ливене бронзе.). Такође, велики значај има и **Стара црква у Осечини** која се помиње од 1638. године. Првобитно је била посвећена Св. Георгију, а од 1765. године Св. Вазнесењу Господњем. Турци су је више пута палили, а Срби обнављали. Била је сведок времена, срећних и несрећних догађаја, живота и смрти, страдања и уздизања. Црквена порта је била место окупљања грађана за време вашара, празника и светковина. У разним ратовима страдале су старе иконе и религијски предмети као и већина докумената. Нова црква у Осечини сграђена је

у периоду од 1935. године до 1940. године. Такође је посвећена Св. Вазнесењу Господњем.

Веома значајан културно-историјски споменик је и **Тешманов конак са окућницом Солдатовића.** Тешманов конак се налази у селу Баставу. Припадао је Тешману Солдатовићу, угледном трговцу и устанику. За време владе Милоша Обреновића био је старешина среза рађевског и члан Исправиченства округа подрињског. Комплекс аутентичних зграда из прве половине XIX века чине: конак, начелство, три вајата, амбар, велика магаза, млекар, кош, хлебна пећ, пушница, хладњак и приземна кућа. Конак је сврстан у споменике од великог значаја, а представља сведочанство развоја српске власти и администрације с почетка XIX века.

Такође, значајан је и споменик посвећен Бою на Братачићу, **у** којем је 1806. године извојевана српска победа против много веће турске војске под вођством Хаџи – бега сребреничког. Овај успех олакшао је Србима победу у бој на Мишару. У знак сећање на овај важан историјски догађаја, у селу Братачић је 2006. године на брду Шарампов подигнуто спомен обележје -топ, где се сваког 2. августа пригодно обележава успомена на Бој на Братачићу. Треба поменути и **две спомен костурнице** на територији општине Осечина из периода Првог светског рата, од којих је једна црква-спомен костурница у Пецкој, а друга у Осечини.

Меморијални комплекс „Миленко Павловић- пилот“ у Горњем Црниљеву посвећен Потпуковнику Миленку Павловићу, пилоту Војске Југославије и команданту 204. ловачко – авијацијског пука, који је погинуо 4. маја 1999. године за време НАТО бомбардовања. У родном селу Миленка Павловића, Горњем Црниљеву, урађен је спомен комплекс који обухвата: Спомен чесму са плочама пилоту Павловићу и мајору Александру Стефановићу (погинулом 1991. код Товарника) као и војницима изгинулим у ратовима за ослобођење 1912. – 1918. На спомен чесми се налази крило са авиона МИГ-29 пилота Павловића, ловачки спомен – дом Миленко Павловић Пилот и авион типа Јастреб.

У 2012. години урађена је **„Студија културног наслеђа општине Осечина“** којом су обухваћена и детаљно дефинисана сва појединачна културна добра која су значајна за историју и културно наслеђе становника општине Осечина.

Важно је знатно активније промовисати културну баштину Осечине која није довољно позната у Србији.
Организација највеће манифестације "Сајам шљива" мора развити сопствени независни стратешки план за привлачење већег броја домаћих и страних посетилаца и за убрзанији развој од досадашњег.

12. УДРУЖЕЊА ГРАЂАНА

У тренутку писања ове Стратегије у општини Осечина је у Агенцији за привредне регистре било регистровано укупно 23 удружења грађана. Од укупног броја удружења грађана 7 удружења представљају спортски клубови, 2 културно уметничка друштва, 2 удружења пчелара, 3 црквена удружења, 1 удружење пензионера, 1 Црвени Крст, 1 добровољно ватрогасно удружење, 1 удружење извиђача, 1 еколошко удружење, 1 удружење бораца, 1 ловачко удружење, 1 удружење одгајивача оваца и коза и 2 удружења посвећена развоју Осечине, од којих једно посвећено развоју села Братачић.
Иако сва регистрована удружења могу имати директну или индиректну везу са развојем руралног подручја Осечине само два удружења су експлицитно посвећена развоју заједнице која укључује и рурално подручје Осечине.

Јачање активнизма људи на селу је неопходно подржати зарад опште добробити руралног подручја. У Осечини готово да не постоје удружења која конкуришу за донације код домаћих и страних извора финансирања. Такође, не функционишу удружења посвећена развоју пољопривреде и допунских делатности на селу као ни удружења жена и младих.

13. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Примарна здравствена заштита на територији општине Осечина пружа се у Дому здравља Осечина (у даљем тексту ДЗ) и Здравственој станици Пецка (у даљем тексту ЗС). Здравствена заштита се пружа за приближно 12.500 становника на територији од 319 км^2 што представља велику разуђеност на често неприступачном брдско-планинском терену. У оквиру Дома здравља организоване су посебне јединице и то:

1. Јединица за здравствену заштиту одраслог становништва са стоматологијом;
2. Јединица за здравствену заштиту жена и деце са поливалентном патронажом и лабораторијом и
3. Јединица за техничке и правно-економске послове.

Отежавајућу околност у раду Дома здравља представља чињеница да нема довољан број од 25.000 становника који представља услов за формирање Службе кућне неге и лечења као и Службе хитне медицинске помоћи па је решавање оваквих комплексних стања јако отежано.

Рад свих јединица Дома здравља обухвата како мере лечења тако и превентивне прегледе одређених категорија становништва предвиђене планом и програмом.
Здравствена слика становништва општине Осечина се може приказати кроз број оболелих на нивоу године:

- Хемодијализа - 7 лица
- Перитонеална дијализа - 3 лица
- Повишен крвни притисак - 3047 лица
- Хронична опструктивна болест плућа - 36 лица

- Астма - 95 лица
- Шећерна болест (тип 1 и тип 2) - 534 лица
- Срчани болесници (ангина пекторис и инфаркт миокарда) - 42 лица
- Цереброваскуларни болесници (стања после шлога) - 79 лица
- Малигни болесници - 83 лица
- Болести локомоторног система - 378 лица
- Заразне болести које подлежу обавезном пријављивању ЗЗЈЗ Ваљево (годишњи ниво) - 180 лица

Постоје и четири објекта сеоских амбуланти у Комирићу, Сирдији, Горњем_Црниљеву и Лопатњу које нису у функцији. Здравствене услуге пружају и две приватне амбуланте.

Због неповољне здравствене слике становништва Осечине и теже приступачности руралном подручју, поред улагања у путну инфраструктуру важно је омогућити веће присуство лекара у руралном подручју. Такође постојање хитне службе је важно за Осечину.
Веома важан циљ стратегије је и промоција здравијих услова живота на селу при чему се мора превентивно деловати на спречавање различитих болести кроз едукацију становништва о здравијим животним навикама и нарочито здравије исхране.
Дом здравља у Пецкој је био бренд у ефикасном пружању здравствених услуга, познат не само у Србији већ и у Босни и Херцеговини и важно је повратити некадашњи углед здравственим службама у Осечини.

14. ПЕРЦЕПЦИЈЕ РУРАЛНОГ СТАНОВНИШТВА ОСЕЧИНЕ О ЖИВОТУ НА СЕЛУ

За потребе анализе тренутне ситуације у руралном подручју Осечине током 2015. године урађено је неколико квалитативних анализа ставова и перцепција руралног становништва Осечине како би се установили најважнији проблеми са којима се становништво сусреће и како би се истражили предлози и могућности решавања наведених проблема. Квалитативна анализа је рађена кроз спровођење фокус група односно кроз групно интервјуисање људи при чему су испитаници бирани на основу припадности одређеној циљној групи која је посебно истраживана. Током анализе организоване су фокус групе које се састоје из: пољопривредних произвођача, представника јавног и цивилног сектора, младих, прерађивача пољопривредних производа и жена.

У даљем тексту су дати најважнији изводи из групних дискусија по различитим темама а у појединим случајевима због илустрације су цитиране изјаве учесника и учесница фокус група.

14.1. Перцепције и ставови пољопривредних произвођача у Осечини

Посебно су испитиване предности бављења пољопривредном производњом у Осечини, најзначајнији проблеми са којима се произвођачи срећу, перцепција и упознатост са досадашњим мерама помоћи које спроводи општина Осечина као и предлози за решавање проблема усмерени на реалне активности које општина може спроводити.

Предности бављења пољопривредом у Осечини

- Здраво природно окружење: Због надморске висине и непостојања индустријских загађивача ваздух у селима Осечине је чистији него у урбаном подручју. Такође рад у пољопривреди омогућава директан контакт са природом.
- Произвођачи имају директну контролу над храном коју производе и коју такође конзумирају ("Знаш шта си одгајио/одгајила")
- Произвођачи имају контролу над организовањем свог радног времена и посла ("Сам си свој газда")

Најважнији проблеми пољопривредних произвођача у Осечини:

- **Недостатак финансијских средстава за куповину потребне механизације и квалитетних инпута:** Произвођачи често обављају тешке послове у тешким условима и производња им је сувише екстензивна за остваривање оптималне продуктивности.

- **Недостатак радне снаге:** Због одласка младих са села и смањења популације нема довољно радне снаге у селу тако да су прозвођачи принуђени да плаћају радну.

- **Неповољна конфигурација терена за интензивну производњу:** Због великих нагиба и малих парцела није могуће користити крупнију механизацију и мањи је степен искоришћења постојеће механизације.

- **Несигурност у планирању прозводње:** Откупне цене у воћарству се сувише често мењају (понекад и више пута у току једног дана у сезони) тако да је тешко правити дугурочне планове. Такође не постоје реални паритети за планирање ("Један литар млека кошта колико и литар флаширане воде").

- **Инфраструктура:** Два основна проблема су лош квалитет путева и неуређена речна корита. Већина путева није асфалтирана тако да вода редовно односи насипе на макадамским путевима и отежава прилаз откупљивачима. Такође воће губи на квалитету током транспорта. Произвођачи такође сматрају да се постојећи путеви лоше одржавају и сматрају да је то одговорност локалне самоуправе али и да сами житељи села сносе одговорност за лоше одржавање атарских путева. Неуређена речна корита су довела до тога да су током поплава у мају 2014. године непровратно изгубљене значајне површине под пољопривредним земљиштем.

- **Неадекватна организација поделе субвенција ресорног министартва:** Произвођачи за доделу и пријаву за субвенција од стране Министарства дуго чекају у редовима и за потписивање меница морају да одлазе до Београда уместо да процедуре заврше у Осечини. Произвођачи такође сматрају да би сви прозвођачи требало да добијају помоћ у исто време и да је ограничење рокова за наплату утрошеног горива непотребно.

- **Производња малине у Осечини се смањује:** Због лошег садног материјала, погрешног избора парцеле и неадекватне агротехнике долази до озбиљног сушења изданака малине и малина се великом брзином сели на велике надморске висине.

- **Непостојање комерцијалног удруживања:** Досадашњи покушаји озбиљнијег удруживања до сада нису успели из више разлога од којих су најзначајнији следећи: потенцијални чланови задруга немају поверења једни у друге нити у директоре задруга; недостатак средстава за инвестиције у удружењима (озбиљно удруживање захтева у првој години много више трошкова него што доноси добити за покривање оперативних трошкова и плаћање запослених); инвестиције у прерадне капацитете су веома високе и често недоступне и удруженим произвођачима.

Перцепција подршке општине Осечина пољопривредним произвођачима

Заједнички став испитаника је да општина Осечина нема довољно финансијских средстава за осетну позитивну промену у селима Осечине.

- Произвођачи су упознати са концептом субвенционисања оваца и сматрају да је то добра пракса коју треба наставити али да захтева бољу организацију на терену и ажурније посете од стране контролора из општине јер се са кашњењем контрола произвођачи губе на цени оваца. Такође произвођачима је потребна саветодавна помоћ у набавци оваца јер је било случајева да су куповали овце које нису типичне сјеничке расе да би биле признате од стране матичне службе. Такође, испитаници су изнели сумње да се субвенције могу добити на основу страначких веза и инсистирали су на већој транспарентности приликом доделе субвенција.

- Произвођачи су упознати да општина покрива 30% камате на пољопривредне кредите и подржавају овај вид помоћи.

- Произвођачи сматрају да је најважнија улога општине Осечина изградња руралне инфраструктуре и то на првом месту савремених путева.

Предложене општинске мере подршке од стране пољопривредних произвођача:

- **Сувенционисање копања бушотина и бунара за наводњавање** за групе произвођача. На овај начин би се брзо видели ефекти повећања приноса а самим тим и прихода газдинстава.

- **Подршка у набавци основних средстава за рад и прераду** (мини сушаре, атомизери, растурачи стајњака, депозитори минералних ђубрива итд.).

- **Побољшање расног састава кроз увоз квалитетних грла из иностранства.**

- **Субвенционисана набавка квалитетне женске приплодне телади** кроз врсту робног кредита где би произвођачи имали обавезу враћања једног женског телета након две године.

- **Подршка у инвестиције у мале прерадне капацитете:** Изградњом мањих капацитета (хладњача, сушара и сл.) за неколико газдинстава или одређене засеоке могуће је обезбедити боље цене произвођачима биљних производа. Такође постоји потреба и за прерадом меса која би обезбеђивала сигурнији пласман.

14.2. Перцепције и ставови представника прерађивача пољопривредних производа Осечине

Тренутно стање и проблеми

- Прерада на пољопривредним домаћинствима је ограничена на прозводњу сира и кајмака и у воћарству на сушење шљиве у мини-сушарама али још увек само за мали број газдинстава. Мини сушаре у великом броју домаћинстава су застареле и шљива осушена у таквим сушарама није доброг квалитета и није погодна за даљу прераду.

- Постоје бројни административни проблеми које отежавају укрупњавање парцела. Трошкови укрупњавања и брисања граница између парцела су велики и успоравају модернизацију пољопривреде.

- У неким ободним селима деца иду у друге општине да се школују (нпр. Крупањ) јер су путеви бољи у односу на приступ Осечини.

- Произвођачи који ангажују сезонску радну снагу током бербе имају висок степен опорезивања односно плаћају 65% на исплаћене дневнице што представља велико оптерећење у прозводњи.

- "Жене на селу само као чланови пољопривредних газдинстава немају никакав статус". У многим примерима пензионо и социјално осигурање плаћају само носиоци газдинстава који су најчешће мушкарци. Иако жене раде у оквиру газдинства сва примања добија газдинство (односно носилац тј. мушкарац). Жене чекају да напуне 60 година да би добиле пензију од 9000 динара. Нису имале примања и то је један од разлога зашто децу васпитавају са поруком да напуштају село.

- Срне уништавају воће.

- Шљива се и даље прозводи веома нестручно и непримењује се неопходан техонолшки минимум у производњи.

- Производња најважнијих производа Осечине (малина, купина и шљива) се смањује у Осечини али повећава на југу Србије.

- Трговци мењају цену пречесто, нема стабилности.

Неки предлози

Бољи приступ инфраструктурном планирању

- У појединим засеоцима у Осечини још увек има младих људи како и вишегенерацијских домаћинстава. Приликом планирања инфраструктурне изградње (посебно путева) потребно је направити приоритете за оваква места.
- Општински буџет треба распоредити по месним заједницама у зависности од броја активних пољопривредних газдинстава.

Инвестиције у прерађивачке капацитете

- Кроз помоћ у инвестицијама у тунелске сушаре би се знатно унапредио квалитет суве шљиве из Осечине.
- Квалитет суве шљиве би се могао у прелазној фази ка тунелским сушарама унапредити и кроз планско надгледање и увођење минумума технолошког стандарда за мини сушаре.
- Квалитет воћа на газдинствима би се могао повећати кроз инвестиције у мини хладњаче.

Административна помоћ општине

- Покривањем дела трошкова за укрупњавање парцела би се брже интензивирала производња.

Иницијативе према држави

- Покретање иницијативе за укидање пореза за сезонску радну снагу за људе који живе на селу (само за становнике села) али и за укидање свих осталих пореза и

доприноса за људе који живе на селу због неједнаких услова живота у поређењу са људима који живе у граду.

Стимулисање развоја воћарства

- Општина може стимулисати подизање вишегодишњих засада али је за то неопходан стручни надзор јер сама донација садница без надзора не даје велики допринос
- Општина такође треба да стимулише развој органске производње, нарочито у шљиварству.
- Важно је спровести рејонизацију за општину Осечина у воћарству
- Требало би стимулисати заштиту младих стабала воћа од срна кроз субвенције за облагање стабала или за ограђивање воћњака.

14.3. Перцепције и ставови младих у руралном подручју Осечине

Посебно су испитивани проблеми са којима се млади сусрећу, разлози због којих одлазе са села, могућности подршке за спречавање одласка, могућности побољшања квалитета слободног времена младих у селима и могућа решења постојећих проблема.

Предности живота на селу за младе: Наведене предности живота на селу за младе се не разликују у односу предности живота на селу за било коју популацију.

- Организовање сопственог времена у производњи ("Колико радиш толико имаш")
- Могу се остварити већи приходи у односу на запошљавање код већине приватних послодаваца у Србији
- Живот у природи је леп и даје више слободе
- Могућност производње здравствено проверене хране за себе

Слободно време и млади

- Млади на селу у просеку имају мање слободног времена у односу на младе у граду због тога што више раде.
- Млади који живе у селима ближим Осечини одлазе у варошицу и посећују локалне кафиће након радног дана али већина младих у удаљенијим селима остају у својим селима и друже се са другима у својим газдинствима или испред локалних школа, продавница и у кафанама.
- Викендима и празницима многи млади одлазе изван територије општине Осечина и то често у Рађевачко - Подрињски крај или у Ваљево.
- И даље су популарне и интересантне посете локалним манифестацијама и вашарима (нпр. "Мачков Камен", вашар у Белој Цркви и сл).
- Неки млади људи због недостатка средстава (укључујући и трошкове превоза) велики део времена проводе код куће и не излазе из својих села често.

Проблеми младих

- Све мањи број девојака има намеру да се остану да живе и удају се на селу. Најчешће одлазе одмах након основне школе у Ваљево и друге градове у потрази за послом и квалитетнијим животом. У овој одлуци девојке су углавном подржане од својих родитеља.
- Многи младићи прекомерно пију и у неким случајевима може се говорити о алкохолизму као болести зависности. Испитаници сматрају да је овај проблем често индиректно повезан са недостатком партнерских односа односно са мањком девојака у руралним подручјима.
- У селима не постоје посебни садржаји и места намењана за окупљања младих. Ови садржаји су потребни селима која су удаљенија од Осечине.
- Неизграђена сеоска инфраструктура такође утиче на одлуке младих на напуштају села. Млади желе да живе тамо где је комформније и где има више стимуланса чак иако су приходи нижи.
- Таленти младих људи на селу су често непримећени или неподржани и деца са села имају мање услова за развој својих интересовања и талената.

Предлози за квалитетнији живот младих у селима Осечине

- **Изградња инфраструктуре:** Изградња инфраструктуре, посебно путева и јавног осветљења је једна од важних инвестиција у селима која може да допринесе удобнијем животу свог становништва а нарочито деце и младих.
- **Изградња односно адаптација сеоских домова:** и развој садржаја у њима прилагођеним деци и младима. Не би било неопходно да сви садржаји ових центара раде сваки дан већ викендом. Центри би могли да имају садржаје попут пројекција филмова, сале за пиће и игранке, играонице и издвојена одељења библиотеке из Осечине.

- **Развој секција при сеоским школама** које могу помоћи у развијању и откривању талената код деце. Овакве секције би требало да буду развијене за основце али и за средњошколце али и за пунолетну популацију и могле бу да функционишу у поподневним или вечерњим часовима.

- **Инвестиције у прерађивечке капацитете** или друге врсте инвестиција у руралном подручју могу допринети запошљавању младих ван пољопривредних газдинстава чиме би се допринело задржавању младих на селу.

- **Проблему алкохолизма је потребно приступити системски** и пажљиво јер млади који пију по мишљењу испитаника се неће радо одазвати на саветовања и радионице.

- **У запошљавању кадрова** у малобројим јавним институцијама (школама) у селима је потребно дати предност становницима села уколико испуњавају услове.

- **Изградња спортских терена** у селима је важна за окупљање и здравије активности младих. Поред фудбала постоји потреба и за другим врстама терена као што су кошарка и тенис.

- **Организовање едукативних екскурзија и повезивање са младима** из иностранства може допринети проширивању свести и јачању веза између младих

14.4. Перцепције и ставови представника друштвених делатности у руралном подручју Осечине

Посебно су испитивани најзаначајнији аспекти друштвеног живота на селу, најчешћи проблеми и могућности унапређења.

Уочени проблеми

Информисаност и едукација

- Становници села су често мање информисани и мање образовани и највећи део информација корисних за живот добијају путем гледања телевизије. Села Осечине немају кабловски приступ интернету и интернет најчешће користи само млађа популација кроз одређене пакете путем мобилне телефоније.
- Градски превоз за децу није адекватно организован и деца сувише много времена проводе чекајући испред школе и после часова (и по три сата). Безбедност деце је у том смислу угрожена и њихово слободно време осиромашено.

Друштвени живот

- Друштвени живот у виду колективних окупљања углавном не постоји и једини облик окупљања су и даље само вашари чији је обим све мањи.
- Девојке не желе да живе на селу и подршку за напуштање села добијају још у раном узрасту од својих мајки. Са друге стране бројна мушка популација не заснива бракове и не улази у партнерске односе.
- Постоји и мањак самопоуздања код младића који често не проводе довољно времена у друштву девојака ("којих и нема много у селима").
- Путеви се лоше одржавају, канали око путева се не одржавају и нема уличног светла.

Аспекти везани за пољопривредну производњу

- Уговори о деоби у многим случајевима нису спроведени стога је тешко планирати сопствену производњу.

Здравство

- Пољопривредна газдинства (нарочито вишечлана) имају јако велика издвајања за здравствено и социјално осигурање. Због тога многа газдинства не уплаћују порезе

и доприносе и нажалост се неадекватно лече. Превенција путем систематских прегледа након школског узраста најчешће не постоји.

Социјална помоћ

- На територији Осечине социјално најугроженија домаћинства су на селу. У случајевима старачких домаћинстава постоји ограничење да они који имају преко 50 ари не могу да остваре новчану социјалну помоћ.
- У тренутку израде ове стратегије у Осечини су 172 породице примале социјалну новчану помоћ и од тога су 142 породице на селу. Око 80 сеоских породица које примају социјалну новчану помоћ су старачка и самачка домаћинства.
- Поред новчане помоћи многим старачким домаћинствима је потребна и физичка помоћ у домаћинству.
- Геронто-домаћице су добродошле али су сувише ниско плаћене да би пројекат могао да се одржи.
- У неким случајевима социјална помоћ се неадекватно добија и неадекватно троши (очеви нпр. потроше новац у кафани).

Патолошка понашања на селу

- Постоје случајеви насиља над женама у селима Осечине али жене над којима је вршено насиље нерадо говоре о томе. По истраживању из 2005. године 118 прекршаја је било у селима Осечине са обележјима кршења јавног реда и мира. Од тога 20 прекршаја су се односили на мужеве који су малтретирали своје жене.
- Не постоји довољна заинтересованост за превентивно деловање против насиља у породици путем едукације. Основна школа је организовала предавање на тему насиља у породици али је од 200 родитеља дошло само 4.
- Сматра се да је и физичко кажњавање деце присутно у породицама али су докази мали јер и своде се на исказе и опсервацију понашања деце у обданишу и школама (нпр. "деца се тргну када васпитач хоће да их помази").
- Због велике упослености родитеља у сеоском породицама са више деце понекад више старија браћа и сестре брину о млађима него родитељи. Деца су често занемарена.
- Алкохолизам је велики проблем и индиректно је повезан како са насиљем у селу тако и са ниским процентом склапања бракова.

Предлози за решавање проблема који се односе на друштвене аспекте живота на селу

Побољшање информисаности, образовања и предузетништва

- Потребно је помогнути удруживање на селима, нарочито жена
- Потребно је спроводити програме едукације и информисања који се неће односити само на пољопривреду већи и на квалититнији живот, бољу комуникацију и одмор.
- Осечина има потребу за самосталном средњом школом
- Грађанско васпитање и веронаука могу имати важне теме за развој села.
- Развој екологије на селу (развој свести и постављање контејнера у селима) су важни аспекти побољшања квалитета живота на селу
- Обука о коришћењу интернета је важна за људе у селима, нарочито одраслу популацију. За произвођаче би поред основних било потребно организовати и

напредне обуке за промоцију и продају производа преко интернета, као и за понуде у руралном туризму.

Побољшање друштвеног живота

- Реновирање биоскопске сале би помогло да и људи са села учествују у културним програмима
- Оснивањем еко - кампа за децу кроз размену школа и учешће деце са села са децом из градских средина може се побољшати имиџ и развити боља комуникација међу децом.
- Сусрети села су манифестација која би знатно допринела задовољству људи на селу као и остваривању позитивних контаката.
- Потребна су уређенија дворишта сеоских школа и постављање справа за играње (уз видео надзор).

Побољшање социјалне помоћи

- За услуге социјалне помоћи извршити детаљно мапирање села како би се утврдиле стварне потребе за помоћи.
- Пројекат геронто домаћица може помоћи старачким домаћинствима
- Могућност хранитељства деце из насилних породица
- Проблемима алкохолизма и насиља је важно превентивно приступати у обданишту и у млађим разредима, не само кроз рад са децом већ и кроз рад са родитељима.
- Проблемима алкохолизма и насиља се не може лако директно приступити и зато је важно обучавати и људе из околине алкохоличара и насилника (пријатеље, рођаке, комшије итд)
- За жене је потребно обезбедити плату за рад у пољопривреди и на домаћинству
- Увођењем СОС телефона и сигурне куће може се помоћи женама над којима је вршено насиље.
- Осећај за родну равноправност треба развијати још од обданишта али и у раду са родитељима и паровима. Могу се радити предавања у школама.
- Потребно је укључити цркву у спречавање насиља јер црква још увек има јак утицај у селима.
- Мора постојати неки фонд за помоћ (попут фонда Борке Вучић).

Подршка пољопривредној производњи

- Постоји предлог да се у општинским одлукама подршке пољопривреди направи критеријум путем којег добитници помоћи могу бити само пољопривредници а не и људи који су запослени на другим местима.
- Канцеларија за помоћ људима код попуњавања образаца би знатно олакшала произвођачима, нарочито старијој популацији.

Развој руралног идентитета

- Оснивање првог српског музеја шљиве би привукло већи број гостију који поред посете музеју могу остати у понуди руралног туризма
- Развојем туристичких ски стаза на висоравнима (нпр. Рожањ или Тисовик) могу се привући посетиоци руралних предела
- Развој ловног туризма може допринети већем броју посета Осечини.

14.5. Перцепције и ставови жена које живе у руралном подручју Осечине

Посебно су испитивани најзаначајнији аспекти живота жена у селима Осечине, проблеми са којима се сусрећу могућности унапређења.

Тренутно стање и уочени проблеми

Тренутни статус жена у селима Осечине

- На селу и даље преовлађују патријархални манири и односи у којима мушкарци имају доминатну друштвену улогу. Током спровођења фокус групе две чланице групе су биле "доведене" на групу од стране својих мужева. Жене у селима традиционално пристају на "потчињену" улогу у породици.
- Мушкарци имају приоритет код уплате пензионог и социјалног осигурања. У случајевима када се одлучује да се прекине са плаћањем доприноса за одређене чланове домаћинства (углавном због недостатка средстава) углавном се престаје са плаћањем женама па тек касније мушкарцима.
- Жене на селу више раде у поређењу са мушкарцима. У биљној пољопривредној производњи подједнако учествују при чему су најчешће изузете из послова управљања пољопривредном механизацијом и физички тежих послова. Поред пољопривредне производње у највећем броју случајева жене саме обављају послове одржавања домаћинства и бриге о деци. Ретки су мушкарци на селу који припремају храну за породицу, перу судове, пеглају или чисте кућу. Чак су и многи пољопривредни послови од стране породица прихваћени као "женски". Овде се убрајају мужа стоке, храњење свиња и живине, узгајање поврћа у башти. ("Сећам се да су раније мушкарци (очеви и мужеви) чекали жене да све послове заврше у кући и тек након тога почињали бербу малине; нису почињали да беру док се ми не прикључимо").
- Због више посла жене имају мање слободног времена у односу на мушкарце. Многе жене немају много слободног времена. У вечерњим часовима је најчешћи начин провођења слободног времена међусобно посећивање комшиница. Највише слободног времена жене имају данима верских празника када не раде у пољопривреди.
- Већина девојака рођених на селу немају жељу да остану и живе на селу.

Располагање новцем

- Пољопривредна газдинства су у највећем броју случајева регистрована на мушкарце.
- У неким случајевима у селима жене не располажу новцем и за све што им је потрбно морају да питају мужеве. Ово није једнолична ситуација и веома је различита од породице до породице. Понекад мушкарци располажу укупним буџетом створеним од продаје примарних пољопривредних производа а жене располажу буџетом створеним од продаје сира и кајмака.
- Иако жене раде у оквиру газдинства у већини случајева сва примања добија газдинство (односно носилац тј. најчешће мушкарац). Једина лична примања многих жена преставља само пензија.

- Недостатак личних примања је један од психолошких разлога зашто мајке женску децу васпитавају са поруком да напуштају село.

Могућност додатних прихода

- Мањи број жена продаје зимницу и домаће прерађевине од воћа или мед. Иако ова активност није шире заступљена жене које раде овакве послове су задовољне додатним приходом.
- У Осечини сеоски туризам није развијен. Према подацима Туристичке Организације у тренутку писања стратегије постоји 4 категоризована пољопривредна газдинства за пружање услуге сеоског туризма. У просечним домаћинствима тешко је озбиљно се бавити сеоским туризмом јер то захтева доста времена и улагања. Већина жена сматра да не би могла да остави садашње послове и посвети се сеоском туризму.

Насиље над женама у породици

- Жене су свесне примера злостављања жена од стране мужева у својој околини. Жене нерадо о томе причају.
- У садашњем тренутку жене се лакше одлучују да напусте мужеве ако су злостављане јер им је сада лакше да се поново удају него раније међутим и тај процес развода обичну дуго траје након дужег периода трпљења малтретирања.
- Жене сматрају да је превентива важнија него "сигурна кућа". Зато је важно помоћи младе парове.

Неки предлози за побољшање статуса жена на селу

Сузбијање насиља у породици

- Превентивно деловање за спречавање насиља у породици је веома важно али је потребно пронаћи прави приступ. Жене, учеснице фокус група, сматрају да би радионице које се односе на родну равноправност или породичне односе биле веома мало посећене.

Јачање женског предузетништва

- Жене подржавају удруживање. Сматрају да могу прерадити много више воћа и поврћа него сада али то не раде због несигурног пласмана. Основну улогу удружења жене виде у обезбеђењу сигурног пласмана.
- Обуке о женском предузетништву су добродошле.
- Обука о преради домаћих производа је пожељна али би фокус предавања требао више да буде на маркетингу и захтевима тржишта него на технологији јер жене имају сопствене технолошке рецептуре.
- Заједничка посета сајмовима је добра и подржава се од стране жена.

Квалитетније слободно време

- Организовање друштених окупљања од стране домова је иницијатива коју жене подржавају.

Брига о старима

- Жене предлажу да се близу центра Осечине направе куће или мање форме старачких домова за старије жене (али и мушкарце) са села.
- Потребно је покренути иницијативу за раније добијање пензије за жене који раде на пољопривредним газдинствима.

ПРИОРИТЕТИ И ЦИЉЕВИ

Имајући у виду да у руралним пределима Осечине постоји велики број проблема који су детаљније елаборирани у претходној анализи важно је да Стратегија руралног развоја и развоја пољопривреде у Осечини на најбољи могући начин приступи убрзаном решавању ових проблема како би се у наредних 10 година живот у селима Осечине доживео као пожељан и привлачан од већине становника Осечине али и Србије и света. Да би се унапредио квалитет живота у Осечини потребно је инвестирати значајне ресурсе, како материјалне тако и људске у што краћем временском периоду да би промене биле реално видљиве и да би се степен задовољства руралног становништва променио из већинско негативног у већински позитиван.

Разлика између квалитета животних услова између руралних и урбаних предела Осечине је очигледна и Стратегија би требало да омогући равномернији развој укупне територије општине. Стратегија треба да понуди свеобухватна решења која ће бити изводљива и у негативном спољашњем окружењу као што би могли бити ниска потражња за пољопривредним производима Осечини или недовољна подршка државе и Европске Уније. Један од најважнијих проблема јесте висока миграција становништва из села у градске средине који је управо изазван незадовољством материјалним условима, пословима, приходима и друштвеним аспектима живота на селу. Овај проблем је међузависган са другим проблемима и утиче на повећање броја старачких домаћинстава, смањење радне снаге, смањење наталитета, снижавање прихода газдинстава, спор степен развоја пољопривреде, недостатак грађанских иницијатива и сл.

На основу могућих сценарија у будућности и на основу могућности искоришћавања људских капацитета житеља Осечине решавању проблема и побољшању руралног живота Осечине се може приступити кроз 3 основна приоритета и то:

1. **Грађење одрживог система за спровођење стратегије**
2. **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
3. **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**

1. ГРАЂЕЊЕ ОДРЖИВОГ СИСТЕМА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија руралног развоја и развоја пољопривреде Осечине не може имати никакву вредност ако се не буде примењивала у пракси и ако не буде садржана у редовном планирању буџета општине. Како би стратегија била употребљив инструмент у планирању за све будуће доносиоце одлука у Осечини неопходно је извршити одређене системске промене које ће ојачати капацитете општине у подршци развоја села и пољопривреде.
Обзиром на то да у тренутку доношења Стратегије редован буџет општине није довољан за потпуно спровођење стратегије важно је покренути иницијативе за различите спољашње видове финансирања као што су: добијање државне помоћи, коришћење

донаторских средстава развијених земаља, сарадња са грађанима и приватно - јавна партнерства.
Како би се створио одрживи систем за спровођење стратегије потребно је званично усвојити одређене општинске одлуке које ће допринети достизању следећа 4 општа циља: професионализација, стабилност локалног аграрног буџета, развој система информисања за развој села и пољопривреде и јачање улоге месних заједница.

- **Професионализација** подразумева веће инвестирање у људске ресурсе у општинској управи и јавним предузећима и институцијама као и одређене административне промене у организацији саме општине. Тренутно општина нема посебну организациону јединицу која је посебно посвећена развоју пољопривреде и села и неопходно је формирање овакве јединице као и тима за подршку пољопривреди. Професионализација такође подразумева и израду детаљних база података које ће бити интегрисане у Географски информациони систем општине као и инвестирање у опрему и обуку кадрова који ће у оквиру свог радног времена у потпуности бити посвећени развоју пољопривреде и села.
- **Стабилност локалног аграрног буџета** је важна за дугорочно планирање. Неопходно је путем званичних одлука планирати финансирање пројеката предвиђених овом стратегијом у десетогодишњем периоду. Такође тренутни аграрни буџет општине је недовољан за осетну подршку већини пољопривредних газдинстава и важно је што хитније изменити структуру општинског буџета са већим издвајањима у пољопривреду и село.
- **Развој система информисања за развој села и пољопривреде** може значајно убрзати правовремену реакцију становника села Осечине на искоришћавање могућности развоја. За веће искоришћавање потенцијалних донаторских средстава важно је правовремено информисати произвођаче и остале житеље села како би на време могли да конкуришу за различите видове помоћи. Често су могућности финансирања руралних пројеката недовољно познате у јавности и зато је потребно редовно активно трагати за њима али и обезбедити техничку помоћ у процесу конкурисања. Неопходна помоћ ће свакако бити потребна газдинствима која намеравају да конкуришу за коришћење средстава из поменутог ИПАРД програма који ће према најави Министарства пољопривреде већ бити на располагању произвођачима крајем 2016. године.
- **Јачање улоге месних заједница** је један од кључних циљева локалне децентрализације која је изгубљена у последњим деценијама. Важно је омогућити становништву руралног подручја Осечине да добије могућност сталне комуникације са општином како би се правилно сагледали проблеми потребе појединих села и направили приоритети у инвестицијама у складу са реалним потребама. У случајевима где је то изводљиво потребно је предвидети и реконструкцију објеката који би били у власништву месних заједница. Месне заједнице могу бити изузетно важни покретачи развоја сеоског становништва али им је за то потребно доделити званичну улогу у одлучивању у општинској структури и раду јавних предузећа.

2. ПОВЕЋАЊЕ ПРИХОДА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА

Највећем броју породица у Осечина продаја пољопривредних производа представља основни извор прихода. Међутим велики број пољопривредних произвођача покушава да оствари и друге приходе ван пољопривредних делатности са најчешћом жељом за запошљавањем код других послодаваца из разлога што приходи из пољопривреде нису довољни за жељени животни стандард. Стога је систематском акцијом неопходно усмерити средства и енергију у подршку подизању стандарда и прихода пољопривредних газдинстава. Повећање прихода пољопривредних газдинстава је стратешки планирано кроз достизање 6 општих циљева и то: системску едукацију произвођача, повећање поверења у удруживање, побољшање пласмана пољопривредних производа, осавремењавање пољопривредне производње, развој јавно-приватних партнерстава и кроз развој допунских делатности пољопривредних газдинстава.

- **Системска едукација произвођача** је неопходна јер се савремена пољопривреда веома брзо развија и без примене најновијих технолошких достигнућа није могуће бити довољно конкурентан у производњи. Завршена средња пољопривредна школа више није само пожељна већ представља минимум образовања пољопривредних произвођача а касније редовно специјалистичко образовање је битно због праћења прозвођачких трендова. Један од циљева стратегије је да обезбеди стално допунскко образовање одраслих кроз редовно одржавање практичних обука које се неће односити само на пољопривредну производњу већ и на прераду производа, удруживање и маркетинг.

- **Повећање поверења у удруживање** је један од видова осигурања пласмана производа и гаранција сигурности прозводње. Иако су земљорадничке задруге више од 150 година биле основни облик удруживања малих пољопривредних газдинстава у Осечини и чиниле окосницу развоја пољопривреде данас задруге готово и не постоје са изузетком Земљорадничке задруге Пецка која је недавно преживела организациону трансформацију. Највећи број пољопривредних произвођача у Осечини имају сувише ниску производњу да би могли равноправно учествовати на тржишту са прерађивачима као што су велике хладњаче и сушаре. Поред тога, мала газдинства уз свакодневни посао који обављају, не могу успешно и повољно набављати репроматеријал, прерађивати и продавати производе, водити књиговодство и обављати друге послове. Стога је важно што хитније мотивисати прозвођаче да се удружују кроз финансијску стимулацију али и озбиљан психолошки приступ који би могао развити отворенију комуникацију између чланова будућих задруга и отклонио њихово неповерење.

- **Побољшање пласмана пољопривредних производа** се може унапредити на различите начине поред већ поменутог удруживања. Производи воћарства Осечине се прерађују одмах након бербе и као такви представљају полупроизводе за даљу прераду. Један од начина стварања додатне вредности јесте продаја једног дела производње у свежем стању као готових производа намењених малопродаји који постижу више цене на тржишту. Имајући у виду да су сви најважнији производи

намењени извозу они морају бити прилагођени стално мењајућим захтевима тржишта. Због тога је важно бити спреман за страна тржишта и уводити најважније стандарде у производњу као што је "GlobalGap". Газдинства заинтересована за органску пољопривреду треба такође подржавати због стално растуће потрошње органских прозвода у свету. Такође пласман се може побољшати бољим познавањем тржишних информација кроз посете сајмовима као и кроз продају прерађених производа.

- **Осавремењавање пољопривредне производње** представља логичну везу са едукацијом пољопривредних произвођача. Према грубим проценама уз коришћење најсавременијих агротехничких мера и научних достигнућа могуће је већ са постојећим капацитетом у биљној и животињској прозводњи постићи готово двоструко више приносе и бољи квалитет. Због тога је важно помоћи произвођачима да инвестирају у квалитетну опрему и боље технологије како би остварили веће приходе од продаје сопствених производа.

- **Развој приватно јавних партнерстава** је од посебне важности у руралном подручју због све веће потребе за изградњом нове јавне инфраструктуре, улагањима у добра од општег интереса и ефикасним пружањем услуга од јавног значаја.

- **Развој допунских делатности пољопривредних газдинстава** је нарочито важан за мала газдинства која немају реалне могућности укрупњавања парцела али и за све произвођаче који располажу људским капацитетима који могу допринети остваривању додатних прихода ван пољопривредне производње. Потребно је подржати сеоско становништво у развоју нових предузетничких идеја како би остваривало додатни профит. Неке од могућности пружају се у развоју сеоског туризма, пружању услуга рекреације и едукације, прозводњи и продаји домаће хране, сакупљању и преради гљива, лековитог биља и шумских плодова, пружању услуга туристичких водича, пчеларству, пружању услуга неге старијих, производњи и продаји текстилних и уметничких предмета, преради дрвета, рибарству итд.

3. РАЗВОЈ ДРУШТВЕНИХ АСПЕКАТА ЖИВОТА НА СЕЛУ

Друштвени аспекти живота на селу су подједнако значајни као и пољопривредна прозводња и директно утичу на степен задовољства животом на селу мештана руралних предела Осечине. Један од предуслова за квалитетне међуљудске односе, добру комуникацију, размену идеја и мотивисаност житеља села у Осечини јесте постојање јавне инфраструктуре која ће учинити живот удобнијим и квалитетнијим. Највеће разлике између руралних и урбаних делова Осечине су уочљиве у инфраструктурној опремљености и доступности јавних услуга. Постојање довољних стимуланса за младе који живе у селима је предуслов за заустављање миграције млађег становништва из села Осечине у друге средине.

Развој друштвених аспеката живота на селу је планиран кроз достизање 7 општих циљева и то: системски развој инфраструктуре, јачање предузимљивости и креативности сеоског становништва, заустављање миграције село-град, промоцију здравог стила живота на селу, развој руралног идентитета Осечине, побољшање приступачности јавних услуга у селу и унапређење културног и спортског живота на селу.

- **Системски развој инфраструктуре** је приоритетна активност којој је неопходно што хитније приступити према мишљењу испитаника свих циљних група који су испитивани у анализи тренутне ситуације у селима Осечине. Као најважнији приоритет истицана је изградња путева а затим водоснабдевање, нова електро-мрежа и осветљење. Израдња и реконструкција објеката јавног окупљања је од посебног значаја јер може олакшати заједничке иницијативе становника, информисање, едукацију и организацију културних догађаја.

- **Јачање предузимљивости и креативности сеоског становништва** је један од циљева који није лако мерљив али је важан за покретање "предузетничког духа" и јачање улоге становника у локалном одлучивању. Посебно "угроженим групама" као што су млади, стари и жене треба дати могућност у осмишљавању простора у којем ће да живе и могућност покретања друштвено корисних иницијатива.

- **Заустављање миграције село-град** је један од најважнијих циљева који је у великом мери допринео стварању ове стратегије. Иако је овај циљ директно зависган од испуњења других стратешких циљева потребно је и директно решавати проблем кроз подршку оснивању нових породица и кроз привлачење нових становника који препознају предности живота у селима Осечине.

- **Промоција здравог стила живота на селу** има за циљ повећање посећености руралним пределима Осечине и подизање атрактивности осечанских села као пожељних места за живот.

- **Развој руралног идентитета Осечине** је циљ који има културно - промотивну сврху сеоске Осечине као дестинације и значајан је за очување културног наслеђа.
- **Побољшање приступачности јавних услуга у селу** подразумева омогућавање приступа социјалних и здравствених услуга селима Осечина које су за сада лако приступачне само житељима варошице. Ово је један од веома важних циљева стратегије јер без квалитетних и приступачних јавних услуга квалитет сеоског живота заостаје за квалитетом градског живота.

- **Унапређење културног и спортског живота на селу** је циљ који треба да допринесе стварању довољног броја стимуланса за здрав и испуњен живот.

АКЦИОНИ ПЛАН

Листа пројеката по приоритетима

1. Грађење одрживог система за спровођење стратегије

a. Професионализација

i. Формирање тима за подршку пољопривреди у општинској управи
ii. Инвестирање у кадрове
iii. Израда базе података за пољопривреду и итегрисање у ГИС
iv. Набавка теренског аутомобила за пољопривредну службу општине

b. Стабилност локалног аграрног буџета

i. Грађење пројектног и финансијског менаџмента за период 3 и 10 година
ii. Повећање удела аграрног буџета до 5% у општинском буџету
iii. Увођење система контроле коришћења подстицајних средстава за развој пољопривреде

c. Развој система информисања за развој села и пољопривреде

i. Инфо табле у центрима села
ii. Инсталирање система осматрања, обавештавања и упозоравања
iii. Савети МЗ као извори информисања

d. Јачање улоге месних заједница

i. План приоритетних инфраструктурних радова у МЗ 2017-2020
ii. Критеријуми о висини и намени средстава буџета општине за МЗ
iii. Израда публикације „Наша МЗ“

2. Повећање прихода пољопривредних газдинстава

a. Системска едукација произвођача

i. Побољшање технологије производње и пласмана пољопривредних производа
ii. Подизање огледног засада у воћарству
iii. Оснивање самосталне средње школе са одељењима пољопривредне струке

b. Повећање поверења у удруживање

i. Подршка задругама и удружењима у изградњи прерађивачких и складишних капацитета
ii. Подршка задругама у подизању расадника малине
iii. Подршка удруживању пољопривредних произвођача кроз усвајање ознаке географског порекла за ракију, мед и малину

c. Побољшање пласмана пољопривредних производа

i. Подршка посети и излагању на сајмовима и манифестацијама
ii. Увођење стандарда у пољопривредној производњи
iii. Изградња прерадних капацитета за воће, месо,млеко
iv. Подршка повезивању са трговинским сектором у земљи

d. Осавремењивање пољопривредне производње

i. Наука на терену у области воћарства
ii. Повећање производње јагњећег меса
iii. Набавка и постављање метеоролошких станица
iv. Набавка безвирусног садног материјала
v. Организовање сточарске изложбе
vi. Микрорејонизација пољопривредне производње

e. Развој јавно-приватног партнерства

i. Производно-едукативни пчеларски дом у Плушцу
ii. Бањско лечилиште у Горњем Црњиљеву
iii. Дом за старе у Пецкој

f. Развој допунских делатности пољопривредних газдинстава

i. Развој услуге сеоског туризма
ii. Такмичење за најбољи бизнис план у допунским делатностима у руралној средини

3. Развој друштвених аспеката живота на селу

a. Системски развој инфраструктуре

i. 3 км асфалта годишње на Општинским путевима
ii. Изградња 15 км макадамског пута годишње
iii. Водоснабдевање села
iv. Обезбеђење задовољавајућег напона ел. мреже на сеоском подручју
v. Заштита пољопривредног земљишта од елементарних непогода
vi. Рожањ, посебна зона заштите
vii. Редовна контрола и спречавање поновног настајања дивљих депонија и уклањање постојећих
viii. Отварање једног боравка целодневног програма предшколске установе у Пецкој
ix. Санација и адаптација сеоских домова
x. Изградња сточне пијаце
xi. Уређење сеоских гробаља

b. Јачање предузимљивости и креативности сеоског становништва

i. Креативне радионице за младе
ii. Радионице о предузетништву за жене

c. Заустављање миграције село-град

i. Организовање психолошких радионица за становнике у сеоском подручју
ii. Вредни објекти сеоског градитељства општине Осечина
iii. Програм за младе пољопривреднике

d. Промоција здравог стила живота на селу

i. Природа Осечине у 24 часа
ii. Развој ловног туризма

iii. Гастрономска понуда сеоских домаћина и промоција специјалитета Осечинских села

e. Развој руралног идентитета Осечине

i. Путем Осечинских села (документарни филм)
ii. Први српски музеј шљиве
iii. Пут шљивовице
iv. Очување аутохтоних сорти воћа

f. Побољшање приступачности јавних услуга у селу

i. Помоћ у кући старим лицима у руралним срединама
ii. Кућна нега и лечење
iii. Лекари на терену
iv. Набавка школског аутобуса

g. Унапређење културног и спортског живота на селу

i. Сусрети села Подгорине
ii. Уређење спортских игралишта

Приоритет: **грађење одрживог система за спровођење стратегија**
Стратешки циљ: **професионализација**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **формирање тима за подршку пољопривреди у општинској управи**
Специфични циљ пројекта: Ефикаснија подршка пољопривредни и руралном развоју кроз формирану посебну службу
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Доношење Одлуке о формирању тима и подели задужења	Јануар 2016. године			Формиран тим	
Подношење извештаја о реализацији активности	Март Јун Септембар Децембар 2016. године			Поднети квартални извештаји	

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
стратешки циљ : **професионализација**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **инвестирање у кадрове**
Специфични циљ пројекта: Ефикаснији рад запослених у локалној управи у пружању услуга руралном становништву
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Доношење годишњег плана обуке (писање пројеката, учење страних језика, упознавање са научним достигнућима у области пољопривреде, упознавање позитивних прописа...)	Децембар 2015.године			Донет годишњи план	
Закључивање уговора са Агенцијом за стране језике, Агенцијом за специјализоване услуге	Јануар 2016. године	200.000,00 динара	Буџет општине	Закључени уговори	

Реализација обуке за Писање пројеката	Март 2016. године				
Реализација обуке за стране језике	Март-мај Септембар-новембар 2016. године				
Реализације остале обуке	Током целе године				
Студијска посета трећим земљама-примери добре праксе	Октобар, 2016. године	100.000,00	Буџет општине	Реализована посета	

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
Стратешки циљ : **професионализација**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **израда базе података за пољопривреду и интегрисање у ГИС**
Специфични циљ пројекта: Бољи и јаснији увид у стање на терену у руралним подручјима кроз израђену свеобухватну базу
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник одељења, стручни сарадник за послове информационих система**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Дефинисање улазних параметара за формирање базе	Јануар 2016. године				
Јавна набавка за софтверско решење за базу података	Фебруар – март 2016. године		Буџет општине	Завршена набавка	
Теренско истраживање	Током године				

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
Стратешки циљ : **професионализација**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **набавка теренског аутомобила за пољопривредну службу општине**
Специфични циљ пројекта: Ефикаснија подршка руралном становништву кроз бржи приступ
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Доношење одлуке о набавци возила	Јануар 2017. године			Донета одлука	
Јавна набавка	Јануар-фебруар 2017. године	1.400.000,00 динара	Буџет општине	Набављено возило	

Приоритет: **грађење одрживог система за спровођење Стратегије развоја пољопривреде и руралног развоја**
Стратешки циљ: **стабилност локалног аграрног буџета**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **грађење пројектног и финансијског менаџмента за период 3 и 10 година**
Специфични циљ пројекта: Планско и формализовано спровођење Стратегије руралног развоја и развоја пољопривреде
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта:
Скупштина општине и Председник општине

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Доношење програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Осечина	до 31.марта текуће године			Усвојена Одлука ОВ	
Доношење годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта	до 31.марта текуће године			Усвојена Одлука СО	
Припрема програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Општине Осечина	март-септембар текуће за наредну годину			Припремљен програм мера	
Усаглашавање мера општине са мерама Министарства пољопривреде	Септембар – децембар текуће године			Усаглашене мере	

Стављање у функцију општинске буџетске инспекције	2016.			Формирана инспекција	
Успостављање интерне ревизије	2016.			Успостављена ревизија	
Процена прихода буџета општине и могућност њиховог повећавања за наредну годину	Јул-септембар текуће године			Процењени приходи од локалне пореске администрације и одељења за буџет	
Доношење плана капиталних инвестиција у општини Осечина за период 2017-2026 година	Јун 2016. године			Усвојена одлука СО	
Доношење плана приоритетних инфраструктурних радова месних заједница за период 2017-2020 године	Јун 2016. године			СО (информација); Усвојена одлука ОВ	
Усвајање листе недостајућих стратегија, пројектних документација, планских аката, програма, студија и елабората	Септембар 2016. године			Усвојена одлука СО	

Доношење плана капиталних пројеката и издатака	Септембар текуће године			Донет план на ОВ	
Усаглашавање усвојених стратегија са годишњим програмима и плановима установа и јавних предузећа	Септембар текуће године			Усаглашене стратегије и програми на ОВ	
Формирање радне групе за увођење и развој финансијског управљања и контроле	Јануар 2016. године			Донето решење председника општине	
Стратегија управљања ризицима 2017-2020. година	Децембар 2016. године			Усвојено решење ОВ	
Доношење Стратешког плана интерне ревизије за период 2017-2020 године	Децембар 2016. године			Донето решење председника општине	

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
Стратешки циљ: **стабилност локалног аграрног буџета**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **повећање удела аграрног буџета до 5% у општинском буџету**
Специфични циљ пројекта: Повећане мере издвајања у програме подршке пољопривреди до најмање 5% од укупног општинског буџета
Предвиђена институција : **Скупштина општине, Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Припрема програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Осечина за 2017. годину	Март-септембар 2016. године			Припремљен програм	
Доношење Програма мера за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Осечина за 2017. годину	Март 2017. године			Усвојен програм на скупштини општине	

Приоритет: **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
Стратешки циљ : **стабилност локалног аграрног буџета**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **увођење система контроле коришћења подстицајних средстава за развој пољопривреде**
Специфични циљ пројекта: Установљен формални систем контроле подстицајних средстава на основу прецизних одлука
Предвиђена институција : **општинска управа, начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Формирање Комисије за контролу	Јануар 2016. Године			Формирана комисија	
Контрола на терену	Фебруар 2016. Године (-2026)			Извршена контрола	
Достављање извештаја комисије	Март 2016. Године (-2026)			Достављени извештаји	
Поступање по извештају	2016. године...			Донета решења	

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
Стратешки циљ : **развој система информисања за развој села и пољопривреде**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **инфо табле у центрима села**
Специфични циљ пројекта: Постављено и стављено у функцију 18 инфо - табли у центрима села до краја 2017. године
Предвиђена институција : **ЈКП Осечина, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Израда пројекта инфо табле	Јануар 2016. године			Урађен пројекат инфо табле	
Постављање инфо табли у центрима села (18)	2016-2017. година	400.000,00динара	Буџет општине	Постављене инфо табле	

Приоритет: **грађење одрживог система за спровођење стратегије**
Стратешки циљ: **развој система информисања за развој села и пољопривреде**
Хитност: **3**
Назив пројекта: **Инсталирање Система осматрања, обавештавања и упозоравања**
Специфични циљ пројекта: Набавка, инсталирање и пуштање у рад Система осматрања, обавештавања и упозоравања у месним заједницама, са циљем подизања нивоа опште информисаности сеоског становништва, а посебно о свим питањима везаним за развој пољопривреде
Предвиђена институција: **Општинска управа Осечина, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Израда акустичке студије чујности - покривености системом јавног узбуњивања на територији општине Осечина	6 месеци	400.000,00 динара	буџет	Израђена акустичка студија чујности - покривености системом јавног узбуњивања на територији општине Осечина	Неажурност субјекта ангажованог за израду Студије
Доношење решења о постављању сирена, уређаја и средстава за јавно узбуњивање	30 дана	/	/	Донето решење о постављању сирена, уређаја и средстава за јавно узбуњивање	Неажурност органа локалне самоуправе
Набавка компоненти Система осматрања, раног упозоравања, обавештавања и узбуњивања	2 године	1.500.000,00 динара	буџет, пројекти	Набављене компоненте Система О, О и У: 1) алармна станица - рачунар са специјализованим софтвером - опрема за даљинско активирање сирена, - електронске сирене (носачи и звучничке скупине) 2)телекомуникациони систем (ТТ парица, ВХФ/УХФ радио	Недостатак новчаних средстава за набавку опреме

				веза, WiFi рачунарска мрежа, GPRS модем, оптички кабл	
Инсталирање компоненти Система осматрања, раног упозоравања, обавештавања и узбуњивања	30 дана		буџет, пројекти	Инсталиране компоненте Система О, О и У	
Повезивање Система осматрања, раног упозоравања, обавештавања и узбуњивања на Оперативни центар 112	3 месеца	у зависности од избора телекомуникационе везе	буџет, пројекти	Функционалан Систем О, О и У	Неисправност компоненти Система

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
Стратешки циљ : **развој система информисања за развој села и пољопривреде**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **савети МЗ као извори информисања**
Специфични циљ пројекта: Месне заједнице информишу сво становништво руралних подручја у року од 24 часа од пристизања информације (или краће по потреби) кроз формално и стварно формиран систем информисања
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Доношење годишњих и периодичних планова информисања	Јануар-март 2016. године			Урађен план	
Штампање лифлета	По потреби	30.000,00 динара	Буџет општине	Број одштампаних примерака	
Дистрибуција лифлета члановима савета МЗ преко поште				Број достављених примерака	
Активирање умрежених телефона председника МЗ		100.000,00 динара годишње	Буџет општине		

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење стратегије**
Стратешки циљ : **јачање улоге месних заједница**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **план приоритетних инфраструктурних радова у МЗ 2017-2020**
Специфични циљ пројекта: Усвојени планови инфраструктурних радова на трогодишњем нивоу уз формално и стварно учешће месних заједница
Предвиђена институција : **Скупштина општине, Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Припрема плана инфраструктурних радова у МЗ за период 2017-2020. година	Јануар-мај 2016.године			Припремљен план на јединственим обрасцима	
Доношење Одлуке о усвајању Плана инфраструктурних радова у МЗ за период 2017-2020. година	Јун 2016. године			Усвојена Одлука на ОВ и информација на СО	

Приоритет: **грађење одрживог система за спровођење Стратегије**
Стратешки циљ : **јачање улоге месних заједница**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **критеријуми о висини и намени средстава буџета општине за МЗ**
Специфични циљ пројекта: Усвајање одлуке о критеријумима о висини и намени средстава буџета општине уз формално и стварно учешће месних заједница
Предвиђена институција : **Скупштина општине, Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Припрема Одлуке о критеријумима о висини и намени средстава буџета општине за МЗ уз консултације с саветима МЗ	Јануар-март 2016. године			Припремљена Одлука	
Усвајање Одлуке на СО Осечина	Март 2016.године			Усвојена Одлука на СО	

Приоритет : **грађење одрживог система за спровођење стратегије**
Стратешки циљ: **јачање улоге месних заједница**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **израда публикације „Наша МЗ“**
Специфични циљ пројекта: Одштампано и подељено најмање 600 публикација становништву у руралном подручју
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Припрема публикације (и разговори с саветима МЗ)	Јануар –март 2016. године				
Штампање публикације	Април 2016.	30.000,00 динара	Буџет општине	Одштампана публикација	
Дистрибуција публикације	Мај-			Подељене публикације	

Приоритет : **повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **систематска едукација произвођача**
Хитност: **1**
Специфични циљ пројекта: Обучено најмање 400 произвођача и постигнуто просечно повећање приноса за најмање 30% у воћарству и сточарству Осечине до 2026. године
Назив пројекта: **побољшање технологије производње и пласмана пољопривредних производа**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта:
Општинска управа и Начелник/Председник општинске управе

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Формирати базу података о пољопривредницима који ће учествовати у програмима едукације (корисници субвенционисаних садница воћа, уматичених јагањаца, они који желе и сл.)	До краја јуна 2016 године	0	-		-
Контнинуирано осмишљавање листе планираних предавања (са темама) током године, за наредну годину, а у складу са актуелним научним и тржишним трендовима	До краја децембра сваке године	0	-		-
Систематско одржавање	Континуирано	До 100 000	Буџет општине	Најмање 2	

предавања, радионица и едукација у воћарству и сточарству током године	током године	динара годишње		предавања/радионице годишње	Пољопривредници
Штампање брошура и упутстава у области воћарства и сточарства, подела стручне литературе	Континуирано током године	До 30 000 динара годишње	Буџет општине	Подељено најмање 100 брошура/упутства/књига стручне литературе годишње	Пољопривредници
Систематска едукација пољопривредника о неопходности увођења и поштовања стандарда у воћарству и сточарству	Континуирано током године	До 20 000 динара годишње	Буџет општине	Најмање 1 предавање годишње	Пољопривредници
Систематска едукација пољопривредника у области маркетинга и тржишном наступу	Континуирано током године	До 20 000 динара годишње	Буџет општине	Најмање 1 предавање годишње	Пољопривредници

Приоритет : **повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **систематска едукација произвођача**
Хитност: **3**
Специфични циљ пројекта: Изграђен огледни засад у воћарству до 2018. године и писање званичних препорука на годишњем нивоу на основу огледа након 2018. године
Назив пројекта : **Изградња огледног засада у воћарству**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Општинска управа и Начелник општинске управе**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Доношење одлуке о подизању огледног поља и пројктовање у буџету општине	До краја 2016 године	До 1 000 000 динара сваке године, по фазама, до окончања пројекта	Буџет општине	Усвојен буџет општине сваке године са ставком предвиђеном за огледно поље	Општинско веће
Одабир научне институције која ће спровести пројекат	До почетка марта 2017 године	0	-	Уговор са научном институцијом	-
Спровођење конкурса за избор партнера у спровођењу пројекта и склапање уговора	До краја априла 2017 године	0	-	Спроведен конкурс	Општинско веће
Припрема земљишта и набавка садница и опреме	До почетка новембра 2017 године	0	-	Набављен довољан број садница	Партнери на пројекту
Извођење I фазе у подизању засада	До краја 2017 године	Према ставци 1	Буџет општине	Урађена I фаза	Партнери на пројекту
Извођење II, III итд. фазе у подизању засада до окончања пројекта	Континуирано по годинама до окончања пројекта	Према ставци 1	Буџет општине	Урађена II, III итд фаза	Партнери на пројекту

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Систематска едукација произвођача**
Хитност: **3**
Специфични циљ пројекта: Основнана и од стране Министарства просвете одобрена самостална средња школа до краја 2019. године
Назив пројекта : **Оснивање самосталне средње школе са одељењима пољопривредне струке**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Општинска управа и Начелник општинске управе**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Одлука скупштине општине Осечина о оснивању Средње пољопривредне школе	До краја 2016 године	0	-	Донета одлука СО Осечина	Одборници СО ОСечина
Припрема комплетне документације неопходне Министарству просвете РС	До почетка јуна 2017 године	До 200 000 динара	Буџет општине	Комплетирана документација	Административне службе
Проширење и уређење Средње пољопривредне школе Осечина	До августа 2019 године	10 милиона динара	Буџет општине, Министарство просвете, Министарство грађевине, донатори	Проширена и уређена школа	Општинско веће, Административне службе
Припреме за упис прве генерације ђака у школској 2019/2020 години	До септембра 2019 године	-	-	Уписана прва генерација ђака	Будући ђаци

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Повећање поверења у удруживање**
Хитност: **2**
Специфични циљ пројекта: **Изграђени прерадни и складишни капацитети**
Назив пројекта: **Подршка задругама и удружењима у изградњи прерађивачких и складишних капацитета**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **општинска управа општине Осечина и Начелник/Председник општине Осечина**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Системска едукација пољопривредних произвођача о потреби удруживања и представљање планираних мера од стране општине	Континуирано 10 година	0	-	Одржано најмање 20 конференција о потреби удруживања	Пољопривредни произвођачи
Стручна подршка радника општинске управе заинтересованим лицима у оснивању задруге и удружења	Континуирано 10 година	0	-	Основане бар 2 нове задруге у периоду од 10 година и бар 5 удружења произвођача пољопривредних производа у истом периоду	Пољопривредни произвођачи,радници општинске управе
Субвенционисање набавке основних средстава	Континуирано 10 година	До 2 000 000 дин годишње	Буџет општине Осечина/Буџет Републике Србије/донатори	Утрошена планирана средства	Доносиоци одлука у општини, пољопривредни произвођачи
Склапање уговора са задругом и пренос средстава	До 15 дана	-	-	Уговор,извод из банке	Функционери
Континуирана	Континуирано				

подршка задругама и у наредним буџетским годинама	до 10 година				

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава** Стратешки циљ: **Повећање поверења у удруживање** Хитност: **1** Специфични циљ пројекта: **Подигнут расадник малине** Назив пројекта: **Подршка задругама у подизање расадника малине** Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **општинска управа општине Осечина и Начелник/Председник општине Осечина**					
Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Системска едукација пољопривредних произвођача о потреби удруживања и представљање планиране мере од стране општине	Континуирано до тренутка оснивања задруге	-	-	Одржано најмање 10 конференција о потреби удруживања	Пољопривредни произвођачи
Стручна подршка радника општинске управе заинтересованим лицима у оснивању задруге	Континуирано до оснивање задруге	-	-	Основане бар 1 нова задруга у периоду од 10 година	Пољопривредни произвођачи,радници општинске управе

Расписивање конкурса за набавку безвирусног садног материјала	До 30 дана по оснивању задруге	-	-	Расписан конкурс	-
Склапање уговора са задругом и пренос средстава	До 30 дана	До 5 000 000 дин	Буџет општине Осечина/Буџет Републике Србије/донатори	Уговор,извод из банке	Доносиоци одлука у општини, пољопривредни произвођачи
Подизање сопственог расадника	До годину дана по оснивању задруге	-	-	Подигнут расадник	Задругари

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Повећање поверења у удруживање**
Хитност: **2**
Специфични циљ пројекта: **Усвојене ознаке географског порекла за мед, ракију и малину**
Назив пројекта: **Подршка удруживању пољопривредних произвођача кроз усвајање ознаке географског порекла за ракију, мед и малину**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Општинска управа и Начелник/Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Системска едукација пољопривредних произвођача о неопходности удруживања и представљање мера општине Осечина у сврху подршке удруживању	Континуирано до 10 година	0	-	Одржано најмање 20 састанака у периоду од 10 година	Пољопривредни произвођачи
Административна и друга помоћ заинтересованим пољопривредним произвођачина у циљу оснивања удружења	Континуирано до 10 година	0	-	Основано најмање по 1 удружење произвођача за ракју, шљиву,мед и малину	Потенцијални чланови удружења
Израда елабората о ознаци географског порекла за ракију, мед, малину	До 5 година	До 1 000 000 динара	Буџет општине Осечина	Усвојени елаборати	Општинско веће

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Побољшање пласмана пољопривредних производа**
Хитност: **2**
Специфични циљ пројекта: Повећање директне продаје пољопривредних произвођача Осечине трговинском сектору за 20% сваке године до 2026. године
Назив пројекта: **Подршка повезивању са трговинским сектором у земљи**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Канцеларија за ЛЕР и Координатор за ЛЕР/ Начелник општинске управе /Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Континуирана едукација пољопривредних произвођача о значају удруживања и заједничком испоручивању пољопривредних производа трговинским кућама у земљи	Континуирано у сво време спровођења стратегије	-	-	Одрати најмање 1 састанак годишње на тему удруживања и заједничке испоруке пољопривредних производа	Пољопривредни произвођачи
Подршка формирању удружења које би окупило заинтерсоване пољопривредне произвођаче	Континуирано у сво време спровођења стратегије	До 10 000 динара	Заинтересована лица	Решење АПР о оснивању удружења	Пољопривредни произвођачи

Идентификовање /контактирање трговинских ланаца/компанија са које ће одржати презентацију заинтересованим пољопривредним произвођачима из Осечине о могућностима сарадње	Континуирано у сво време спровођења стратегије	0	-	Листа заинтересованих компанија	Компаније из прехрамбеног сектора
Организовање презентација заинтересованих компанија	Континуирано у сво време спровођења стратегије	0	-	Одржана намање 1 презентација годишње од стране компанија	Компаније из прехрамбеног сектора, пољопривредни произвођачи

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Побољшање пласмана пољопривредних производа**
Хитност: **2**
Специфични циљ пројекта : Просечно годишње повећање нових излагача на сајмовима из Осечине за 10 сваке године до 2026. године
Назив пројекта: **Подршка посети и излагању на сајмовима и манифестацијама**
Предвиђена институција (или организациона јединица и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта.): **Општинска управа Осечина/ ТО Подгорина и Директор ТО Подгорина/Начелник/Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Континуиран одабир сајмова и манифестација у току текуће године и израда плана за наредну годину, а у складу са трендовима, појавом нових манифестација и престанком постојања старих	До краја октобра сваке године	0	-	Усвајање плана учешћа на сајмовима у децембу сваке године за наредну годину	-
На бази плана учешћа на сајмовима и манифестацијама, израда буџета за финансирање тог учешћа	До краја децембра сваке године	До 800 000 дин годишње	-	Усвојен буџет ТО Подгорина са ставком за учешће на сајмовим и манифестацијама	Управни одбор ТО Подгорина, Општинско веће, Одборници СО Осечина
Одржавање редовних састанака са заинтересованим	Континуирано у току године, а току свих 10 година		Буџет ТО Подгорина	Одлазак на најмање 10 сајмова и манифестације годишње	Пољопривредни произвођачи

пољопривредним газдинствима и удружењима око одласка на сајмове и манифестације и организовање одлазака	спровођења стратегије				

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Побољшање пласмана пољопривредних производа**
Хитност: **2**
Специфични циљ пројекта:
Назив пројекта: **Увођење стандарда у производњи (GLOBAL GAP и слични..)**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта:
Општинска управа и Начелник/Председник општине Осечина

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Едуковање пољопривредних произвођача о предностима увођења GLOBAL GAP и сличних стандарда у производњи	Континуирано у току 10 година	до 200 000 динара	Буџет општине Осечина	Одржано најмање 10 састанака и конференција на тему увођења стандарда	Пољопривредни произвођачи
Проналажење контаката у земљи и иностранству заинтересованих за организацију продаје сертификованих производа	Континуирано у току 10 година	-	Буџет општине Осечина	Организовани састанци са заинтересованим предузећима	Велики трошкови сертификације

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ**: Побољшање пласмана пољопривредних производа**
Хитност**: 1**
Специфични циљ пројекта: **Изграђени прерадни капацитети за воће, месо и млеко**
Назив пројекта: **Изградња прерадних капацитета за воће,месо и млеко**
Предвиђена институција (или организациона јединица и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта:
Скупштина општине/Општинска управа и Председник скупштине општине/Начелник/Председник општине

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Припрема документације и одлука везаних за куповину најмање 2 ха грађевинског земљишта, куповина земљишта, комунално опремање	До почетка Јуна 2017 године	До 12 000 000 динара	Буџет општине	Комунално опремљено најмање 2 ха земљишта	Општинско веће, Одборници скупштине општине
Израда промо материјала намењених промоцији и привлачењу инвестиција у области прераде воћа, меса и млека	До краја јула 2017 године	До 300 000 динара	Буџет општине	Израђен промо материјал и преведен на 5 светских језика	-
Секундарно истраживање о потенцијалним инвеститорима и њиховим локацијама, прављење плана кампање и плана за контактирање потенцијалних инвеститора	До краја августа 2017 године	До 200 000 динара	Буџет општине	Добијен извештај о потенцијалним инвеститорима са њиховим подацима	Потенциајални инвеститори

На основу добијене позитивне повратне информације од контактираних инвеститора, прављење плана посете изабраним инвеститорима	До краја септембра 2017 године	0	-	Направљен план посета потенцијалним инвеститорима	-
Одабир циљане државе за посету и заказивање састанака са потенцијалним инвеститорима и/или заказивање састанака са потенцијалним инвеститорима у земљи	До краја новембра 2017 године	0	-	Листа са заказаним терминима за састанке са инвеститорима	Потенцијални инвеститори
Посета одабраној држави и разговори са потенцијалним инвеститорима/или посета компанијама у земљи	До краја децембра 2017 године	До 250 000 динара	Буџет општине	Број обављених посета и разговора са потенцијалним инвеститорима	Потенцијални инвеститори
Посета потенцијалних инвеститора Осечини	Непрекидно у зависности од планова инвеститора	До 20 000 динара	Буџет општине	Број посета потенцијалних инвеститора	Потенцијални инвеститори
Периодично понављање активности на сваких 6 месеци	Континуирано	До 800 000 дин годишње	Буџет општине	Број остварених инвестиција	Потенцијални инвеститори

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Осавремењивање пољопривредне производње**
Хитност: **1**
Специфични циљ пројекта: Обезбеђена стручна саветодавна помоћ и надзор сваком произвођачу који користи програме општинске помоћи за пољопривреду
Назив пројекта: **Наука на терену у области воћарства**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта:
Општинска управа и Начелник/Председник општине

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Са заинтересованом компанијом из области прераде и производње воћа која већ има своју стручну саветодавну службу на терену образовати заједнички фонд са повећаним бројем квалитетних стручњака који би обилазили све кориснике субвенционисаних садница на терену и делили обавезујуће савете све до пуног рода тих садница	Континуирано	До 1 000 000 динара годишње	Буџет општине, заинтересоване компаније	Уговори о делу/о раду са стручњацима, уговор са компанијом	Заинтересоване компаније
Уколико нема заинтересованих компанија, кроз Фонд за развој Аграра, предвидети	Континуирано	Као у претходној ставци	Буџет општине	Усвојен буџет	Општинско веће,функционери

ставку буџета преко које ће се склопити уговор са научном институцијом о пружању саветодавних услуга					
У случају друге опције расписати конкурс о избору саветодавне научне институције,извршити избор најповољније и са њом склопити уговор	До месец дана	0	-	Уговор са најмање 1 научном институцијом	Општинско веће,функционери
Након склапања уговора ,редовно обилазити све пољопривреднике кориснике субвенционисаних садница, давати савете , проверавати да ли је урађено у складу са препорукама	Континуирано	0	-	Записници са терена, слике	Пољопривредници

Приоритет**: Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ:**Осавремењавање пољопривредне производње**
Хитност:**1**
Назив пројекта: **Повећање производње јагњећег меса**
Специфични циљ пројекта: Увећање сточног фонда у овчарству за 100% у матичном запату и у широј популацији за 35%.
Предвиђена институција:**Општинска управа Осечина-Пољопривредна служба и Начелник/Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени износ средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Израда Програма набавке уматичених грла јагњади оплемењене праменке-сјеничког соја	15 дана	-	-	Урађен Програм набавке уматичених грла јагњади оплемењене праменке-сјеничког соја	
Усвајање Програма од стране Општинског већа	15 дана			Усвојен програм	Чланови Општинског већа и политичке партије
Расписивање Конкурса за доделу средстава за набавку уматичених грла јагњади оплемењене праменке сјеничког соја	15 дана	4.000.000,00 динара	Буџет општине Осечина,донатори,фондови ЕУ	Објављен Конкурс на сајту општинске управе и огласној табли	

Избор пољопривредника и потписивање Уговора за доделу бесповратних средстава за набавку уматичених грла јагњади оплемењене праменке сјеничког соја	10 дана			Објављена ранг листа о избору пољопривредника и потписани Уговори	

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Осавремењивање пољопривредне производње**
Хитност: **2**
Специфични циљ пројекта: **Набављене метеоролошке станице**
Назив пројекта **: Набавка и постављање метеоролошких станица**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта:
Општинска управа и Начелник општинске управе

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Формирање база података о пољопривредницима који ће користити система за обавештавање	До краја 2016 године	0	-	Формирана база података	Пољопривредници
Ангажовање стручне институције за дефинисање потребног броја и распореда метеоролошких станица	До краја марта 2017 године	До 200 000 динара	Буџет општине	Уговор о ангажману научне институције	Општинско веће
Набавка потребног броја метеоролошких станица са инсталацијом на терену	До краја јуна 2017 године	До 150 000 динара по комаду	Буџет општине, Министарство пољопривреде, донатори,фондови	Набављен потребан број метеоролошкох станица према елаборату научне институције	Општинско веће
Ангажовање стручне институције која ће примати и обрађивати податке са терена и	До краја септембра	0	-	Уговор о ангажману научне институције	-

слати обавештења пољопривредницима	2017 године				
Редовно обавештавање пољопривредника	Непрекидно	До 500 000 годишње (до 2 000 000 укупно)	Буџет општине	СМС обавештења	МТС,пољопривредници

Приоритет: **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ:**Осавремењавање пољопривредне производње**
Хитност:**1**
Назив пројекта:**Набавка безвирусног садног материјала**
Специфични циљ пројекта: Повећање површина под вишегодишњим засадима у воћарству на 7000 ха до 2026. године
Предвиђена институција:**Општинска управа Осечина-Пољопривредна служба и Начелник/Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени износ средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Израда Програма набавке безвирусног садног материјала за малину,купину и шљиву	15 дана	-	-	Урађен Програм	
Усвајање Програма од стране Општинског већа	15 дана			Усвојен програм	Чланови Општинског већа и политичке партије
Расписивање тендера за набавку безвирусног садног материјала	15 дана	5.000.000,00 динара	Буџет општине Осечина,донатори,фондови ЕУ	Објављен тендер на Порталу јавних набавки и на сајту општине	
Расписивање Конкурса за одабир пољопривредника за доделу безвирусног садног материјала	15 дана			Објављен Конкурс на сајту општинске управе и огласној табли	

Избор пољопривредника и потписивање Уговора за доделу безвирусног садног материјала	10 дана			Објављена ранг листа о избору пољопривредника и потписани Уговори	
Расподела садница по ранг листи	1 дан			Фотографије,Медији,	

Приоритет**: Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Осавремењавање пољопривредне производње**
Хитност: **3**
Назив пројекта:**Организовање овчарске изложбе**
Специфични циљ пројекта: Повећање производње и продаје оваца са територије општине Осечина за 40% до 2026. године
Предвиђена институција:**Општинска управа Осечина-Пољопривредна служба и Начелник/Председник општине**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени износ средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Израда Плана организације сточарске изложбе у месецу јуну	15 дана	-	-	Урађен План	
Усвајање Плана од стране Општинског већа и Скупштине општине Осечина	30 дана			Усвојен План	Чланови Општинског већа и политичке партије
Уређење и опремање простора за сточарску изложбу	30 дана	200.000,00 динара	Буџет општине Осечина,донатори,фондови ЕУ	Фотографије са терена	
Обилазак терена и избор грла	20 дана	50.000,00	Буџет општине Осечина,донатори,фондови ЕУ	Фотографије са терена и састанака,листа присутности	Недовољан број пољопривредника заинтересованих за изложбу
Накнаде за рад комисија	15 дана	50.000,00 динара	Буџет општинске управе,донатори, фондови	Потписан уговор	

			ЕУ		
Медијска промоција и израда каталога	1 месец	50.000,00 динара	Буџет општинске управе,донатори, фондови ЕУ	Фотографије,снимци,јавни наступи,плакати	
Проглашење победника и свечаност поводом доделе и уручивања награда за победнике и изложена грла	1 дан	400.000,00 динара	Буџет општинске управе,донатори, фондови ЕУ	Фотографије,записници Комисије за оцењивање	

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Осавремењивање пољопривредне производње**
Хитност: **3**
Специфични циљ пројекта: **Микрорејонизована пољопривредна производња**
Назив пројекта: **Формално усвојен и одобрен документ о микрорејонизацији пољопривредне производње у Осечини**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Општина Осечина/Општинска управа и Председник општине/Начелник управе**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Ангажман научне институције која ће испитати терен и написати елаборат о микро-рејонизацији	До краја 2021	До 1.000 000 динара	Буџет општине	Написан елаборат до краја 2021 године	Општинско веће, функционери
Одржавање инфо састанака на којима би се пољопривредницима предочили налази и препоруке из елабората	Континуирано у току спровођења стратегије	-	-	Одржано најмање 10 састанака	Пољопривредни произвођачи
Практична примена микрорејонизације у свакој одлуци о подршци воћарству у Осечини	Континуирано у току спровођења стратегије	-	-	Број нових засада заснованих у складу са превиђеном микрорејонизацијом	

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Развој јавно-приватног партнерства**
Хитност: **4**
Специфични циљ пројекта: **-**
Назив пројекта: **Производно-едукативни пчеларски дом у Плушцу**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта:
Општинска управа Осечина/ ОШ Браћа Недић и и Начелник општинске управе/директор ОШ Браћа Недић

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Комплетирање документације везане за објекат Основне школе Браћа Недић у Плушцу, припрема пројекта у вези Јавно-приватног партнерства за пчеларско-едукативни дом Плужац	До јуна 2017 године	До 500 000 динара	Буџет општине Осечина, буџет ОШ Браћа Недић	Комплетна пројектна, грађевинска и остала документација	Општинске административне службе, представници ОШ Браћа Недић
Израда промо-материјала у вези Јавно-приватног партнерства за пчеларско-едукативни дом Плужац	До марта 2018 године	До 50 000 динара	Буџет општине Осечина, буџет ОШ Браћа Недић	Готов промо-материјал	Општинске административне службе, представници ОШ Браћа Недић
Са припремљеном документацијом, аплицирање на конкурсе које расписију домаћи и инострани донатори	Континуирано у току спровођења стратегије, а до добијања средстава	До 20 000 динара	Буџет општине Осечина, буџет ОШ Браћа Недић	Конкурисано на најмање 1 конкурс годишње	Општинске административне службе, представници ОШ Браћа Недић,пчеларска удужења
Након одобрења пројекта, реконструкција дома и спровођење	До окончања	До 5 000 000	Донатори	Реконструисан	Општинске административне службе, представници ОШ Браћа

едукативно-комерцијалне делатности	пројекта	динара		дом, набављена опрема	Недић,пчеларска удужења

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Развој јавно-приватног партнерства**
Хитност: **3**
Специфични циљ пројекта: **Изграђено бањско лечилиште у Горњем Црниљеву**
Назив пројекта: **Бањско лечилиште у Горњем Црниљеву**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Општинска управа Осечина и и Начелник општинске управе**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Поступак оцене постојећег елаборта о стању угљокиселих вода у Горњем Црниљеву	До краја 2022 године	-	-	Мишљење релевантне институције о постојећем елаборату	Скупштина општине, функционери, мештани Горњег Црниљева
У случају неопходности ревизије елабората, израда ревидираног елабората	До краја 2023 године	До 500 000 динара	Буџет општине	Важећи документ као основ за доделу права за истраживање	Скупштина општине, функционери, мештани Горњег Црниљева
На основу важећег елабората, промоција локалитета Горње Црниљево на инвестиционим скуповима, у пословним клубовима, амбасадама итд.	До краја спровођења стратегије или до проналаска инвеститора	До 300 000 динара годишње	Буџет општине	Урађена најмање 1 промоција годишње	-
Континуирана административна и информативна помоћ потенцијалним инвеститорима	Континуирано у току промоције локалитета	-	-	Преписка са најмање једним потенцијалним инвеститором годишње	-
Инфраструктурна помоћ потенцијалном инвеститору који ће изградити лечилиште у	У току инвестиционог циклуса	До 10 000 000 динара годишње	Буџет општине	Урађен најмање 1 км асфалта годишње	Скупштина општине, функционери, мештани Горњег

Горњем Црниљеву (асфалтни пут до Горњег Црниљева, трафо станица итд.)	инвеститора				Црниљева
Расписивање конкурса и Склапање уговора о ЈПП са изабраним инвеститором	До краја 2026 године	-	-	Расписан конкурс и склопљен уговор	Скупштина општине, функционери
Реализација инвестиције „Лечилиште Горње Црниљево“	-	-	-	Изграђено бањско лечилиште	Мештани

Приоритет : **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Развој јавно-приватног партнерства**
Хитност: **4**
Специфични циљ пројекта: **Изграђен дом за старе и особе са деменцијом у Пецкој**
Назив пројекта: **Дом за старе и особе са деменцијом у Пецкој**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Општинска управа Осечина / Начелник општинске управе, Дом здравља Осечина/Директор дома здравља**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Комплетирање документације везане за објекат дома здравља у Пецкој	До јуна 2017 године	До 500 000 динара	Буџет општине Осечина, буџет дома здравља Осечина	Комплетна пројектна, грађевинска и остала документација	Општинске административне службе, представници дома здравља Осечина
Припрема пројекта у вези Јавно-приватног партнерства за дом за старе и особе са деменцијом у Пецкој	До јуна 2018 године	До 200 000 динара	Буџет општине Осечина	Припремљен пројекат	Општинске административне службе, представници дома здравља Осечина
Израда промо-материјала у вези Јавно-приватног партнерства за дом за старе и особе са деменцијом у Пецкој	До крај а2018 године	До 50 000 динара	Буџет општине Осечина	Готов промо-материјал	
Са припремљеном документацијом, аплицирање на конкурсе које расписију домаћи и иностранн донатори као и активно тражење приватних партнера који	Континуирано у току спровођења стратегије, а до добијања средстава	До 200 000 динара годишње	Буџет општине Осечина	Конкурисано на најмање 1 конкурс годишње, разговарано са најмање 1	

би ушли у пројекат				инвеститиором годишње	
Након одобрења пројекта или проналаска инвеститора, реконструкција дома здравља и спровођење делатности	До окончања пројекта	Новчано учешће општине уколико је у питању конкурс,а у случају проналаска инвеститора учешће општине је сам простор дома здравља	Донатори , буџет општине, инвеститори	Реконструисан дом, набављена опрема	Општинске административне службе, дом здравља Осечина

Приоритет: **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Развој допунских делатности пољопривредних газдинстава**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Развој услуге сеоског туризма**
Специфични циљ пројекта: **Најмање 40 газдинстава које се баве сеоским туризмом (просечно најмање два газдинства у једном селу)**
Одговорна институција: **Туристичка организација Подгорина, Општинска управа, Месне заједнице**
Одговорно лице: **Директор Туристичке организације Подгорина**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Доношење одлуке о финансирању пројекта развоја услуга у сеоском туризму	2016			Донета одлука	- Непредвиђена буџетска средства - Недостатак воље органа одлучивања
Анализа заинтересованости и потреба газдинстава - Избор узорка - Теренска посета и анкетирање - Извештај са препорукама	Фебруар - Април 2017	60.000 динара	Буџет општине, Месне заједнице	- Број анкетираних газдинстава - Израђена анализа са препорукама	- Непостојање ставке у буџету - Неопредељеност одговорног лица у општини и ТО
Прикупљање понуда и ангажовање инструктора за поједине теме	Мај - Јул 2017	6.000 динара	Буџет општине	Потписани уговори	- Недовољно прецизан уговор
Анимирање заинтересованих газдинстава за програм едукације и подршке	Јул - Октобар 2017	20.000 динара	Буџет општине ТО Подгорина Месне заједнице	Анимирано најмање 40 потенцијалних учесника	- Недовољно заинтересованих

Радионица правни оквир, предуслови и могућности	Новембар 2017	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Радионица смештајни објекти, категоризација и стандарди	Новембар 2017	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Радионица гастрономска понуда	Децембар 2017	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Практични курсеви традиционалног кувања и осмишљавања менија	Децембар - Фебруар 2017	400.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, снимци	
Радионица о осмишљавању рекреације и туристичких аранжмана	Фебруар 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Рационица обука локалних туристичких водича	Март 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Радионица сеоско градитељство и осмишљавање екстеријера	Март 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Радионица осмишљавање ентеријера	Април 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Радионица маркетинг у руралном туризму	Април 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	
Практичан курс online маркетинга у руралном туризму	Мај 2018	150.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, презентације	

Студијска посета најбољим примерима из праксе	Мај 2018	40.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, снимци	
Радионица израда бизнис плана за сеоски туризам	Јун 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, снимци	
Студијска посета најбољим примерима из праксе	Јун 2018	40.000 динара	Буџет општине, донатори	Листе присутних, снимци	
Ангажовање тима за идејна решења и препоруке	Мај 2018		Буџет општине	Потписани уговори	
Менторинг и израда идејних решења и препорука за 20 газдинстава	Јун - Август 2018	300.000 динара	Буџет општине, донатори	Потписани уговори	- Стручњаци без искуства у менторингу
Пружање услуге ТО Подгорина у попуњавању ИПАРД апликација за бесповратна средства у руралном туризму	Јануар - Септембар 2017	60.000 динара	Буџет ТО Подгорина, донатори	- Обучени запослени - Отворена канцеларија за подршку	
Израда интернет портала о руралној туристичкој понуди	Септембар - Децембар 2017	120.000 динара	Буџет ТО Подгорина, донатори		
Суфинансирање специјализованог курса енглеског језика	2018 - 2019	300.000 динара	Буџет Општине, Донатори		
Понављање пројекта сваке две и по године		Укупно по пројекту 1.721.000 дин			

Приоритет: **Повећање прихода пољопривредних газдинстава**
Стратешки циљ: **Развој допунских делатности пољопривредних газдинстава**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Такмичење за најбољи бизнис план у допунским делатностима у руралној средини**
Специфични циљ пројекта: **Повећање прихода од допунских делатноси за најмање 300% у пољопривредним газдинствима Осечине**
Одговорна институција: **Општинска управа (Одељење за пољопривреду), Месне Заједнице**
Одговорно лице: **Руководилац Одељења за пољопривреду**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Доношење одлуке о финансирању пројекта	2016			Донета одлука	- Непредвиђена буџетска средства - Недостатак воље органа одлучивања
Анализа тренутног стања и и потреба газдинстава - Избор узорка - Теренска посета и анкетирање - Извештај са препорукама	Фебруар - Април 2017	60.000 динара	Буџет општине	- Број анкетираних газдинстава - Израђена анализа стања и потреба	- Непостојање ставке у буџету - Неопредељеност одговорног лица у општини и ТО
Прикупљање понуда и ангажовање инструктора за поједине теме	Мај - Јун 2017	6.000 динара	Буџет општине	Потписани уговори	- Недовољно прецизан уговор
Проналажење донатора	2017				- Мала заинтересованост
Радионица о основама израде бизнис плана са калкулацијом	Јул 2017	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о преради	Јул 2017	25.000 динара	Буџет општине,	Списак	

шљиве сушењем			прерађивачи, донатори	присутних, презентације	
Радионица о технологији прозводње суве шљиве без коштица	Август 2017	25.000 динара	Буџет општине, прерађивачи, донатори	Списак присутних, презентације	
Практична обука о технологији производње суве шљиве у коморским и тунелским сушарама	Август - Септембар 2017	50.000 динара	Буџет општине, прерађивачи, донатори	Списак присутних, снимци	
Радионица о преради воћа замрзавањем у мини хладњачама	Септембар 2017	25.000 динара	Буџет општине, прерађивачи, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о преради воћа у сокове у мини погонима	Октобар 2017	25.000 динара	Буџет општине, прерађивачи, донатори	Списак присутних, презентације	
Практична обука о технологији прераде воћа 2	Октобар 2017	60.000 динара	Буџет општине, прерађивачи, донатори	Списак присутних, снимци	
Радионица о технологији производње млечних прерађевина	Новембар 2017	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о доброј хигијенској пракси и безбедности хране	Новембар 2017	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Практична обука о технологије производње млечних прозвода	Децембар 2017	60.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о производњи и продаји	Децембар 2017	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних,	

домаће хране				презентације	
Практична обука о производњи и продаји домаће хране	Јануар 2018	60.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о сакупљању и преради гљива	Јануар 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о сакупљању лековитог биља	Фебруар 2018	25.000 динаре	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о преради лековитог биља	Фебруар 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о проиизводњи и продаји текстилних и одевних предмета	Март 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Радионица о производњи и продаји уметничких и стилских предмета	Март 2018	25.000 динара	Буџет општине, донатори	Списак присутних, презентације	
Менторинг и израда бизнис планова	Април 2018	200.000 динара	Буџет општине, донатори	Менторинг извештаји	Непостојање стручњака са искуством у менторингу
Суфинансирање три најбоља плана и саветодавна услуга за друге	Април 2018	700.000 динара	Донатори	Додељена средства	
Посета сајму "Амбиенте" у Немачкој	Фебруар 2018	730.000 динара	Донатори		
Понављање сваке 3 године		Укупно 2.251.000 дин			

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **3км асфалта годишње на општинским путевима**
Специфични циљ пројекта**: Изграђено најмање 30 км асфалтираног пута из средстава општинског буџета и 120 км из других средстава до 2026. године**
Предвиђена институција : **ДИЗ „Јадар“, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Доношење плана изградње 3км асфалта на општинским путевима	Септембар 2016. године			Донет план	
Расписивање тендера	Јануар-март 2017. године			Расписан тендер	
Одлука о избору извођача	Јануар-март 2017.године			Изабран извођач	
Извођење радова	мај-новембар 2017. године		25.000.000,00 динара	Асфалитирано 3км пута	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **изградња 15 км макадамског пута годишње**
Специфични циљ пројекта: **Изградња 15 км макадамског пута годишње**
Предвиђена институција : **ЈКП „Осечина“, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Доношење годишњег програма рада	Септембар 2016. године			Донет годишњи програм рада	
Отварање позајмишта камена				Отворено (1,2) позајмишта	
Набавка мобилне дробилице		6.050.000,00 динара	Општина, донатори	Мобилна дробилица	
Извођење радова	Март-новембар 2017...	20.000.000,00 динара	Општина	Урађено 15 км макадамског пута	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **водоснабдевање села**
Специфични циљ пројекта: Сва рурална подручја ефикасно снабдевена водом за пиће и наводњавање до 2019. године
Предвиђена институција : **ЈКП „Осечина“, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Изградња мреже(проширење) на основу Генералног плана кроз реализацију постојећих главних пројеката (Јанчићи, Плужац,Оструж ањ,село Осечина, Коњиц, Гуњаци, Драгијевица, Комирић)- доношење плана приоритетне изградње на основу постојеће пројектне документације	Септембар 2016. године	5.000.000,00 динара	Буџет општине	Урађено...км водоводне мреже	
Додатно водоснабдевање сеоског подручја - израда студије детаљних хидрогеолошких истраживања		300.000,00 динара	Буџет општине	Урађена студија; Урађено резервоара...	

Израда Катастра изворишта и водотока са основним подацима о количини и квалитету вода са предлогом мера њихове заштите	2017. година	1.000.000,00 динара	Донатори	Израђен катастар изворишта	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **обезбеђење задовољавајућег напона ел. мреже на сеоском подручју**
Специфични циљ пројекта: **целокупно рурално подручје у Осечини снабдевено стабилном нисконапонском мрежом до 2022. године)**
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Прикупљање података од ЕПСа	2016. година				
Расписивање конкурса за подстицајна средства	2017-2022.				
Реализација	2017-2022.	3.000.000,00 динара	Буџет општине, донатори	Постављено 5 трафо станица	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **заштита пољопривредног земљишта од елементарних непогода**
Специфични циљ пројекта: Сва ерозиона подручја у Осечини пошумљена до краја 2020. године
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник; ДИЗ „Јадар“, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Израда плана регулације водотокова и утврђивање приоритета	2016. година				
Доношење плана за проглашење ерозионих подручја у општини Осечина	2016. година	500.000,00 динара	Буџет општине		
пошумљавање ерозионих подручја	2017. година...	250.000,00 динара годишње	Буџет општине		

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Рожањ, посебна зона заштите**
Специфични циљ пројекта: Остварена туристичка инвестиција у складу са највишим еколошким стандардима до краја 2018. године
Предвиђена институција : **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Доношење одлуке о откупу земљишта (3-5 ха)	2018. година	1.500.000,00 динара	Буџет општине	Донета одлука	
Израда плана детаљне регулације Рожња	2018. година	500.000,00 динара	Буџет општине	Урађен план	
Проналазак заинтересованих инвеститора који ће ући у пројекат приватно - јавног пратнерства	2018. - 2020. година			Покренута здравствено - рекреативно туристичка инвестиција	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **редовна контрола и спречавање поновног настајања дивљих депонија као и уклањање постојећих**
Специфични циљ пројекта: Потпуно искорењивање дивљих депонија до краја 2017. године
Предвиђена институција : **ЈКП „Осечина“, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Постављање жичаних контејнера и контејнера 1,1м3	континуирано			Постављено... жичаних контејнера	
Набавка смећара	2017. година		12.000.000,00 динара	Набављено возило	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **отварање једног боравка целодневног програма предшколске установе у Пецкој**
Специфични циљ пројекта: **Отворен боравак целодневног програма предшколске установе у Пецкој до краја 2016. године**
Предвиђена институција : **предшколска установа „Лане“, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Спровођење анкете о заинтересованости родитеља за отварање једног боравка целодневног програма	Јануар-март 2016.године				
Израда пројектне документације за опремање боравка	Март-јун 2016.				
Опремање боравка	Август 2016. година	500.000,00 динара	Буџет општине		

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **3**
Назив пројекта: **санација и адаптација сеоских домова**
Специфични циљ пројекта: До 2020. године обновљено, реконструисано и дневно стављено у фукцију 5 сеоских домова
Предвиђена институција : **КЛЕР,МЗ**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Дефинисање власничке структуре	Јануар-јун 2016.			Дефинисана власничка структура	
Прављење плана и буџета санације објеката у сарадњи са МЗ	2017. година				
Санација и адаптација објеката	2018-2021. година	3.000.000,00 динара	Буџет општине	Санирано 5 објеката	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **3**
Назив пројекта: **изградња сточне пијаце**
Специфични циљ пројекта: Изграђена и опремљена сточна пијаца до 2018. године
Предвиђена институција : **ЈКП „Осечина“, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Израда пројектне документације	2017. година	200.000,00 динара	Буџет општине	Урађена пројектна документација	
Изградња и опремање сточне пијаце	2018. година	4.000.000,00 динара	Буџет општине	Изграђена сточна пијаца	

Приоритет : **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **систематски развој инфраструктуре**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **уређење сеоских гробаља**
Специфични циљ пројекта: Уређена и инфраструктурно опремљена сеоска гробља у Осечини до краја 2018. године
Предвиђена институција: **Општинска управа, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Евидентирање сеоских гробаља	2016. година			Евидентирана сеоска гробља	
Укњижба сеоских гробаља	2017. година			Укњижена сеоска гробља	
Инфраструктурно опремање и неопходно проширење постојећих локација	2017. година...	3.000.000,00 динара	Буџет општине	Инфраструктурно опремљено гробље	

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Јачање предузимљивости сеоског становништва**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **Креативне радионице за младе**
Специфични циљ пројекта: **Реализација кретаивних радионица из области предузетништва, писања пројеката и израде традиционалних предмета, са циљем подизања ниивоа заинтересованости младих и оспособљавања за самостално функционисање и привређивање на селу**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта **Општинска управа Осечина, Канцеларија за младе**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Спровођење истраживања о потребама и проблемима младих на селу	до 2 месеца	150.000,00	пројекат	Резултати анкета Резултати фокус група	Незаинтересованост младих са села
Осмишљавање и израда Програма креативних радионица за младе	до месец дана	100.000,00	пројекат	Програм креативних радионица за младе	Недостатак стручног кадра за израду Програма
Ангажовање стручних лица за вођење креативних радионица	месец дана пре почетка конкретне радионице	до 100.000,00 по ангажованом лицу	пројекат, буџет	Уговор о ангажовању Извештај о реализованој радионици	Недостатак стручних лица
Израда промотивних материјала и литературе за радионице	месец дана пре почетка конкретне радионице	до 150.000,00	пројекат	Израђени флајери, брошуре, скрипте	недостатак финансијских средстава
Набавка 1 лап топ	месец дана	100.000,00	пројекат	Набављен лап	недостатак финансијских

рачунара и пројектора				топ рачунар и пројектор	средстава
Реализација креативне радионице „Предузетништво младих“	1 недеља	100.000,00	пројекат	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника	Незаинтересованост младих са села
Реализација креативне радионице „Обука за писање пројеката“	2 недеље	150.000,00	пројекат	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника	недостатак финансијских средстава Незаинтересованост младих са села
Реализација креативне радионице „Израда уметничих и традиционалних предмета“	4 недеље	200.000,00	пројекат	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника	недостатак финансијских средстава Незаинтересованост младих са села

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Јачање предузимљивости сеоског становништва**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **Радионице о предузетништву за жене у руралном подручју**
Специфични циљ пројекта: **Реализација креативних радионица из области предузетништва са циљем афирмације женског предузетништва и проналажења нових могућности за останак и бољи живот жена на селу у наредних 2 године**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта **Општинска управа Осечина, КЛЕР, Начелник општинске управе**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Спровођење истраживања о потребама и проблемима жена у руралном подручју	до 2 месеца	150.000,00	пројекат	Резултати анкета Резултати фокус група	Незаинтересованост жена у руралном подручју
Осмишљавање и израда Програма радионица за жене у руралном подручју	до месец дана	100.000,00	пројекат	Програм крадионица за жене у руралном подручју	Недостатак стручног кадра за израду Програма
Пријава заинтересованих за учешће на радионицама и одређивање локација за одржавање радионица	до месец дана	/	/	Спискови учесника	Недовољно интересовање за учешће на радионицама
Ангажовање стручних лица за вођење радионица	месец дана пре почетка конкретне радионице	до 100.000,00 по ангажованом лицу	пројекат, буџет	Уговор о ангажовању Извештај о реализованој	Недостатак стручних лица

				радионици	
Израда промотивних материјала и литературе за радионице	месец дана пре почетка конкретне радионице	до 150.000,00	пројекат	Израђени флајери, брошуре, скрипте	недостатак финансијских средстава
Реализација радионице „Стицање основних вештина за развој предузетништва“ **Теме:** - Обука за рад на рачунару - Обука у писању пројеката по ЕУ методологији - Израда бизнис планова	1 месец	до 300.000,00	пројекат	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника Фотографије и видео записи са радионице	Незаинтересованост жена са села недостатак финансијских средстава
Реализација радионице „Како постати предузетница“ **Теме:** - Улога локалних власти у подршци и подстицању женског предузетништва - „Пут од пословне идеје до тржишта“ - Оспособљавање полазница за примену START UP	2 месеца	до 300.000,00	пројекат	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника Фотографије и видео записи са радионице	недостатак финансијских средстава Незаинтересованост жена са села

методологије -Управљање људским ресурсима - Умрежавање жена предузетника - Промоција нових решења и примера добре праксе предузетница					
Реализација радионице „Могућности женског предузетништва у руралном подручју“ **Теме:** - „Мала школа задругарства за жене“ (удруживање жена у пројектима пољопривреде, начини пословног функционисања преко задруга, неопходност удруживања) - Изградња капацитета са циљем покретања властите предузетничке активности (занатство, индустријско-прерађивачке фирме и сл.)	2 месеца	300.000,00	пројекат	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника Фотографије и видео записи са радионице	недостатак финансијских средстава Незаинтересованост жена са села

- Афирмација женског предузетништва у пољопривреди и сеоском туризму - Примери добре праксе (жене које воде најуспешнија сеоска газдинства и породичне фирме)					

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Заустављање миграције село-град**
Хитност: 2
Назив пројекта: **Организовање психолошких радионица за становнике у сеоском подручју**
Специфични циљ пројекта: **Кроз реализацију психолошких радионица пружити неопходну психолошку помоћ за савладавање свакодневних животних проблема свим становницима сеоског подручја, са посебним освртом на најугроженије категорије – жене и децу**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Центар за социјални рад „Напредак“, Дом здравља Осечина**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Анкетирање становника у руралном подручју заинтересованих за учешће на психолошким радионицама	1 месец	100.000,00	Буџет	Попуњени анкетни листови Извештај анкетара	Незаинтересованост становништва на сеоском подручју
Ангажовање стручних кадрова за реализацију психолошких радионица	до 1 месеца	200.000,00	Пројекти, донације	Потписани уговори са ангажованим лицима или установама	Недоступност стручних кадрова
Анализирање проблема и циљева заједно са ангажованим стручњацима	До 1 месеца	/		Извештај стручних лица и установа	
Израда Програма	До 2 месеца	/		Програм психолошке	Кашњење у изради,

психолошких радионица				радионице за жене и децу Програм психолошке радионице за нежење Програм саветовања о браку и породици	неажурност
Израда промотивног материјала	До 15 дана	150.000,00	Пројекти, донације	Промотивни материјал (плакати, флајери, брошуре) У тиражу _____ ком.	Неажурност лица ангажованих на изради промотивног материјала
Реализација психолошке радионице за жене и децу	1 месец	До 150.000,00	Пројекти, донације	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника	Незаинтересованост становништва на сеоском подручју
Реализација саветовања о браку и породици	1 месец	До 150.000,00	Пројекти, донације	Извештај о реализованој радионици Контакт листе учесника	Незаинтересованост становништва на сеоском подручју

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Заустављање миграције село-град**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Вредни објекти сеоског градитељства општине Осечина**
Специфични циљ пројекта: **Урађен каталог „Вредни објекти сеоског градитељства општине Осечина“**
Предвиђена институција: **Туристичка организација „Подгорина“, директор, Завод за заштиту споменика културе „Ваљево“**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Формирање тима за прикупљање података о вредним објектима сеоског градитељства	1 месец	-	-	Формиран тим од.....чланова	Незаинтересованост за учешће на пројекту
Израда плана рада	до два месеца	-	-	Израђен план рада	
Организовање састанка са председницима Месних заједница и њихово упознавање са пројектом	до 15 дана	-	-	Листа присутности Фотографије	Незаинтересованост председника МЗ
Информисање јавности о пројекту	1 месец	30.000,00	Буџет ТО, донатори, ЕУ фондови	Радио емисије, плакате, новински чланци	Незаинтересованост јавности
Рад на терену-обилазак домаћинстава	2 месеца	50.000,00	Буџет ТО, донатори, ЕУ фондови	Број евидентираних напуштених домаћинстава	Немогућност организовања возила, слаба приступачност, недовољно информација о

					напуштеним објектима
Анализа добијених података са терена и провера правно-имовинских питања евидентираних домаћинстава	3 месеца	5.000,00	-	Радни материјал	Слаба сарадња са јавним институцијама (катастар непокретности)
Успостављање контакта са наследницима	3 месеца	15.000,00	Буџет ТО, донатори, ЕУ фондови		Немогућност проналаска наследника
Избор објеката који испуњавају критериујме за понуду сеоског градитељства	1 месец	-	-	Број изабраних објеката	-
Израда каталога „Вредни објекти сеоског градитељства општине Осечина“	2 месеца	100.000,00	Буџет ТО, донатори, ЕУ фондови	Одштампани каталози	-
Организовање промоције „					
Понуда вредних објеката сеоског градитељства општине Осечина	континуирано			Број сајмова, манифестација	Слаба заинтересованост људи из урбаних средина

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Заустављање миграције село-град**
Хитност: 2
Назив пројекта: **Програм за младе пољопривреднике**
Специфични циљ пројекта: **Заустављене миграције на релацији село-град**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **општинска управа и Председник/Начелник општинске управе**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Програмирање мере у Аграрном буџету општине	Сваке године до почетка децембра	Најмање 1 000 000 динара сваке године	Буџет општине	Усвојен програм аграрног буџета	Општинско веће
Дефинисање критеријума и расписивање конкурса за доделу средстава	До краја фебруара сваке године	-	-	Расписан конкурс	-
Након завршетка конкурса, склапање уговора и пренос средстава	До краја марта сваке године	-	-	Склопљени уговори	-
Контрола утрошка средстава у року од 5 година од момента преноса средстава	Континуирано и повремено у току 5 година	До 10 000 динара годишње	Буџет општине	Слике и записници са терена	Пољопривредници

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Промоција здравог стила живота на селу и традиције као део туристичке понуде**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Природа Осечине у 24 часа**
Специфични циљ пројекта: Почетак реализације тематских туристичких програма до краја 2016. године
Предвиђена институција и одговорно лице: **Туристичка организација Осечина, директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Анализа природних потенцијала територије општине Осечина	15 дана	-	-	Радни материјал са састанака	Недовољно информација
Обилазак потенцијалних туристичких траса	1 месец	20.000 динара	Туристичка организација Фондови ЕУ, донатори	Број излазака на терен фотографије	Немогућност организовања превозног средства
Дефинисање Програма туристичке понуде обиласка природе Осечине у 24 часа	1 месец	-	-	Програм	-
Припрема и израда тематских карата	2 месеца	50.000 динара	Туристичка организација, донатори	Тематска карта	-
Ангажовање туристичког водича					
Промоција туристичке понуде	Континуирано				

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Заустављање миграције село-град**
Хитност: 2
Назив пројекта: **Развој ловног туризма**
Специфични циљ пројекта: Изградњом ловачке куће, промотивним активностима и израдом публикације допринети да већи број љубитеља ловног туризма посети руралне пределе општине Осечина у потрази за авантуром
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта: **Туристичка организација Подгорина, Ловачко удружење „Миленко Павловић“**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Прикупљање података о стању ловног туризма и ловне делатности у општини Осечина	До 3 месеца	/	/	Прикупљени подаци по траженим елементима	Неажурност аналитичара
Организација састанка са темом „Анализа стања ловног туризма и ловне делатности у општини Осечина“	До 1 месеца	-	-	Записник са састанка Фотографије са састанка Анализа стања ловног туризма у општини Осечина-документ Контакт листе	Изостанак подршке локалне самоуправе
Израда и дистрибуција промотивне публикације о могућностима лова на територији општине	До 3 месеца	100.000,00	Буџет, донације	Промотивна публикација о могућностима лова на територији општине Осечина-документ	Неажурност лица ангажованих на изради публикације
Изграђене и	До 3 године	2.500.000,00	Пројекти,	Изграђене и реконструисане	Недостатак

реконструисане „Ловачке куће“			донације	„Ловачке куће“	финансијских средстава
Промотивна акција „Недеља са Осечинским ловцима“	До 3 месеца	50.000,00	Пројекти, донације	Фотографије и видео записи	
Промотивне активности	Све време трајања	75.000,00	Пројекти, донације	Брошуре, флајери, мајице, качкети, радио емисије	

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Промоција здравог стила живота на селу**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Гастрономска понуда сеоских домаћина и промоција специјалитета Осечинских села**
Специфични циљ пројекта: **Израђен каталог гастрономске понуде Осечинских села и снимљен промотивни филм**
Предвиђена институција: **Туристичка организација Подгорине, одговорно лице: Директор ТО**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Формирање тима за избор специфичне гастрономске понуде	1 месец	-	-		
Истраживање на терену	1 месец	10.000,00 динара	Туристичка организација, донатори, ЕУ фондови	Фотографије са терена	
Дефинисање специфичне гастрономске понуде Осечинских села	1 месец	-	-		
Израда каталога	1 месец	100.000,00 динара	Туристичка организација, донатори, ЕУ фондови	Број израђених брошура	
Израда промотивног филма гастрономске понуде	2 месеца	150.000,00 динара	Туристичка организација, донатори, ЕУ фондови	Промотивни филм	
Организовање програма „Дани ића и пића	1 месец (организација) 1 дан догађај	50.000,00 динара	Туристичка организација, донатори, ЕУ	Број присутних, фотографије	Слаба заинтересованост

			фондови		
Организовање радионице „Скувај, пробај и понеси (традиционална јела и плодови природе)	1 месец (организација) 1 дан догађај	50.000,00 динара	Туристичка организација, донатори, ЕУ фондови	Број присутних, фотографије, захвалнице	Слаба посећеност радионице

Приоритет**: Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Промоција здравог стила живота на селу и традиције као део туристичке понуде**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Путем Осечинских села**
Специфични циљ пројекта: **Снимљено 18 документараца о Осечинским селима**
Предвиђена институција: **Туристичка организација „Подгорина“, Народна библиотека „Осечина“, Музеј Осечина**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Дефинисање пројектног задатка	1 месец	-	-	Дефинисан пројектни задатак	-
Организовање састанка са председницима Месних заједница	15 дана	-	-	Листа присутности	Недолазак на састанак председника МЗ
Информисање јавности на селу о активностима пројекта	1 месец	до 20.000 динара	Туристичка организација, донатори	Чланци у новинама, огласи на радију, плакате	Незаинтересованост јавности
Ангажовање екипе за снимање документараца	3 месеца	-	-	Потписани уговори	Слаба заступљеност професионалних људи за снимање документараца у окружењу
Снимање на терену	1 година	400.000 динара	Туристичка организација, донатори	Снимљен материјал, фотографије	Лоши временски услови, незаинтересованост људи за сарадњу
Пројекције филмова у Домовима културе	4 месеца	50.000,00 динара	Туристичка организација, донатори	Број пројекција	Слаба посећеност

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Развој руралног идентитета Осечине**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **Први српски музеј шљиве**
Специфични циљ пројекта: **Отворен први српски музеј шљиве**
Предвиђена институција: **Општинска управа Осечина, начелник; Музеј Ваљево, директор; одељење музеја Осечина**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Одређивање локације за изградњу музеја	2015. година			Одређена локација	
Израда идејног и главног грађевинског пројекта музеја	2016. година	800.000,00 динара		Урађен пројекат	
Одређивање фаза изградње музеја	септембар 2016. године			Усвојен буџет на СО	
Уређење и припрема терена, прилазних путева	2017. година	3.000.000,00 динара	Буџет општине Осечина, донатори, ЕУ фондови	Уређен терен и прилазни путеви	
Изградња објекта	2018-2023. година	30.000.000,00 динара	Буџет општине Осечина, донатори, ЕУ фондови	Отворен музеј	
Набавка експоната	Од 2016. године континуирано	1.000.000,00 динара	Буџет општине Осечина	Набављени експонати	

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Развој руралног идентитета Осечине**
Хитност: **3**
Назив пројекта**: Пут шљивовице**
Специфични циљ пројекта: **Обележена траса „Пут шљивовице“**
Предвиђена институција: **Туристичка организација Подгорине, Општина Осечина**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Истраживање локација за дефинисање трасе пут шљивовице	15 дана	10.000,00	ТО Подгорина		
Дефинисање трасе „Пут шљивовице“	1 месец	-	-	Програм трасе	-
Израда недостајуће пројектне документације за инфраструктурно опремање трасе „Пут шљивовице“	До 2018.	2.800.000,00	Општина Осечина, донатори, фондови ЕУ	Урађена пројектна документација	
Инфраструктурно опремање	2018-2026.	120.000.000,00	Општина Осечина, донатори, фондови ЕУ	Асфалтирано....километара пута	Недостатак финансијских средстава
Обележавање туристичке трасе „Пут шљивовице“	2 месеца	150.000,00	Буџет ТО, донатори, фондови ЕУ	Обележено...км туристичке трасе	
Израда мапа „Пут шљивовице“	2 месеца	40.000,00	Буџет ТО, донатори, фондови ЕУ	Израђена мапа	

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ : **Развој руралног идентитета Осечине**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Очување аутохтоних сорти воћа**
Специфични циљ пројекта: **Формиран засад аутохтоних сорти воћа**
Предвиђена институција: **Општинска управа Осечина, Начелник**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Избор парцеле за подизање огледног засада аутохтоних сорти воћа	1 месец	-	-	Изабрана парцела	Немогућност проналаска парцеле
Агрохемијска анализа земљишта	15 дана	10.000,00	Буџет општине Осечина	Извештај о урађеној анализи земљишта	
Примена агротехничких мера на изабраној парцели за потребе подизања засада	10 дана	100.000,00	Буџет општине Осечина		
Припрема земљишта за садњу	15 дана	50.000,00	Буџет општине Осечина		
Набавка садног материјала	1 месец	100.000,00	Буџет општине Осечина	Засађено 200 садница аутохтоних врста	
Ограђивање огледног поља у циљу заштите од	15 дана	70.000,00	Буџет општине Осечина	Ограђено 50 ари огледног поља	

дивљачи					
Одржавање засада	континуирано	100.000,00	Буџет општине Осечина		

Приоритет : **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Побољшање приступачности јавних услуга у селу**
Хитност: **1**
Назив пројекта: **Помоћ у кући старим лицима у руралним срединама**
Специфични циљ пројекта : **Побољшање услова живота старих лица у стању социјалне потребе**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта**:**
Општинска управа Осечина и Центар за социјални рад „Напредак“ Осечина

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Евидентирање броја породица	3 месеца	-	-	Евидентиран број породица	Незаинтересованост средине
Запошљавање геронто домаћица	3 месеца	-	-	Запослене геронто домаћица/уговори	Недостатак заинтересованих лица за радним ангажовањем
Пружање помоћи у кући старим, социјално угроженим лицима	1 година	1.320.000,00	Буџет Општине Осечина	Документација о пруженој помоћи	Незаинтересованост становништва
Укључивање и других стручних сарадника	30 дана	540.000,00	Буџет Општине Осечина	Укључени стручни сарадници	Неукључност и незаинтересованост стручних сарадника, недостатак финансијских средстава
Обилазак социјално угоржених породица	1 година	-	/	Извршен обилазак угрожених породица	Удаљеност и неприступачност породица у руралним срединама

Радионице за стара лица у руралним срединама	1 година	-	-	Листа присутности, фотографије	Непроналажење адекватног простора за потребен радионице,незинтересованост лица за присуство радионицама

Приоритет – **унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **побољшање приступачности јавних услуга у селу**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **кућна нега и лечење**
Специфични циљ пројекта **формирање и рад тимова кућне неге и лечења на територији општине Осечина**
Предвиђена институција одговорна за спровођење пројекта / **Дом здравља Осечина - директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Формирање 4 тима кућне неге и лечења у ДЗ Осечина	6 месеци	/	/	Формирана 4 тима (лекар, сестра) за рад на терену (2ДЗ осечина + 2 ЗС Пецка)	- забрана запошљавања у јавном сектору - неажурност Министарства здравља
Рад тимова на терену	Трајно	- Бруто зараде за 4 лекара и 4 медицинске сестре-месечно 89,500дин/лекар и 51.800/мед. сестра - трошкови амортизације за 2 аута – 12.500месечно/ауто - трошкови горива за превоз	Буџет РС	- Пружене услуге кућне неге и лечења по плану рада установе – 5 посета /дан по тиму	- забрана запошљавања у јавном сектору - недостатак финансијских средстава

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Побољшање приступачности јавних услуга на селу**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Лекари на терену**
Специфични циљ пројекта: **Усвојен план организације приправности лекара за период од годину дана**
Предвиђена институција: **Дом здравља Осечина - директор**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могуће саботирање
Сагласност Министарства здравља за примање два нова лекара и једног возача	6 месеци	-	-	Добијена сагласност за два нова лекара и једног возача	Забрана запошљавања у јавном сектору Неажурност Министарства здравља
Усвајање Одлуке Скупштине општине Осечина о финансирању приправности лекара у Дому здравља Осечина	до 6 месеци	-	-	Усвојена Одлука СО	Непостојање политичког концензуса
Организовање приправности лекара 7 дана у недељи 24 часа	1 година	1.200.000,00	Буџет општине Осечина	План организације приправности	Лоша организација
Рад тимова на терену	1 година			Број излазака на терен	

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Побољшање приступачности јавних услуга на селу**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Набавка школског аутобуса**
Специфични циљ пројекта: **Побољшање јавне услуге превоза школске деце са циљем останка младих на селу у наредних 5 година**
Предвиђена институција (или организациона јединица) и одговорно лице (по функцији) одговорна за спровођење пројекта **Општинска управа Осечина, ОШ Браћа Недић, Начелник општинске управе, Директор ОШ Браћа Недић**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Израда Предлога одлуке о набавци школског аутобуса и доношење Одлуке о набавци у СО Осечина	/	/	/	Одлука СО Осечина о набавци школског аутобуса	Неажурност локалне самоуправе
Расписивање тендера за набавку школског аутобуса	/	/	/	Тендерска документација	Неажурност локалне самоуправе
Одабир најповољније понуде	/	/	/	Тендерска документација	Непостојање понуде
Потписивање Уговора	/	/	/	Уговор о куповини школског аутобуса	/
Набавка школског аутобуса	у наредних 5 година	6.800.000,000	буџет, донације, пројекти	Школски аутобус	Неажурност добављача

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Унапређење културног и спортског живота на села**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **„ Сусрети села Подгорине“**
Специфични циљ пројекта: **Активирати окупљање житеља села кроз културне садржаје**
Предвиђена институција: **Народна библиотека Осечина**
Одговорно лице : **Директор библиотеке**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Припрема питања и одговора за квиз знања из опште културе	јул		Општина Осечина	Припремљено 35 питања и одговора	
Припрема питања и одговора за квиз знања из историје	јул		Општина Осечина	Припремљено 35 питања и одговора	
Припрема питања и одговора за квиз знања из пољопривредне струке	јул		Општина Осечина	Припремљено 35 питања и одговора	
Медијска најава пројекта (локални радио и телевизија, новине, сајтови)	август		Општина Осечина	Објављене вести о одржавању „ Сусрета села Подгорине“	Недовољан одзив медијских кућа
Припрема рекламног материјала и постављање истих	август	3.000,00	Општина Осечина	плакати и позивнице	
Формирање жирија за	август		Општина Осечина	Формиран жири (проф.српског	да се предложени чланови не одазову позиву

оцењивање такмичара				језика и књижевнос, ти, историје, музичкогкореограф и пољопривредни стручњак)	
Обезбеђивање награда најбољима	август	100.000,00	Општина Осечина	Формиран наградни фонд	
Састанак са председницима МЗ који гравитирају ка Пецкој Место одржавања: Библиотека	01.-15. септембра	1000,00	Општина Осечина	Договор са 6 представника МЗ	Не долазак на састанак и непостојање жеље за учешће у пројекту
Одлазак на терен (села око Пецке), разговор са заинрересованим учесницима и подела материјала за такмичење	01.-15. септембра	2.000,00	Општина Осечина	Бројх учесника на такмичењу	Незаинтересованост мештана за учешће у пројекту
Састанак са председницима МЗ који гравитирају ка Осечини Место одржавања: Библиотека	15.-31. септембра	1000,00	Општина Осечина	Договор са 6 представника МЗ	Не долазак на састанак и непостојање жеље за учешће у пројекту
Одлазак на терен (села око Осечине), разговор са заинрересованим учесницима и подела	15.-31. септембра	2.000,00	Општина Осечина	Број учесника на такмичењу	Незаинтересованост мештана за учешће у пројекту

материјала за такмичење					
Такмичење-Пецка (Библиотека) Скадар-Гуњаци-Драгодол Игранка и лутрија на крају програма	Први викенд у октобру	5.000,00	Општина Осечина	Такмичари и село које се даље пласирало	Недовољан одзив мештана
Такмичење-Пецка (Библиотека) Царина-Лопатањ-Коњиц Игранка и лутрија на крају програма	Други викенд у октобру	5.000,00	Општина Осечина	Такмичари и село које се даље пласирало	Недовољан одзив мештана
Такмичење-Пецка Финале Игранка и лутрија на крају програма	Трећи викенд у октобру	5.000,00	Општина Осечина	Такмичари и село које се даље пласирало	Недовољан одзив мештана
Такмичење-Осечина (Библиотека) Комирић-село Осечина- Плужац Игранка и лутрија на крају програма	Први викенд у новембру	5.000,00	Општина Осечина	Такмичари и село које се даље пласирало	Недовољан одзив мештана
Такмичење-Осечина (Библиотека) Драгијевица-Остружањ - Белотић Игранка и лутрија на Крају програма	Други викенд у новембру	5.000,00	Општина Осечина	Такмичари и село које се даље пласирало	Недовољан одзив мештана
Такмичење-Осечина (Библиотека)	Други викенд у	5.000,00	Општина Осечина	Такмичари и село које се даље	Недовољан одзив мештана

Драгијевица-Остружањ - Белотић Игранка и лутрија на Крају програма	новембру			пласирало	
Такмичење-Осечина финале (Библиотека) Игранка и лутрија на Крају програма	Трећи викенд у новембру		Општина Осечина	Такмичари и село које се даље пласирало	Недовољан одзив мештана
Велико финале „Сусрета села Подгорине“ Избор најуређенијег домаћинства, проглашење најуспешнијих пољопривредних домаћинстава(малина, шљива)	децембар	30.000,00	Општина Осечина	Село победник „ Сусрета села“	Недовољан одзив мештана
Медијска кампања пројекта	децембар			Објављени прилози о завршеном пројекту	Недовољан одзив медијских кућа

Приоритет: **Унапређење друштвених аспеката живота на селу**
Стратешки циљ: **Унапређење културног и спортског живота на селу**
Хитност: **2**
Назив пројекта: **Уређење спортских игралишта**
Специфични циљ пројекта**: Обновљено 5 дечијих игралишта у селима општине Осечина**
Предвиђена институција**: Општинска управа Осечина, Основна школа „Браћа Недић“ Осечина**

Назив активности	Временски оквир	Процењена вредност корака	Предвиђени извор средстава	Индикатори	Могући проблеми и саботирање
Анализа оправданости обнове дечијих игралишта у одређеним селима	1 месец	-	-	Извештај радне групе о могућности/немогућности спровођења пројекта	-
Набавка спортских реквизита и опреме за уређење једног дечијег игралишта	3 месец	300.000,00	Буџет општине, донатори		
Уређење дечијих игралишта у селима општине Осечина	2017-2020				

МОНИТОРИНГ И ПРИМЕНА СТРАТЕГИЈЕ

Како би Стратегија руралног развоја и развоја пољопривреде општине Осечина доживела свој успех потребно је свести на најмању могућу меру ризике који могу ометати њено спровођење. Стога је поред процедуралних и уговорних обавеза актера одговорних за њено спровођење важно и обезбедити посвећеност у планирању и спровођењу акционих планова. Процес имплементације Стратегије ће почети одмах након њеног званичног усвајања на Скупштини Општине и састоји се у следећих неколико корака.

1. ФОРМИРАЊЕ ТИМА ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ

Тим за спровођење стратегије се формира по одлуци председника општине у року од 30 дана након усвајања Стратегије на скупштини. Чланови тима се верификују од стране општинског већа и појединачно су задужени за праћење спровођења Страгегије према стратешким циљевима у складу са обимношћу послова предвиђеним пројектима у акционом плану стратегије.

Тим за праћење спровођења Стратегије броји 3 члана и то заменика председника општине и два члана општинског већа.

Заменик председника општине је задужен за праћење спровођења приоритета "Грађење одрживог система за спровођење Стратегије" док су два члана општинског већа задужени за праћење спровођења приоритета "Повећање прихода пољопривредних газдинстава" и "Унапређење друштвених аспеката живота на селу".

Заменик председника општине је руководилац тима за праћење спровођења Стратегије.

2. РАД ТИМА ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Тим за мониторинг спровођења стратегија ће се састајати 4 пута годишње и обавештавати председника општине и Општинско Веће о достигнутим резултатима у процесу спровођења стратегије.
Извештаји о спровођењу стратегије се подносе писмено при чему сваки члан тима подноси део извештаја за који је задужен.
На крају сваке буџетске године тим за праћење спровођења стратегије ће достављати годишњи извештај којим ће скупштина и јавност бити информисани о спровођењу Стратегије руралног развоја и развоја пољопривреде у општини Осечина.
На крају сваке буџетске године тим за праћење спровођења стратегије ће према потреби давати предлоге за ревизију Стратегије у складу са новонасталим околностима или у складу са новим информацијама.

3. ПОТПИСИСВАЊЕ ПРОТОКОЛА О ПРЕУЗИМАЊУ ОДГОВОРНОСТИ

Како би се додатно стимулисала посвећеност у спровођењу Стратегије неопходна је посвећњеност и одговорност лица које управљају организацијама које ће извршавати акционе планове.
Стога је непосредно након усвајања Стратегије на скупштини важно да председник општине и сва лица одговорна за спровођење појединих мера и пројеката дефинисаних у Акционом плану Стратегије потпишу протокол о преузимању одговорности за спровођење предвиђњних пројеката. Потписници протокола ће дати изјаву у име организација или организациоих јединица којима руководе којом се обавезују да ће уложити све своје материјалне и људске капацитете за достизање циљева предвиђених Стратегијом.

СПИСАК ПОСТОЈЕЋЕ ПРОЈЕКТНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПУТЕВЕ

1. Бастав-Тешманов конак – 1,049 км

2. Локални пут преко Јадра-веза пута Р211 и М4 кроз село Плужац – 0,467 км

3. Пут Пољане-Братачић-Гуњаци - 8,248 км
4. Братачић: Братачић-Бастав – 1,008 км
5. Приступни пут у Пољанама – 0,210 км

6. Општински локални пут: Црква Св. Василија Острошког (Рожањ)- манастир Соко град (Грачаница) – 4,727 км

7. Драгодол: пут за Плавшиће-засеок Јевтићи – 2,2 км
8. Драгодол: засеок Нешковићи – 1,813 км
9. Драгодол: Крстићи – 1,510 км
10. Драгодол – засеок Плавшићи 3,066 км

11. Лопатањ: М4 Ваљево-Лозница-локални пут Белег-Лопатањ – 3,5 км
12. Лопатањ: засеок Лештарићи – 1,940 км
13. Лопатањ: засеок Викаловићи-Бирчани – 5,970 км
14. Лопатањ: Живановићи – 1,943 км
15. Лопатањ: засеок Живановићи – 1,037 км
16. Лопатањ: засеок Ђурђевићи – 0,910 км
17. Лопатањ: прилаз домаћинству Пантелић – 0,200 км
18. Лопатањ: засеок Бојчићи-кроз село Лопатањ – 1,257 км
19. Лопатањ: сушара-засеок Миловановићи-Белег кроз село Лопатањ – 4,714 км
20. Лопатањ:Пут уз Мириће(Бојчића воденица-Јаловик)- 3 км

21. Село Осечина: (Р211) Гвоздени мост-Алића липе (уз Думановиће)- Мраморје – Предолина Л1 (код Горњег Црниљева – 6,652 км
22. Село Осечина:засеок Лукићи-Предолина – 1,680 км
23. Село Осечина: засеок Алексићи кроз потез Паћковац – 1,537 км

24. Драгијевица: Драгијевица-Бојчица – 1,513 км
25. Драгијевица: од пута за Белег-засеок Станисављевићи – 0,838 км
26. Драгијевица: некатегорисани пут засеок Вилотићи-Белег, крак 1 Врагочаница-Белег, крак 2 МЗ Драгијевица – 1,446 км
27. Драгијевица: нек.пут М4-засеок Вилотићи – 5,891 км

28. Белотић: Р-211(Осечина-Пецка)-село Белотић – 1,692 км
29. Белотић: Р-211 (Осечина-Пецка)-засеок Алексићи (МЗ Белотић)- 1,140 км
30. Белотић -Комирић- 5,662 км

31. Гуњаци: (Дуцина кућа)- Ђорђићи – 1,789 км
32. Гуњаци: Гуњаци (Братачић)- гробље Марковићи - 1,668 км
33. Гуњаци: Симића брдо-поток-поточари-Станојевац – 8 км

34. Скадар: пут Скадар-Поповићи (Р-113) – 1,765 км
35. Скадар – Лелеци – 1,655 км

36. Остружањ: засеок Мирковићи-Вртаче – 2,534 км
37. Остружањ: засеок Алексићи – 0,440 км
38. Остружањ: Криво брдо 1,4 км
39. Остружањ: лок.пут Водовод-засеок Живановићи и Ивановићи- 3,612 км

40. Комирић: засеок Веселиновићи – 1,238 км
41. Комирић: М4 до Комирића-засеок Пантелићи – 2,103 км
42. Комирић: локални пут од пута Белотић-Комирић до засеока Богдановићи – 0,537 км
43. Комирић: локални пут Комирић (Јадар)-Белотић – 1,363 км
44. Комирић: општински пут Комирић (Белотић)-Матића мост – 2,813 км

45. Коњиц: локални пут Пецка-Јаловик – 2,985 км

46. Горње Црниљево-Спомен обележје - 1 км
47. Осечина- Доње Црниљево (Кисела вода) – 2+632,02 км
48. Г.Црниљево – Миличиница – 2,300 км

49. Коњуша КП164/3кп 1640- 1,230 км

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

- **ПРИЛОГ 1** – Карта становника општине Осечина према броју и старости - по насељима (Попис 2011. године)
- **ПРИЛОГ 2** – Прегледна карта путне мреже општине Осечина
- **ПРИЛОГ 3** – Карта површина под шљивом на територији општине Осечина
- **ПРИЛОГ 4** - Карта површина под малином на територији општине Осечина
- **ПРИЛОГ 5** - Карта површина под купином на територији општине Осечина
- **ПРИЛОГ 6** - Карта броја грла оваца на територији општине Осечина (Попис пољопривреде 2012. године)
- **ПРИЛОГ 7** - Хладњаче и сушаре (индустријски тунели) на територији општине Осечина
- **ПРИЛОГ 8** - Подручје са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)

На основу члана 32. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник РС" бр. 129/2007 и 83/2014 - др. закон) и члана 38. Статута општине Осечина ("Општински службени гласник", број 7/08 и 6/2015), Скупштина општине Осечина на седници одржаној дана 28.03.2016. године, донела је

О Д Л У К У

Члан 1.

I УСВАЈА СЕ Стратегија руралног развоја и развоја пољопривреде у општини Осечина од 2016. до 2026. године.

Члан 2.

II Саставни део ове Одлуке је Стратегија руралног развоја и развоја пољопривреде у општини Осечина од 2016. до 2026. године.

Члан 3.

III Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Општинском службеном гласнику".

Скупштина општине Осечина,
060-15/2016, дана: 28.03.2016. год.

Председница Скупштине,
Златија Миличић